

ANKARA BİLİM ÜNİVERSİTESİ

BİRİNCİ ULUSLARARASI
ANKARA İNSAN VE
TOPLUM BİLİMLERİ
KONGRESİ

BİLDİRİ KİTAPÇIĞI

14-15 MAYIS 2022

Birinci Ankara İnsan ve Toplum Bilimleri Kongresi
1st Ankara Humanities and Social Sciences Congress

Ankara Bilim Üniversitesi
Ankara Science University

14 – 15 Mayıs 2022 / May 14-15, 2022

Birinci Ankara İnsan ve Toplum Bilimleri Kongresi
1st Ankara Humanities and Social Sciences Congress

14 – 15 Mayıs 2022 / May 14-15, 2022

Kitapçıkta yayınlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir.

Kongre Düzenleme Kurulu

Prof. Dr. Cem Harun Meydan

Doç.Dr. Tuğba Görgülü

Dr. Ayşe Saki Demirel

Dr. Aziz Balcı

Dr. Başar Baysal

Dr. Görkem Erdoğan

Dr. Hakan Köni

Dr. Handan Akkaş

Arş.Gör. Arzu Büşra Kumbaroğlu

Arş.Gör. Beyza Öztaylan

Arş.Gör. Cihan Aydın

Arş.Gör. Mustafa Çağrı Aykaç

Arş.Gör. Yelda Yenal

Bilim Kurulu

Prof. Dr. Azize Ergeneli, Hacettepe Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Aslı Özlem Tarakcıoğlu, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Gülsen Erden - Ankara Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Hatice Demirbaş - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Örsan Ö. Akbulut - Hacettepe Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Sedat Cem Karadeli - Ufuk Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Şennur Tutarel-Kışlak - Ankara Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Tarık Tuncay - Hacettepe Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Emre Şenol Durak - Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Türkiye

Doç. Dr. Ioannis Karras, Ionian University, Yunanistan

Doç. Dr. Ferhat Topbaş, İzmir Demokrasi Üniversitesi, Türkiye

Dr. Duygu Akdevelioğlu - Rochester Institute of Technology, ABD

Dr. Mathew H. Charles - Universidad Del Rosario, Kolombiya

Dr. Nurhidayu Rosli - UCSI University, Malezya

Dr. Özge Kantaş - ST. John Fisher College, ABD

Dr. Saifudheen Kunju - University of Madras, Hindistan

Dr. Sean M. Mitchell - Texas Tech University, ABD

ISBN: 978-605-71213-1-8

Adres: Çamlıca Mah. Anadolu Bulvarı No: 16A/1 Yenimahalle/Ankara

Telefon: +90 (312) 397 01 50 / 444 22 28

E-Posta: itbkongre@ankarabilim.edu.tr

Web: [Ankara Bilim Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Kongresi Web Sayfası](#)

İÇİNDEKİLER

Yerel Siyasette Değişen Faktörler: Aday ve Seçmen Profili, Adem Bağış Alçıçek	1
Turkey's Humanitarianism: The Geographical Scope of Recipients and Different Types of Aid, Efser Rana Coşkun Türkmen	2
İktidar Ölüm İlişkisi Üzerine Alternatif Bir Tartışma, Mezher Yüksel	3
On Sekizinci Yüzyılda İstanbul'da İnan Şirketi Uygulamaları, Osman Safa Bursalı	4
Türkiye'de Kadın Yönetici Olmak Nasıl Tanımlanır? Yönetici Olarak Çalışan Evli Genç Yetişkin Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Algıları ve Deneyimleri, Asya Nimet Aktay, Elif Bayçelebi, Öykü Atalay, Özlem Kahraman Erkuş	5
Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Yaz Yağmuru Kitabını Motifler Işığında Bir Değerlendirme, Ayşenur Akın	7
Viktor Emile Frankl'ın Yaşam Felsefesi Bağlamında Anlam Arayışı ve Logoterapi, Celal Yeşilçayır	8
Toplumsal Bir Sorun Olarak Suça Sürüklenen Çocuk Kavramı ve Önlenmeye Yönelik Bir Müdahale Çalışması: Adım Adım Değişim Programı, Tuğba Görgülü, Gülsen Erden	9
Stratejik Tedarik Zinciri Yönetim Yaklaşımı Olarak Performansa Dayalı Lojistik: Sağlık Sektöründe Bir Uygulama, Abdullah Arif Kumral	10
A Recipe for Collective Intelligence: Unintelligent, Routine and Spontaneous but Special Interactions?, Murat Ulubay	12
Metaverse: Pazarlamanın Yeni Evreni, Gonca Şükriye Bozkurt	13
Mavi Yakalıların Kişi-Örgüt Uyumu ile Bilgi Paylaşma Niyetleri Arasındaki İlişki, Oğuz Demirel, Önder Ulu	14
Ekofeminizm Bağlamında Eski Türklerde Kadın ve Doğa İlişkisi, Aylin Benazır Ateş	23
Osmanlı Şer'iyye Sicillerinde Kadının Boşanma Hakkı: Konya Örneği, Aylin Benazır Ateş	24
Türk-Yunan Nüfus Mübadelesinde Ankara, Yunus Pustu	25
Devlet Adamı Sıfatıyla Atatürk'ün Siyaset ve Kamu Yönetimi Anlayışı, Erol Evcin	26

Vergi İadesine İlişkin Açılan Davalarda Yürütmenin Durdurulması Kararı İçin Aranılan Teminatın Hak Arama Hürriyeti Yönünden İncelenmesi, Arzu A. Yurttaş, Selçuk Tekin	27
Siber Mobbing Mücadele ve Dijital İş Barışı, Hicran Atatanır	29
Mobbingin Belirleyicisi Olarak Kurumsal Kültür: Mobbingless İşyeri Kültürü Yaratımı, Mustafa Kemal Topcu	31
Mobbing Süreci: Kadına Karşı Sanal Şiddet Formları ve Delillendirme, Halil Murat Berberer	32
Birleşik Krallık Medyasında Göçmen Karşıtlığı ve İslam Kimliği Arasındaki İlişki, Hülya Özkan Rigiderakhshan	33
Expanding the Boundaries of the Local: Municipal Innovation and Migration Management in Turkey, Julinda Hoxha, Saime Özçürümez	34
Vatandaşlık Anlayışındaki Dönüşümler, Nalan Soyarik Şentürk	35
Düşünceyi Açıklama ve Yayma Hürriyeti Bağlamında Sosyal Medya, Emir Efe Egemen	36
Religion and Politics under Comparative Scrutiny: The Cases of Malaysia and Turkey, Hakan Köni	43
Cross-Cultural Similarities In Translating Metaphors In Terms Of Root Analogies, Esra Ünsal Ocak, Korkut Uluç İşisağ	44
Çeviri Eğitiminde Oyunlaştırılmış Dijital Etkinlik Tasarımı ve Uygulaması, Ezgi K. Gaga	45
Serbest Çevirmenlerin İş Memnuniyeti, Sevcan Seçkin	46
Gençlik Algısı: "Genç Yaşam Dünyası" İle İlgili Gençler Üzerine Bir Araştırma, Gülden Demir	48
İdari Denetimden İdarenin Denetime; Kamu Denetçiliği Kurumu (Ombudsman), Ahmet Güven, Ertuğrul Han	49
Türkiye’de Kamu İdarelerinin Mali Raporlama Düzeyinin Analizi, Mehmet Koçdemir	56
Türkiye’de Hukuk Fakültelerinde Okutulan Genel Kamu Hukuku Dersinin Gerekliliği ve İlgili Diğer Sosyal Bilim Disiplinleri Açısından Doldurduğu Boşluk, Selim Misafir	58
Özel Güvenlik Görevlilerinin Duygusal Emek Düzeylerinin İşe Tutulmaları ile İlişkisi, Ali Davut Alkan, Murat Güler	59
Sürdürülebilirlik Bağlamında Yeşil Lojistik ve Yeşil Lojistik Uygulamaları Üzerine Bir Araştırma, Banu Sarıbay, Gamze Durgun	61

Havacılıkta Güvenlik Kültürü: Havacılık Çalışanları Üzerine Bir Araştırma, Hasan B. Işlar	62
Döngüsel Ekonomi İle Ekonomik Verimlilikten Eko-Verimliliğe Geçiş, Kübra Ecer	66
6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi “Kültür ve Miras” Öğrenme Alanındaki Kazanımların Gerçekleşme Düzeyinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, Cemil Maden	68
Gruplar Arası Bağlamda Özgeci Cezalandırma, Özge Ünal, Serap Akgün	69
Zihinsel Engelli Bireylerin Ölümü Sonrasındaki Uygulamalar, Yunus Bucuka	70
A Comparative Analysis of Turkish Translations of Virginia Woolf’s Mrs. Dalloway Through a Comparison Text, Arzu Büşra Kumbaroğlu	71
Foreign Language Education for Gifted/Talented Students: A Bibliometric analysis, Kübra Okumuş Dağdeler	72
An Ingenious Approach to the Subversion of the Traditional Female Archetype in Ali Smith’s Girl Meets Boy, Leyla Adıgüzel	73
Power of Discourse in International Relations: Post-Structural Framework, Cansu Güleç	74
Uluslararası Hukukta Yaptırım Kavramı Bağlamında Rusya-Ukrayna Krizi, Gülnur Balcı	75
The Role of Private Military Companies on Counterterrorism in the Discussion of Neomedieval International Relations, Hakan Kıyıcı	76
Çin’in Yumuşak Güç Politikalarının Sistemsel Dönüşüm Üzerindeki Etkisi, Seda Gözde Tokatlı	77
Dijital Ekonomi Kapsamında Sosyal İkiem Belgeseli’nin Analizi, Banu Sarıbay, Gamze Durgun	87
“Sürdürülebilir Rekabet” Başlıklı Yazılmış Ulusal Tezlerin Bibliyometrik Profili, Hande Ünüvar, Zümral Gültekin	88
Akademisyenlerin Örgütsel Güven Düzeyleri İle Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi, Muhammet Düşükcan, Nazir Tutuş	90
Kalkınmacı Devlete Bakir Bir Yaklaşım Sanal Devlet, Cengiz Mert Bulut	91
Okuryazarlığa Geleneksel Yaklaşım ve Özgürleşimci Okuryazarlığın İmkânları: Kavramsal Bir Değerlendirme, Erdiñ Kaygusuz	92
Orman Yangınlarıyla Mücadelede Yetkili İdare “Kim, Nerede, Ne Zaman, Nasıl?”, Gencer Karabekir Karageneç	94

Unutulma Hakkı Bağlamında Sosyal Medyadaki Düzenlemeler ve Tartışma Konuları, Kamil Demirhan, Mehmet Sinan Yeşilgil	96
Devletin Bir Yükümlülüğü Olarak Bireylerin Lekelenmesinin Önlenmesi Sorumluluğu, Mehmet Güneş	98
The Politics of Illicit Recruitment: How and Why Violent Non-State Armed Groups Recruit Children and Teenagers in Colombia, Mathew H. Charles	99
Kemalist Kadınlar: Tehdit Algıları ve Özgürlük Anlayışları, Emel Çokoğullar	100
Milliyetçi Hareket Partisi’ndeki İdeolojik Çelişkiler ve Belirsizlikler, Emel Çokoğullar	101
Türkiye ve Azerbaycan’ın Enerji Alanında İşbirlikleri, Galip Afşin Ravanoğlu, Melis Kırmaz	103
Popülist Otoriter Rejimlerde Muhalefet Stratejileri: İyi Parti’nin “Memleket Gezileri” ve “Milletin Kürsüsü” Uygulamaları, Hamit Can Eren	104
Rus Dış Politikasında Ukrayna Faktörü ve Rusya’nın Ukrayna’yı İşgali, İskender Karakaya	107
Körfez İşbirliği Konseyi Ülkelerinde Göçmen İşçi İstihdamı: Sponsorluk (Kafala) Sistemi ve Düzensiz Göç, Mert Türkmen	108
Neuromarketing Applications Within the Scope of Digital Transformation in Marketing Activites, Furkan Karaman	110
Covid-19 Pandemi Döneminde İşkolikliğın Tükenmişlik Üzerine Etkisi: Kabin Memurları Üzerine Bir Araştırma, Alper Bahadır Dalmış, Ayşe Çelik	111
Havayolu Yolcu Taşımacılığında Hizmet Kalitesinin Müşteri Memnuniyeti Ve Müşteri Sadakatine Etkisi, Halil Hazar Emeksiz	113
Kültürlerarası İletişimin Yerinden Ediciliğında Kültürün Siyasallığının Ötegeçesi; Bir Kültürel Ontoloji/Varlıkbilim Denemesi, Yeşim Özden Özdemir	117

Yerel Siyasette Değişen Faktörler: Aday ve Seçmen Profili

Adem Bağış Alçıçek

Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi
Öğretim Görevlisi, İstanbul Medipol Üniversitesi
abalcicek@medipol.edu.tr

Özet

Yerel siyaset, yerele özgü özellikler taşımaktadır. Türkiye'de yerel siyasetin farklı evreleri bulunmaktadır. Cumhuriyet öncesi Osmanlı Dönemi yerel meclisler mevcut bulunmakla birlikte yerel seçimler daha dar kapsamlıdır. Tarihsel süreklilik bağlamında Tek Parti Dönemi ilk geçiş evresidir. Bu dönemdeki yerel seçimlerde Cumhuriyet Halk Fırkası ile birlikte Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın katılımı gözlemlenmektedir. Sonraki evrede ise Milli Kalkınma Partisi ve Demokrat Parti gibi farklı siyasi partilerin katılımı gözlemlenmektedir. Çok partili hayata geçişle beraber yerel siyasette yeni bir evreye girilmiştir. Belediye meclis üyesi adayları profilinde değişiklik hissedilmektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarında belediye meclis üyeleri genellikle bürokrat kökenli kişiler olurken zaman içerisinde farklı meslek gruplarının oranının arttığı görülmektedir. Bu durum aday ve seçmen ilişkisi bağlamında kritiktir. Demokrat Parti'nin yerel siyasetçi aday profili ilk zamanlarda Cumhuriyet Halk Partisi ile benzer özellikler taşımaktadır. Demokrat Parti kurucularının eski Cumhuriyet Halk Partili olmaları bakımından bu husus, siyasetçi profili bağlamında doğaldır. Diğer taraftan, özellikle 1950'li yıllarda başlayan kırsal kökenli göç, şehirlerin ve konutlaşmanın yapısını değiştirmiştir. Bu durumun gecekondulaşma perspektifinde yerel siyasete önemli yansımaları olmuştur. Önce Demokrat Parti sonra Adalet Partisi aday profili belirlemede bu olgudan etkilenmiştir. Öte yandan, Cumhuriyet Halk Partisi özellikle 1970'li yıllarda toplumcu belediyecilik anlayışıyla aday ve seçmen ilişkisinde yeni bir boyut ortaya koymuştur. Yine gecekondulu seçmenin taleplerinin yerel siyasete yansımaları net biçimde görülmektedir. 1980'li yıllar ise özellikle yoğun göçle beraber dönüşüm geçiren büyük kentlerde, yeni bir uygulamanın başlangıcı olmuştur. Büyükşehir belediyesi sistemi uygulanmaya başlanmıştır ve yerel siyaset yine farklı bir evreye geçmiştir. Siyasi partilerin aldığı yerel seçim sonuçları ve yerel siyasetin çeşitliliği bakımından daha çoğulcu bir dönem olduğunu belirtmek yerinde olacaktır. Anavatan Partisi, Sosyaldemokrat Halkçı Parti, Refah Partisi, Fazilet Partisi, Adalet ve Kalkınma Partisi ve Cumhuriyet Halk Partisi büyükşehir uygulaması evresinde dönem dönem çoğulcu yapının parçası olmuşlardır. Bu çoğulculuk ise çoğulcu demokrasi ekseninde aday profillerine ve seçmen davranışına yansımıştır. Yerel siyasette değişen faktörler olan aday ve seçmen profili, birbirini karşılıklı biçimde etkileme potansiyeli taşımaktadır. Değişen ve dönüşüm geçiren aday ve seçmen profili, hem genel konjonktürden hem de yerel etmenlerden etkilenerek çeşitlenmektedir.

Anahtar Sözcükler: Yerel Siyaset, Aday, Seçmen

**Turkey's Humanitarianism: The Geographical Scope of Recipients and
Different Types of Aid**

Efser Rana Coşkun

Dr., Social Sciences University of Ankara,
rana.coskun@asbu.edu.tr

Abstract

The central argument of this article postulates that Turkey develops a new way of self-representation through revalorising, in other words, attributing new value to particular geographies in terms of their characteristics at the global space. These regional characteristics denote specific features of recipient countries that are historical, cultural, and religious. This article contends that Turkey operationalizes its aid policies through different strategic sets of practices performed by geopolitical aid. These policies have civilizational and geopolitical undertones in selecting and revalorising a particular recipient region. As such, the content and the pattern of geopolitical aid diversify into four types of aid which are emergency, technocratic, cultural and religious, and infrastructure aid. This study unravels relations among geopolitical preferences, the geographical scope of recipients, and the changing patterns and contents of aid.

Keywords: Geopolitical Aid, Turkey, Aid Policies, Humanitarianism, Geopolitics, Turkish Foreign Policy

İktidar Ölüm İlişkisi Üzerine Alternatif Bir Tartışma

Mezher Yüksel

Dr., Kırıkkale Üniversitesi
mezheryuksel@yahoo.com

Özet

Bu çalışma Foucault'nun biyo iktidar kavramından hareketle iktidar ölüm ilişkisine ve devletin ölüm üzerindeki iktidarına dair alternatif bir tartışma yürütmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla ilk olarak Foucault'nun egemenliğin mahiyetinin dönüşmesine dair değerlendirmeleri kısaca ele alınacaktır. Foucault'ya göre egemenliğin yapısında on yedinci yüz yıldan itibaren çarpıcı bir değişim meydana gelmeye başlamış ve yeni bir iktidar biçimi (biyo iktidar) doğmuştur. Bu aynı zamanda iktidarın yaşam ve ölüm ile olan ilişkisinin yeni bir biçim alması demektir. Öldürme ve hayatta bırakma hakkı ile tanımlanan klasik egemenliğin aksine bu yeni egemenlik biçimi yaşatma ve ölüme bırakma hakkı ile tanımlanmakta olup beden ve yaşam üzerinde örgütlenmiştir. Buradan hareketle Foucault ölümü biyo iktidarın sınırı ve onun elinden kaçan bir uğrak olarak tanımlamaktadır. Bu çalışma hem Foucault'nun iktidar ölüm ilişkisine dair değerlendirmelerine eleştirel bir katkı sunmayı hem de devletin ölüm üzerindeki iktidarının farklı tezahürlerini tartışmayı hedeflemektedir. Bu çerçevede şunu söylemek mümkündür: eş zamanlı olarak gerçekleşmiş olmasa da bedenin iktidarın merkezinde yer alması ile sonuçlanan sürecin bir benzeri ölüm açısından da yaşanmıştır. On dokuzuncu yüz yıldan itibaren ölüm bilincinde bir dönüşüm meydana gelmiş ve materyalist bir kavrayışla ölüm, insana beden vasıtasıyla ulaşan anatomik fizyolojik bir olay olarak algılanmaya başlanmıştır. Modern tıp söz konusu ölüm algısının şekillenmesinde belirleyici olmakla kalmamış aynı zamanda ölüm üzerinde kurulan iktidarın en önemli kaynaklarından biri olmuştur. Kısacası, beden hem ölüm bilincinin merkezinde hem de biyo iktidarın kuruluşunda merkezi önemdedir. Öte yandan Foucault'nun iktidar ölüm ilişkisine dair değerlendirmesi, özellikle de ölümün iktidarın sınırı ve iktidarın elinden kaçan uğrak olduğu biçimindeki değerlendirmesinin eleştiriye açık olduğunu düşünüyorum. Zira devletin ölüm üzerindeki iktidarı çok yönlü olarak tezahür etmektedir. Söz konusu iktidarın en saf hali ölüm belgesi pratiğinde karşımıza çıkmaktadır. Bir paradoks gibi görünse de biyolojik yaşamın sona erdiğinin ilanı olan ölüm belgesi aynı zamanda bir biyo-iktidar pratiğinin ifadesidir. Belge ile ölümün biyolojik gerçekleşmesi tespit edilmekte hukuki geçerliliği ilan edilmektedir. Resmi görevliler, yetkili uzmanlar tarafından onaylanmadan ölüm geçerlik kazanmaz. Dahası ölüm belgesi düzenlenmesi zorunlu olup başta ölünün gömülmesi olmak üzere ölüm sonrası ilgili süreçlerin tamamlanması için de önkoşuldur. Devletin ölüm ile ilişkisini ötenazi, idam cezası ve intihar karşısındaki tutumu üzerinden tartışmak da mümkündür. Son olarak bu çalışma, konunun egemen ölüm algısı ile ilişkisi ve ölümün toplumsal organizasyonu bakımından sonuçlarını da tartışmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Sözcükler: Ölüm, Biyoiktidar, Ölüm Belgesi, Beden

On Sekizinci Yüzyılda İstanbul'da İnan Şirketi Uygulamaları

Osman Safa Bursalı

Dr., Marmara Üniversitesi
osman.bursali@marmara.edu.tr

Özet

Osmanlı şirketler hukukunda şirketler genel olarak iki şekilde tezahür etmektedir. Ortaklar aralarında tam bir eşitlik öngörerek ortaklık sözleşmesi yapıp sermaye olmaya uygun olan mallarını şirkete dâhil ettikten sonra sermaye miktarı ve kazanç konularında eşit pay sahibi olurlarsa ortada mufavada şirketi mevcuttur. Fakat tam bir eşitlik şart etmeden ortaklık sözleşmesi yaparlarsa inan şirketi kurmuş olurlar. İnan şirketinde ortakların sermayelerinin eşit olması zorunlu değildir. Dolayısıyla iki ortaktan birinin sermayesi diğerinden fazla olabilir. Diğer yandan ortaklar ellerindeki tüm nakit paraları şirket sermayesi olarak kullanmak zorunda da değildir. Bu nedenle tüm mallarıyla inan şirketi kurabildikleri gibi bir kısım mallarıyla da kurabilirler. Diğer bir deyişle, şirkete kattıkları sermayeden başka ellerinde ortaklık sermayesi olabilecek mal (nakit vb.) bulundurabilirler. Bu şirket türü Osmanlı hukukunda meşru görülen konularda çalışma amaçlı olarak kurulabilir. Belli malların ticaretini yapmak, belli hizmetleri görmek veya belli malları üretmek için inan şirketi çerçevesinde faaliyet yapmak mümkündür. İnan şirketinin faaliyet süresi belirlenmiş olabilir; bu süre tamamlanınca şirket kendiliğinden sona erer. Öte yandan şirket amacını gerçekleştirirse yine kendiliğinden sona erer. İnan şirketi ortakları bağlayıcı nitelikte bir sözleşme değildir. Şirketin iki ortağı varken ortaklardan biri vefat ederse, sözleşmeyi feshederse veya ehliyetini yitirirse şirket kendiliğinden sona erer. Ortak sayısı ikiden fazlayken ortaklarda biri hakkında yukarıdaki haller söz konusu olursa ortaklık sözleşmesi diğer ortaklar hakkında yürürlükte kalmaya devam edecektir.

Osmanlı toplumunda inan şirketi uygulamasının varlığına dair daha önce on altı ve on yedinci yüzyıl bağlamında değerli çalışmalar icra edilmiştir. Bu tebliğde inan şirketinin normatif altyapısına dair temel bilgiler kısaca tanıtıldıktan sonra on sekizinci yüzyıldaki bazı uygulama örnekleri üzerinde durulacaktır. Örnekler Osmanlı mahkeme kayıtlarında yer alan ve İstanbul'da kurulan bazı inan şirketlerinin tarafları ve konularına odaklanmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Osmanlı Hukuku, İnan Şirketi, Hukuk Tarihi, Şirketler Hukuku, İstanbul'un On Sekizinci Yüzyılı

Türkiye’de Kadın Yönetici Olmak Nasıl Tanımlanır? Yönetici Olarak Çalışan Evli Genç Yetişkin Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Algıları ve Deneyimleri (Ön Analizler)

Öykü Atalay

Lisans Öğrencisi, Başkent Üniversitesi
atalayoyku@hotmail.com

Asya Nimet Aktay

Lisans Öğrencisi, Başkent Üniversitesi
asyaaktay123@gmail.com

Burcu Köksal,

Lisans Öğrencisi, Başkent Üniversitesi
burcukok510@gmail.com

Elif Bayçelebi,

Lisans Öğrencisi, Başkent Üniversitesi
elifbaycelebi@gmail.com

Özlem Kahraman Erkuş

Dr., Başkent Üniversitesi
ozlemke@baskent.edu.tr

Özet

Bu araştırma, Türkiye’de yönetici pozisyonunda çalışan genç yetişkin evli kadınların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algılarını ve bu rolleri nasıl deneyimlediklerini derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada, toplumda özellikle kadınların fazlasıyla olumsuz etkilendiği bilinen toplumsal cinsiyet rollerinin araştırılmasının, bireylerin bu konuda bilinçlenmesi adına önemli olduğu düşünülmektedir. Türkiye’de toplumsal cinsiyet rollerini yöneticilik unvanı çerçevesinde incelemeye yönelik çalışmaların yaygın olmaması, bu araştırmanın literatürdeki boşluğu doldurmak açısından etkili bir role sahip olabileceğine işaret etmektedir. Cinsiyet rollerinin kadınların yaşam kalitelerine etkisini bireyin öznel deneyimlerine odaklanarak kapsamlı bir şekilde incelemek amacıyla gerçekleştirilecek bu çalışma kapsamında dahil edilme kriterlerini karşılayan 20-40 yaş arası yaklaşık 7-8 kadın katılımcıdan oluşan bir örneklem ile bireysel olarak, yüz yüze, yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilecektir. Görüşmeye başlamadan önce, katılımcıların sosyodemografik bilgilerine erişmek ve örneklemin homojenliğini korumak için demografik bilgi formu, ardından bireylerin deneyimlerini derinlemesine yorumlayabilmek amacıyla iş, evlilik ve sosyal hayatlarında cinsiyet rollerini nasıl anlamlandırdıklarına dair 5 açık uçlu soru hazırlanmıştır ve sorular yorumlayıcı fenomenolojik analiz (YFA) çerçevesinde genelden özele doğru gitmektedir. Ses kaydı alınan ve transkripti hazırlanan veri yorumlayıcı fenomenolojik analiz (YFA) yöntemi ile analiz edilecektir. Güncel olarak 1 katılımcı ile yarı yapılandırılmış görüşme yapılmış ve yorumlayıcı fenomenolojik analiz ile analizi yapılmıştır. Analiz sonrasında 3 tane üst tema belirlenmiştir. Bunlar Yaygın toplumsal cinsiyet rolü inanışlarına yönelik kendini korumak için belirlenen sınırlar, toplumsal cinsiyet rolleri algısı: Kaçınılmaz olarak hata

yansımaları ve yaygın toplumsal cinsiyet rolleri sebebiyle özgürlüğün kısıtlanmasıdır. Bu tek bir katılımcıyla yapılan bir görüşme ve analizlere devam edilecek, sonuçlar güncellenecektir. Tartışma kısmı o yüzden daha da şekilleniyor olacak ama bu haliyle de toplumda kendini bazı avantajlı faktörlerle koruyabilen bir kadının dahi toplumsal cinsiyet rollerinden olumsuz etkilendiğini, baskı hissettiğini ve iş hayatında bu pozitif yanlara rağmen toplumsal cinsiyet rollerinin etkisini hissettiğini göstermektedir. Bunun yanında yöneticiliğin daha avantajlı ve sosyoekonomik seviyesi yüksek konumda olması faktörü göz önünde bulundurularak farklı meslek grupları ile sonuçların da farklılaşabileceği düşünülmektedir. Bu bilgilerin, alan yazına ve klinik uygulamalara katkı sunması beklenmektedir. Ek olarak, araştırmadan elde edilecek bu bilgilerin, kadınların algıladıkları çevreye, sosyal ortamlarına , evlilik hayatlarına ve son olarak iş hayatlarına karşı daha geniş bir algıya ve bilince sahip olmaları açısından yarar sağlayabileceği beklenmektedir.

Anahtar Sözcükler: Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Kadınlar Üzerindeki Etkisi, Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz (YFA)

Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Yaz Yağmuru Kitabını Motifler Işığında Bir Değerlendirme

Ayşenur Akın

Yüksek Lisans Öğrencisi, Çankırı Karatekin Üniversitesi
akin.aysenur5757@gmail.com

Özet

Cumhuriyet dönemi velût yazarlarımızdan biri olan Ahmet Hamdi Tanpınar eserleri ile Türk edebiyatımızın yapı taşlarından birisi olmuştur. O, hikayeleri ile dönemin izleğini sürerken ardındaki pek çok yazar ve şairin entelektüel algısını şekillendirmiştir. Türk edebiyatına kazandırdığı muhtelif eserlerin yanı sıra estetik anlayışını sistemleştirerek dönemin yazın hayatıyla birlikte günümüz edebiyat ekollerine ayna tutmuştur. Yazar, hikayelerinde motif ve imajları canlı bir organizma gibi düşünerek zaman ve mekan ilintisi kurarak tahkiye etmiştir. Tanpınar’ın Yaz Yağmuru isimli eseri de inceleme alanımıza dâhil olup üzerinde ana izlekler oluşturularak okuyucuya sunulmuştur. Biz bu çalışmamızda Tanpınar’ın yedi hikayeden müteşekkil olan Yaz Yağmuru hikaye kitabından hareketle şahıs kadrosunu tahlil, gözlem ve bakış açıları bağlamında, her metni kendi bütünselliği ve metinlerin muhtevasını rüya ve kaçış motifleri ile ilişkilendirdik. Tanpınar’da geleneksel ve Batı’nın temâyüz ettiği pek çok özellikleri, gelişmeleri hikayelerden yola çıkarak inceledik. Çalışmamızda Ahmet Hamdi Tanpınar’ın hikayelerinden hareketle pek çok kaynak kitap, makale ve bildiriden istifâde ettik. Bu çalışmaların ışığında edebî mahfilleri dönemi ile ilişkilendirip kritize ederek çalışmamızı şekillendirdik.

Şiir, hikaye, deneme, makale, edebiyat tarihi gibi çok çeşitli türlerde eserler veren Ahmet Hamdi Tanpınar, edebiyatımızda farklı bir yere sahiptir. Şiir, roman, hikaye diye ayırmadan hemen bütün eserlerinde zaman, mekan ve şahısları çeşitli özellikleriyle incelemeye ve mukayeseye tâbi tutar. Tanpınar’ın Cumhuriyet dönemi edebiyatının uzun soluklu bir yazar olmasında yalnız edebiyatçı kimliğine haiz olmasıyla açıklanamamalıdır.

O, ilim meclislerinin mütefekkeri, kürsüde hoca, eserlerinde şahıs kadrosunun arasında yer alan canlı bir şahsiyettir. Romanları, hikayeleri ve şiirleriyle edebiyatımızda yeni açılımların kazanıldığı, yeni gelişmelerin kayda geçtiği zamanlarda toplumun sözcülüğünü ve gözcülüğünü yapmıştır. Psikoloji biliminin gelişim sürecinde tıpkı bir psikoloğun hastalarını tetkiti esnasında göstermiş olduğu hassasiyeti yazar, sanatında göstermiştir.

Ahmet Hamdi Tanpınar ilk olarak 1955 yılında Varlık dergisinde yayımladığı Yaz Yağmuru adlı öykü kitabını her bir öyküyü kendi içerisinde değerlendirmeli ve muhtevaları açısından birbirleriyle olan ilişkileri kullanılan temlerle bir bütün olduğu unutulmamalıdır. Rüyaya büyük ehemmiyet veren Tanpınar’ın ikinci hikaye kitabı olan Yaz Yağmuru’nda, “rüya” ile beraber “hülya” da “kaçış” ın, aynı zamanda “arayış” ın vasıtası olarak kullanılır.

Tanpınar, hikayelerinde romanlarında olduğu gibi savunduğu tezi yahut düşünceyi titizlikle okuyucuya aktarır. O, hikayelerine konu ettiği şahısların birbirleriyle ilişkilerinde kendinden izler sürer. Abdullah Efendi’nin Rüyaları’nda, Evin Sahibi, Bir Yol, Yaz Yağmuru, Yaz Gecesi, Rüyalarda hikayelerinde insanın iç dünyasının ve psikolojisinin yansımalarını müşahede ederken insanı bütünsel bir organizma olarak düşünmüştür.

Anahtar Sözcükler: Ahmet Hamdi Tanpınar, Edebiyat, Eser, Hikaye, Rüya, Kaçış

Viktor Emile Frankl'ın Yaşam Felsefesi Bağlamında Anlam Arayışı ve Logoterapi

Celal Yeşilçayır

Doç. Dr., Gümüşhane Üniversitesi
celalyesil@hotmail.com

Özet

Bu bildirinin amacı Viktor Emile Frankl'ın yaşam felsefesi ve anlam arayışı bağlamında ortaya attığı fikirleri dinleyiciye/okuyucuya sunmaktır. Sigmund Freud yaşamın anlamını sorgulayan birinin hasta olduğunu iddia ediyordu. Frankl ise bu sava karşı çıkarak, anlam arayışının gayet insani bir tutum olduğunu savunmaktadır. Ona göre anlam arayışı insan olmanın ayırt edici temel özelliklerinden biridir. Frankl ayrıca anlam katmanına yer vermediğinden dolayı Abraham Maslow'un *İhtiyaçlar Hiyerarşisinin* eksik bir kuram olduğunu ileri sürmektedir. Bu bağlamda o, insanın anlam arayışı ile yaşam felsefesi arasında bir rabıta inşa etmeye çalışmaktadır. Sunumu planlanan bildiride öncelikle Frankl'ın *Auschwitz Toplama Kampında* yaşadığı zor ve çetrefilli tecrübeler örneklendirilecektir. Kamptaki mahkumlara yönelik uygulamalar karşısında onun geliştirdiği yaşam felsefesi ve stratejiler serimlenecektir. Kampa getirildiği zaman zayıf ve çelimsiz olduğu için kısa sürede öleceği düşünülen Frankl'ın buradaki zor şartlara nasıl katlandığı ve kamptan nasıl sağ kurtulduğu irdelenmesi gereken temel bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. İkinci adımda ise özellikle insan hayatında önemli olan mutluluk, başarı, umut, inanç ve kıyas gibi durumlar karşısında Frankl'ın benimsediği yaşam felsefesi ele alınacaktır. Bu çerçevede onun insan hayatının kendine özgü bir değer olduğu düşüncesi tahlil edilecektir. Aynı zamanda onun ileri sürdüğü "hayatın herkes için tek bir anlamının olmadığı" savı irdelenecektir. Anlam arayışı bağlamında onun geliştirdiği *logoterapi* (anlam terapisi) yöntemi analiz edilecektir. Hayatın ıstırapları ve acıları karşısında logoterapi yönteminin oynayabileceği rolün önemi ele alınacaktır. Ayrıca Frankl için hayatın sıkıntılı ve zor dönemlerinde anlamın niçin önemli olduğu hususu tahlil edilecektir. Bununla birlikte insanın karşılaştığı şartları yorumlama biçiminin niçin önemli olduğu sorusu tartışmaya açılacaktır. Bu çerçevede özellikle Frankl'ın *İnsanın Anlam Arayışı* ve *Duyulmayan Anlam Çılgılığı* adlı eserleri temel referans kaynakları olacaktır. Son tahlilde ise onun yaşam felsefesi ve anlam terapisi bağlamında ileri sürdüğü fikirlerden günümüzdeki insan hayatı için hangi önerilerin çıkarılabileceği tartışılacaktır. Bu çerçevede mutluluk, başarı, acı, sıkıntı, kıyas gibi olguların piyasaya anlamının ötesinde niçin yeniden yorumlanması gerektiği üzerinde durulacaktır.

Anahtar Sözcükler: Frankl, Yaşam Felsefesi, Anlam Arayışı, Logoterapi

**Toplumsal Bir Sorun Olarak Suça Sürüklenen Çocuk Kavramı ve Önlenmeye Yönelik Bir
Müdahale Çalışması: Adım Adım Değişim Programı**

Tuğba Görgülü

Doç, Dr., Ankara Bilim Üniversitesi
tugba.gorgulu@ankarabilim.edu.tr

Gülşen Erden

Prof. Dr., Ankara Üniversitesi
erdeng@ankara.edu.tr

Özet

Suçta sürüklenen çocuk kavramı yıllardır üzerinde durulan bir kavramdır. Modern adli psikoloji literatürü çocuğun suç işlemeyeceği, çocuğu suçta iten birçok risk faktörleri olduğu ve bu risk faktörlerinin çocuğu suç davranışları ya da benzeri riskli davranışlarla tanışmasına neden olduğu belirtmektedir. Bu nedenle modern ceza ve adalet sisteminde, çocuğun suç davranışını engellemek için çocuğu suçta sürükleme potansiyeli olan her türlü risk faktörlerinin tanımlanması ve önlenmesi temelinde çalışmalar yürütülmektedir. Bu çalışmalardan biri de Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü ile UNICEF iş birliğiyle geliştirmiş ve revize edilmiş olan Adım Adım Değişim Programı (AADP) müdahale programıdır. AADP, hakkında denetimli serbestlik kararı verilmiş çocuk ve genç bireylere uygulanmak üzere, Çocuklar için Genel Suçlu Davranış Müdahale Programı, Çocuklar için Saldırganlığı Önleme Müdahale Programı, Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Programı ve Ardıc programlarından yararlanılarak, Denge Projesi Kapsamında Prof. Dr. Gülşen ERDEN ve Doç. Dr. Tuğba Görgülü tarafından yeni bilgiler eklenerek bütünüyle güncellenmiştir. Program, çocuk ve ergen bireylerdeki davranış değişiminin adım adım gerçekleştiği görüşü temelinde bu ismi almıştır. AADP 10 oturumdan oluşmakta ve Bilişsel Davranışçı Terapi (BDT) odaklı bir grup çalışmasıdır. Çalışmanın amacı, çocuk ve genç bireylerin olumsuz duygu, düşünce ve davranışların yerine olumlu duygu, düşünce ve davranışlar kazanmalarını sağlamak, işlevsel olmayan duygu, düşünce ve davranışları konusunda farkındalıklarını arttırmaktır. Program ayrıca çocuk ve ergen bireylere olumlu davranışsal beceriler kazandırarak, bu becerileri günlük yaşamlarında kullanmaları ve kendilerini suçta iten risk faktörleriyle başa çıkmalarını hedeflemektedir. Program sadece suçta sürüklenmiş çocuklara değil aynı zamanda madde kullanım davranışı gibi yüksek riskli davranışlar gösteren gençlere de uygulanabilmektedir. Bu sunumda da Adım Adım Değişim Programı ve programın oturumları hakkında kısaca bilgi verilecek ve ileride çocuk ve genç bireylerin suçta sürüklenmesini engellemeye yönelik geliştirilecek müdahale programlarına ilişkin önerilerde bulunulacaktır.

Anahtar Sözcükler: Suça Sürüklenen Çocuk, Adım Adım Değişim Programı, Suç Risk Faktörleri, Denetimli Serbestlik

Stratejik Tedarik Zinciri Yönetim Yaklaşımı Olarak Performansa Dayalı Lojistik: Sağlık Sektöründe Bir Uygulama

A. Arif Kumral

Doktora Öğrencisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
abdullah.kumral@hbv.edu.tr

Özet

Performansa Dayalı Lojistik (PDL), sağladığı tasarruf ve endüstriyel yetkinlik, karşılıklı kazanç ekosistemi ve hizmet kalite düzeylerindeki artışlar nedeniyle dünyada son 20 yıldır savunma sanayi başta olmak üzere yaygın olarak kullanılmaktadır. PDL yaklaşımı, Türkiye’de ilk olarak Savunma Sanayii Başkanlığı (SSB) bünyesindeki tedarik ve kamu alımlarında kullanılmaya başlanmıştır. PDL uygulamalarının, yakın gelecekte savunma sektörü yanında ülkemizde farklı sektörleri etkileyen stratejik tedarik zinciri yönetimi yaklaşımlarından biri olacağı değerlendirilmektedir. Bu kapsamda; çalışmanın amacı, Türkiye’de PDL yaklaşımının savunma sanayi dışındaki sektörlerde uygulanabilirliğinin incelenmesidir. Araştırmada, orta büyüklükte bir sağlık işletmesinin PDL yaklaşımı ile örnek olay incelemesi gerçekleştirilmiş olup, elde edilen sonuçlar kazanılmış değer analizleriyle geleneksel satın alma yaklaşımı ile karşılaştırılmıştır. COVID 19 Pandemisi, sağlık sistemlerinin en az savunma ve silah sistemleri kadar kritik ve önemli olduğunu göstermiştir. Hastaların tedavisinde yoğun bakım ünitelerinde kullanılan mekanik ventilatör cihazları ölüm oranlarının azaltılmasında hayati bir rol oynamış ve sağlam bir sağlık sistemi altyapısına sahip olmak için bu cihazlara olan ihtiyaç devam etmektedir. Bu kapsamda, silah ve savunma sistemlerinin tedarikinde kullanılan operasyonel hazır bulunuşluk, arıza onarım süresi gibi kriterlerin sağlık sektörüne uyarlanabileceği öngörülmüş ve bu nedenle PDL’nin sağlık sektöründe uygulanabileceği değerlendirilmiştir. Sağlık profesyonelleri ile yapılan görüşmeler sonucunda, ventilatör cihazların % 100 hazır olma oranında çalıştığı, sistemin % 99 kontrol seviyesinde bile hata verdiği öğrenilmiştir. Bu çerçevede, PDL yaklaşımının sağlık sektöründe önemli bir potansiyel ihtiyacı karşılayacağı belirtilmiştir. Türkiye’de savunma sektörü dışında PDL’nin uygulanabilirliğini ortaya koyan ilk araştırma niteliği taşıyan örnek olay analizi sonuçlarına göre, 10 cihazlık bir tedarik için geleneksel tedarik yaklaşımından PDL Yöntemine geçiş, işletmeye 415.588 TL. kazanılmış değer (tasarruf) sağlamaktadır. Makro ölçekte ülke genelinde yapılan 6500 cihazlık bir ventilatör cihazı alımında 5 yıllık bir dönemde 2.701.322.000 TL. tutarında maliyet tasarrufu sağlanabileceği öngörülmektedir. Bu ampirik veriler, PDL’nin sağlık sektöründe maliyet-etkin ve uygulanabilir bir stratejik yaklaşım olarak değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Araştırma sonucunda, PDL yaklaşımının etkinlik, verimlilik ve tedarik zincirinin sürdürülebilirliği bakımından Türk kamu ve özel sektör organizasyonlarının alternatif olarak başvurabilecekleri bir stratejik tedarik zinciri yönetim yaklaşımı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Performans Dayalı Lojistik, Stratejik Tedarik Zinciri Yönetimi, Ömür Devri Yönetimi, Sağlık Tedariği

PBL As a Strategic Supply Chain Management Strategy: An Application in Health Sector

A. Arif Kumral

Doktora Öğrencisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
abdullah.kumral@hbv.edu.tr

Abstract

Providing savings, industrial competency, mutual winning ecosystem and enhanced service quality levels, Performance-based logistics (PBL) is widely used all around the world in defence industry sector over the last twenty years. PBL has first been used in Turkey on acquisitions and public procurement managed by Presidency of Defence Industry. In near future, it is considered that PBL applications will be one of the most leading strategic supply chain management strategies, influencing different sectors in addition to defence industry in our country. In this regard, the aim of this study is the feasibility of PBL in different sectors other than defence sector in Turkey. In this research a PBL case study analysis has been performed in a medium level health company and the results obtained from earned value analysis have been compared with the conventional supply technique. COVID 19 Pandemic has revealed that health systems are as critical and vital as defence and weapon systems. Mechanical ventilator equipments used in intensive care units in the treatment of patients played a critical role diminishing the death toll rates and there has been a continuing demand for this kind of critical equipments in order to create a sound healthcare system infrastructure. In this regard; the criteria used in weapon and defence acquisition operational readiness and repair cycle time can be transitioned into health care systems procurement and thus it is assessed that PBL can be conducted in health sector. As a result of interviews made with health professionals it has been understood that ventilator equipments perform under % 100 system readiness and an error occurs in the system under %99 check levels. Within this frame, it is stated that PBL approach will satisfy a potential vital demand in health sector. Based on this research that is the first PBL study executed in non-defence sector in Turkey, case study analysis findings points out that an amount of 415.588 TL earned value (savings) can be obtained through 10 item equipment procurement by shifting from conventional supply method to PBL approach. It is also estimated that 2. 701.322.000 TL. amount of cost savings can be ensured in macro-level 6500 item ventilator equipment procurement executed country-wide respectively over a period of 5 years. These empirical findings reveal that PBL is a cost-effective and feasible strategic approach in health sector. As a result of this research, it is demonstrated that PBL is an alternative strategic supply chain management strategy for Turkish public and private organizations, regarding the efficiency, productivity and the sustainability of the supply chain.

Keywords: Performance-based Logistics, Strategic Supply Chain Management, Life-Cycle Management, Health Procurement

**A Recipe for Collective Intelligence:
Unintelligent, Routine and Spontaneous but Special Interactions?**

Murat Ulubay

Dr., Ankara Yıldırım Beyazıt University
mulubay@ybu.edu.tr

Abstract

What is intelligent in routine and seemingly dumb interactions when people in work-groups/teams try to collaborate for the common goal? How division of labor and simple efforts of people of average skill, occasionally create outcomes smarter than the ones of experts and better than aggregation of experienced individuals?

Collective Intelligence (CI) is defined as the effective cooperation and effective problem-solving ability, and the interaction patterns that enable them to outperform the sum of the members' individual capacities (Hiltz and Turoff, 1978). Here, the effectiveness is usually explained/described in terms of intelligent behavior of the individual members and/or intelligent design of the task and team related processes of collaboration so that we see the effect of collective intelligence: "groups of individuals acting collectively in ways that seem intelligent" (Malone et.al 2009). To understand what makes teams smart and "the genome of collective intelligence"; shared cognition of team members are elicited in the form of a structured body of knowledge contents, "team mental models" (TMM) (Mohammed and Dumville, 2001), "shared mental models" (Cannon-Bowers and Salas, 1997) and "transactive memory systems" (TMS) (Wegner, 1995). The overlap, accuracy and complementarity of these contents are claimed to be the source of CI. On the other hand, interactive team cognition (ITC) paradigm of researchers like Nancy Cooke (2013) endorses investigating the "interaction and the process as cognition", and suggests that CI emerges/happens through and during the dynamicity of collective action. Either following traditions TMM/TMS or ITC; findings are usually not brilliant information structures or magic interaction moments as the intelligent keys of CI. It is mostly routine, simple and boring communicative interactions for information exchange and coordination of task related activities, yet we see the CI as the source of excess performance.

In this presentation, distributed cognition (Hutchins, 1995) and extended cognition (Clark and Chalmers, 1998) paradigms of cognitive sciences will be used to suggest that supra-communicative functions (Clark, 1998) of language is the key. The term supra-communicative functions of language entails that language use and/or communication do not only function as a tool for carrying individual meanings among the minds of individuals or information exchange. These communicative interactions are also tools for externalization of knowledge to process them during the interaction, on the fly, so communication is computations of the team's collective mind. Some of the CI is an emergent outcome during these regular interactions where communication does not carry information from an individual processor (mind of a member) to another, but interaction itself is the team's processing activity that would not otherwise be possible without dynamic coupling of knowledge and real time operations/manipulations on information content during collective mental effort.

Keywords: Collective Intelligence, Supra Communicative Functions of Language, Team Cognition, Communication Science, Computer-Supported Collaboration.

Metaverse: Pazarlamann Yeni Evreni

Gonca Şükriye Bozkurt
Fildişi Dijital Danışmanlık
goncas.bozkurt@gmail.com

Özet

Tarihsel olarak ilk defa 1992 yılında bahsi geçen Metaverse özellikle 2020 yılından sonra adından sıklıkla bahsedilen bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Kasım 2021 de Facebook CEO'su Mark Zuckerberg; Facebook'un marka adının Meta olarak değiştirildiğini duyurduğu toplantıda Metaverse'i, "internetin yeni evreni" ve "sosyal bağlantının bir sonraki evrimi" olarak ifade etmiştir. Metaverse, özellikle sanal oyun dünyasında bilinen bir kavram olsa da Zuckerberg'in sunumundan sonrasında farklı çevrelerde de tartışılan bir kavram haline gelmiş, Earth 2.0, WEB 5.0 olarak gibi yeni kavramlarla birlikte anılmaya başlamıştır. Metaverse, insanlara kendi kurdukları, İstedikleri biçimde dizayn edebildikleri evrende yaşayabilme, çalışabilme, alışveriş edebilme imkanı sağlayacağı öngörülen bir platform olarak ifade edilmektedir. Bu evren, özellikle 2020 yılından sonra, içinde alışveriş olanaklarının da gelişmesi ve NFT teknolojisi sayesinde büyük bir pazar hacmi oluşturmuştur. NFT (non-fungible token), bir dijital varlığın benzersiz bir kriptografik anahtara sahip, eşsiz ve tek kopyası olması anlamına gelen, kripto değiş-tokuş sistemidir. Bu durum, bir dijital varlığın dijital ortamda mülkiyet hakkı tescillenmesi anlamına gelmektedir. Metaverse evrenindeki dijital ürünlerde NFT'ler kullanılmaktadır. Metaverse, ülkemizde arsa satışları ile adından sıklıkla bahsettirse de, başta Gucci ve Nike'ın olduğu bir çok marka, somut ürünlerinin yanında Metaverse kullanıcılarına yönelik dijital ürünlerini NFT olarak gerçek dünyadaki somut bedellerinden daha büyük rakamlara sattığı bir pazaryeridir. NFT pazarı, 2020 yılında 340 milyon dolar satış hacmine sahipken, 2021 yılında 25,8 milyar dolar pazar payına ulaşarak beklenen düzeyin çok ötesinde bir potansiyel yaratmıştır. Önümüzdeki dönemde daha büyük ivme yakalayacağı değerlendirilmektedir. Değişen ve gelişen teknoloji ile birlikte Metaverse kullanıcılarının artması, NFT pazarının daha da genişlemesi pazarlama anlamında büyük fırsatları da beraberinde getirmektedir. Yeni evrende yapılacak pazarlama uygulamalarının; gelişen tüketici ihtiyaçlarına ve değişen tüketici davranışlarına yönelik geleneksel pazarlama süreçlerinden oldukça farklılaşacağı değerlendirilmektedir. Bu çalışmada pazarlama açısından, Metaverse ve Metaverse ile evrilecek kullanıcı deneyimi odaklı pazarlama uygulamaları tartışılacaktır. NFT' ler ile gelişen meta-pazarda değişen tüketici davranışları ele alınacaktır

Anahtar Sözcükler: Metaverse, Dijital Pazarlama, Meta-pazarlama, NFT

Mavi Yakalıların Kişi-Örgüt Uyumu Düzeyleri İle Bilgi Paylaşma Niyetleri Arasındaki İlişki

Oğuz Demirel

Araş. Gör. Dr., Düzce Üniversitesi
oguzdemirel@duzce.edu.tr

Önder Ulu

Öğr. Gör., Düzce Üniversitesi
onderulu@duzce.edu.tr

Özet

Günümüzde bilgi işletmeler için önemi yadsınmaz bir stratejik varlık haline gelmiştir. Verilerin anlamlı bir şekilde bir araya getirilmesiyle oluşturulmuş olan enformasyonun bireysel tecrübe ve bakış açısı ile yorumlanmış hali olarak tanımlanabilecek bilgi, gerek verimlilik artışı sağlanmasında, gerekse yeni ürün ve süreçlerin tasarlanmasında en temel bileşenlerden biridir. Bu nedenle, işletmelerin bilgi üretimini etkileyen faktörlerin üzerinde durmak gerekmektedir. Bilgi yönetimi literatürüne bakıldığında, örgüt içi bilgi üretiminin ana unsurlarından birinin çalışanların sahip oldukları bilgiyi çalışma arkadaşları ile paylaşması olduğu görülmektedir. Nonaka'nın geliştirdiği SECI modeline göre bireyler, bilgilerini diğerleri ile paylaştığında o bilgiler artık bireysel bilgi olmaktan çıkıp örgütsel bilgi haline gelmektedir. Örgütsel davranış literatürü incelendiğinde, bireylerin örgütsel süreçlere katılımına tesir eden faktörlerden birinin, kişinin kendisini örgütü ile uyumlu hissetmesi olduğu görülmektedir. Yapılan araştırmalar, kişinin içinde bulunduğu örgüt ile uyumlu olduğuna yönelik algısının güçlenmesi halinde, örgütsel süreçlere katılımı arttığı ortaya koymuştur. Buradan hareketle, kişi-örgüt uyumunun, bireylerin örgütsel bilgi üretimi amacıyla, sahip oldukları bilgileri iş arkadaşlarıyla paylaşma niyeti sergilemelerine yol açması beklenebilir. İşte bu çalışma, mavi yakalı çalışanların örgütleri ile uyum düzeylerinin bilgi paylaşma niyetlerini nasıl etkilediğini araştırmaktadır. Çalışmada nicel araştırma yöntemleri tercih edilmiştir. Düzce'de faaliyet gösteren imalat işletmelerinde istihdam edilen 311 mavi yakalı çalışandan yüz yüze anket yöntemiyle elde edilen veriler, regresyon tekniği ile analiz edilmiştir. Örneklemdeki bireylerin tümü erkek olup yüzde 35'i (n=111) 36-45 yaş aralığında, yüzde 33'ü ise (n=103) 26-35 yaş aralığındadır. Ayrıca katılımcıların yüzde 41,5'i (n=129) lise mezunu olup yüzde 38,6'sı (n=129) buldukları kurumda 1 ila 5 yıl arasında değişen süre ile çalışmaktadır. Analiz sonucunda kişi-örgüt uyumunun bilgi paylaşma niyetini olumlu yönde etkilediği (F=13,081; p<0.05; $\beta=0,14$; p<0.05) bulgusu elde edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Kişi-Örgüt Uyumu, Bilgi Paylaşma Niyeti, Bilgi Yönetimi

The Relationship Between Person-Organization Fit Levels and Knowledge Sharing Intentions of Blue-Collar Employees

Oğuz Demirel

Araş. Gör. Dr., Düzce Üniversitesi
oguzdemirel@duzce.edu.tr

Önder Ulu

Öğr. Gör., Düzce Üniversitesi
onderulu@duzce.edu.tr

Abstract

Today, knowledge has become an undeniable strategic asset for businesses. Knowledge, which can be defined as the interpretation of information created by bringing together the data in a meaningful way, is one of the most basic components in both increasing productivity and designing new products and processes. For this reason, it is necessary to focus on the factors that affect the knowledge production of enterprises. In literature, it is seen that one of the main elements of organizational knowledge production is knowledge sharing. According to the SECI model developed by Nonaka, when individuals share their knowledge with others, it becomes organizational knowledge rather than individual. In organizational behavior literature, it is seen that one of the factors affecting the participation of individuals in organizational processes is the individual's feeling of congruence with his/her organization. Studies have shown that if the perception of this congruence becomes stronger, his/her participation in organizational processes increases. Hence, it can be expected that person-organization fit will cause individuals to display the intention to share their knowledge for organizational knowledge production. This study investigates how the person-organization fit of blue-collar employees affects their knowledge sharing intention. Quantitative research methods were preferred in the study. The data obtained by face-to-face survey method from 311 blue-collar workers employed in manufacturing enterprises operating in Düzce were analyzed by regression technique. All of the individuals in the sample were male, and 35 percent (n=111) were between the ages of 36-45, and 33 percent (n=103) were between the ages of 26-35. In addition, 41.5 percent (n=129) of the participants are high school graduates and 38.6 percent (n=129) have been working in their organization for a period of 1 to 5 years. Findings revealed that, that person-organization fit positively affects the knowledge sharing intention ($F=13.081$; $p<0.05$; $\beta=0.14$; $p<0.05$).

Keywords: Person-Organization Fit, Knowledge Sharing Intention, Knowledge Management

1. Giriş

Müşteri beklentilerinin giderek arttığı ve karmaşıklaştığı, bunun yanında rekabetin küreselleştiği günümüzde, işletmelerin stratejik rekabet gücü elde etmesi artık daha da önemli hale gelmiştir. Bilgi, hem taklidinin zor ve maliyetli olması, hem de birçok ürün ve sürecin temelinde yer alması nedeniyle, bahse konu rekabet gücünün asli unsuru haline gelmiştir. Bu sebeple işletmeler, bilgi üretimi ve kurum içi yayılımına daha da dikkat eder hale gelmiştir.

Bilişim ve iletişim teknolojilerinin yaygınlaşması, bilgi transferinin maliyetini neredeyse sıfıra indirmiş, bilgiye erişimi oldukça kolaylaştırmıştır. Açık kaynaklarda bulunan, kaydedilmesi ve depolanması mümkün olan açık bilgilerin (Alavi ve Leidner, 2001) aktarımının eskiye oranla daha ucuz ve basit hale

gelmesiyle işletmeler, kendilerini rakiplerinden ayıracak, transferi zor olan, bu sayede taklit edilmesi ve depolanması da pek mümkün olmayan örtük bilgiye odaklanmaya başlamıştır. Bireylerin sahip olduğu ve sözcüklerle, sayılarla ifade edilip saklanması oldukça zor olan örtük bilgi (Davenport ve Prusak, 1998), önemini bir kat daha arttırmıştır.

Örtük bilgi her ne kadar oldukça kıymetli bir bilgi türü olsa da, bireylerin tek başlarına örtük bilgiye sahip olmaları işletmeler için hiçbir anlam ifade etmemektedir. İşletmeler için asıl önemli olan, bireylerin bilgilerinin örgütsel bilgi haline gelmesi, işletmedeki tüm çalışanların bu bilgilerden yararlanabilmesidir. Nonaka'ya (1994) göre, böyle bir durumun oluşabilmesi için, bireylerin bilgilerini diğer çalışanlarla paylaşmaları gerekmektedir. Örgütsel bilginin üretilmesi için bilgi paylaşma eyleminin temel bir husus olması, çalışanların bilgi paylaşmaya ne ölçüde niyetli olduklarını araştırmayı önemli kılmaktadır.

Son yıllarda yürütülen araştırmalar, bireylerin çalıştıkları kurumla değer ve hedef konularında uyumlu olmalarının birçok olumlu iş yeri tutumu ve davranışına yol açtığını ortaya koymuştur (Kristof-Brown vd., 2005; Verquer vd., 2003). Başka bir ifade ile kişi-örgüt uyumu olarak adlandırılabilir söz konusu durum, çalışanları hem işleri hem de iş yerleri için daha pozitif tutum takınmaya ve kurumları için olumlu sonuçlar doğurabilecek davranışlar göstermeye itmektedir. Buradan hareketle, kişi-örgüt uyumunun, bireylerin bilgilerini iş arkadaşlarıyla paylaşma niyetlerini ne ölçüde açıklayabileceği sorusu ilgi çekici bir hal almaktadır. İşte bu araştırmada, kişi-örgüt uyumu ile bilgi paylaşma niyeti arasındaki ilişkiyi ele almaktadır.

2. Literatür

2.1. Kişi-Örgüt Uyumu

On yılı aşkın bir süredir işletmelerde uyum konusu gerek akademisyenlerin gerekse uygulayıcıların ilgisini çekmekte ve literatür incelendiğinde uyum ile ilgili çalışmalara sıkça rastlanmaktadır. Uyum, örgüt çalışanının değer, hedef ve yetenek gibi içsel yönleri ile örgütün veya yöneticilerin değer, hedef ve iş talepleri gibi dış çevre unsurları ile karşılaştırılması ile belirlenmektedir (Astakhova, 2016). Literatüre bakıldığında kişi-iş uyumu, kişi-grup uyumu, kişi-çevre uyumu ve kişi-yönetici uyumu gibi farklı uyum değişkenleri görülmektedir. Bu çalışmada kişi-örgüt uyumu değişkeni ele alınacaktır.

Birçok araştırmacı kişi örgüt uyumunu örgüt çalışanı ve örgüt arasındaki uyum olarak tanımlamaktadır. Ayrıca kişi-örgüt uyumu örgüt çalışanları ve örgütler arasında en az bir tarafın ihtiyaçlarının karşılanması ile veya benzer temel karakteristikleri paylaştıklarında meydana gelen uyum olarak da tanımlanmaktadır (Bıyık, 2021). Literatürde kişi-örgüt uyumu değer uyumu (value congruence), amaç uyumu (goal congruence), ihtiyaç-yapı uyumu (needs-structure fit) ve kişilik-iklim uyumu (personality-climate fit) açılarından ele alınsa da, araştırmalarda sıklıkla “değer uyumu” perspektifinden incelenmektedir (Verquer vd., 2003). Kişi-örgüt uyumu kişi ile örgüt arasındaki temel karakteristikler arasındaki ilişkiyi ele almakta ve bu karakteristikler örgüt açısından kültür, iklim ve normlar iken kişi açısından değerler, hedefler ve tutumlardır. Kişi ve örgüt arasında bu karakteristikler arasında benzerlik olması durumunda uyum ortaya çıkmaktadır (Sökmen ve Bıyık, 2016).

Örgütler kişilerin isteklerini karşıladıklarında ve kişiler örgütlerin değerleri ile kendi değerlerini eşleştirdiklerinde örgüt ile kendisini uyumlu hisseder. Kişi ile örgüt arasındaki bu uyum faaliyetlerin daha kolay yapılabilmesi, sosyalizasyon maliyetlerin düşürülmesi ve örgütün sürekliliği açısından önem arz etmektedir. Bu bağlamda kişinin işten ayrılma düşüncesinin en aza indirgenmesi, rol belirsizliklerinin ortadan kaldırılması, bilgi paylaşımı ve çatışmaların azalması gibi örgütlerin performansını etkileyebilecek davranışlar sağlanabilir (Yıldırım, 2021).

2.2. Bilgi Paylaşma Niyeti

Bilgi, ham verilerin anlamlı bir biçimde bir araya getirilmesiyle oluşturulan enformasyonun, bireyin bakış açısı, tecrübesi ve birikimiyle yorumlanmış hali olarak tanımlanmaktadır (Barutçugil, 2002). Başka bir deyişle, bilginin oluşabilmesi için, enformasyonun bireyin kendi tecrübelerini ve paradigması aracılığıyla yeniden ifade edilmesi gerekmektedir.

Literatür incelendiğinde, bilginin birçok farklı türü olduğu görülmektedir. Bu çalışma kapsamında ise, Polanyi'nin (1962) ortaya attığı “açık bilgi-örtük bilgi” ayrımı esas alınmıştır. Yazara göre, sayılar ve sözcüklerle ifade edilmesi mümkün olan, kaydedilebilen, depolanabilen, bu sayede rahatça ve düşük maliyetle transfer edilebilen bilgi “açık bilgi” olarak adlandırılmaktadır. Nitekim kılavuzlar, kitapçıklar, veri tabanları gibi platformlarda saklanan bilgiler açık bilgi kapsamına girmektedir. Ancak açık bilgi gibi ifadesi çok zor olan, kaydedilemeyen, depolanamayan, yalnızca bireylerin zihinlerinde ve iş yapma pratiklerinde yer alan bilgi ise “örtük bilgi” olarak adlandırılmaktadır (Davenport ve Prusak, 1998; Nonaka, 1994; Polanyi, 1962).

Bilgi paylaşımı, bireylerin sahip oldukları bilgiyi, diğer bireylerin kullanımına sunması olarak ifade edilmektedir (Lin, 2007). Birey, bilgi paylaşımı esnasında, diğerlerinin bilgiyi anlaması, özümsemesi ve kullanabilmesi için bilgiyi dönüştürür (Ipe, 2003). Nonaka'ya (1994) göre bilgi paylaşımı, örgüt bünyesinde bilgi yaratımının mümkün olması için gerekli olan unsurlardan biridir. Yazar, geliştirdiği SECI modelinde, bireylerin sahip oldukları ve örgüte stratejik rekabet üstünlüğünü kazandıran örtük bilginin bireyin bilgisi olmaktan çıkıp örgütsel bilgi haline gelebilmesi için bireylerarası bilgi paylaşımı faaliyetinin gerçekleşmesi gerektiğini savunmaktadır (Nonaka, 1994).

2.3. Hipotez Geliştirme

Kişi-örgüt uyumunun, birçok farklı olumlu iş yeri davranışına yol açtığı, çeşitli araştırmalar tarafından ortaya konmuştur. Kristof-Brown ve diğerleri (2005), yaptıkları meta-analiz çalışmasında, işten ayrılma niyetinde düşüş, örgütsel bağlılıkta ve iş performansında artış gibi olumlu sonuçlar raporlamışlardır.

Literatürde, kişi-örgüt uyumu ile bilgi paylaşma niyeti arasında pozitif yönlü ilişkilerin olduğu gösterilmiştir (örn. Afsar, 2016; Ye ve diğerleri, 2020). Çalıştığı kurumla uyumlu olduğu düşünen bir kişi, kurumunun faydasına olan eylemlerde bulunmaya istekli olacaktır. Bu amaçla, diğer çalışanlarla bilgilerini paylaşmayı ve onların, dolayısıyla kurumun başarılı olmasını isteyecektir.

Buradan hareketle, aşağıdaki hipotez oluşturulmuştur:

H₁: Kişi-örgüt uyumunun bilgi paylaşma niyeti üzerinde olumlu bir etkisi vardır.

3. Yöntem

Çalışma, nicel araştırma deseni ile kurgulanmıştır. Bu doğrultuda, araştırmanın verileri yüz yüze anket yolu ile toplanmış, ardından keşifsel faktör analizi, doğrulayıcı faktör analizi ve güvenilirlik testine tabi tutulmuştur. Daha sonra, basit doğrusal regresyon tekniği ile hipotez testi gerçekleştirilmiştir.

3.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Düzce'de yer alan ve çeşitli sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerde çalışan mavi yakalılarıdır. Örneklem belirlenmesi sürecinde kolayda örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Anket uygulama sürecinde çalışanlara araştırmanın amacı kısaca aktarılmış, katılımın gönüllü olduğu vurgulanmış ve elde edilen verilerin yalnızca araştırma amacıyla kullanılacağı, başka kişilerle ve kurumlarla paylaşılmayacağı belirtilmiş ve süreç sonunda toplam 350 mavi yakalı çalışana yüz yüze

anket uygulanmıştır. Yapılan inceleme neticesinde eksik veya hatalı olduğu tespit edilen 39 anket elenmiş, toplamda 311 mavi yakalı çalışan araştırmannın örneklemini oluşturmuştur.

3.2. Veri Toplama Aracı

Verilerin toplanmasında kullanılan ölçeklerin orijinal halleri İngilizce olduğundan, geri-tercüme (back-translation) prosedürü uygulanmıştır (Brislin, 1980). Ankette yer alan soruların demografik bilgilerin toplandığı ifadeler hariç olmak üzere tamamı 5'li Likert ölçeği ile ölçülmüştür (1=Kesinlikle Katılmıyorum, 5=Kesinlikle Katılıyorum). Birinci kısımda kişi-örgüt uyumu değişkenine ait ifadeler, ikinci bölümde bilgi paylaşma niyeti değişkenine ait ifadeler ve üçüncü bölümde demografik sorular yer almıştır.

Kişi-örgüt uyumu değişkenine ait verilerin toplanmasında Netemeyer ve diğerlerinin (1997) geliştirdiği, dört ifade içeren, tek boyutlu ölçek kullanılmıştır. Bilgi paylaşma niyetinin ölçülmesinde ise Bock ve diğerlerinin (2005) geliştirdiği, beş ifade içeren, tek boyutlu ölçek tercih edilmiştir. Demografik veriler için cinsiyet, yaş, eğitim durumu ve çalışma süresi soruları yer almıştır.

4. Bulgular

4.1. Demografik Bulgular

Araştırmaya katılan 311 mavi yakalı çalışana ait cinsiyet, yaş, çalışma süresi ve eğitim durumu verileri Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1: Katılımcılara İlişkin Betimleyici İstatistikler

Değişken	Özellik	Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Erkek	311	100
	Kadın	0	0
Yaş	18-25 arası	54	17.4
	26-35 arası	103	33
	36-45 arası	111	35
	46 ve üzeri	43	13.8
Çalışma Süresi	1 yıldan az	37	11.9
	1-5 yıl	120	38.6
	6-10 yıl	75	24.1
	11-15 yıl	50	16.1
	16 yıl ve üzeri	29	9.3
Eğitim	İlköğretim	58	18.6
	Lise	129	41.5
	Önlisans	59	19
	Lisans	52	16.7
	Lisansüstü	13	4.2

Tablo 1'e bakıldığında, araştırmaya katılan mavi yakalı çalışanların tamamının erkek olduğu görülmektedir. Ayrıca, katılımcıların yüzde 35'i (n=111) 36-45 yaş aralığında, yüzde 33'ü ise (n=103) 26-35 yaş aralığındadır. Çalışmada yer alan mavi yakalıların yüzde 38,6'sı (n=120) 1-5 yıldır kurumlarında çalışma olup yüzde 41,5'i (n=129) lise düzeyinde eğitime sahiptir.

4.2. Geçerlilik ve Güvenilirlik Analizi Bulguları

Araştırmada kullanılan ölçeklerin geçerliliklerini tespit etmek amacıyla, SPSS istatistik programı kullanılarak keşifsel faktör analizi, AMOS istatistik programı kullanılarak doğrulayıcı faktör analizi yürütülmüştür.

Keşifsel faktör analizinde, birincil bileşenler analizi uygulanmıştır. Faktör rotasyonu için varimax döndürme metodu tercih edilmiş, özdeğeri 1’den büyük olan faktörler ve faktör yükü 0,50’den büyük olan ifadeler ölçekte tutulmuştur. Bu doğrultuda gerçekleştirilen keşifsel faktör analizine ilişkin bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Keşifsel Faktör Analizi Bulguları

İfade	Kişi-Örgüt Uyumu	Bilgi Paylaşma Niyeti	Özdeğer	Açıklanan Varyans
KÖU1	0.830		2.702	%30.01
KÖU2	0.874			
KÖU3	0.923			
KÖU4	0.906			
BPN1		0.721	4.007	%44.52
BPN2		0.821		
BPN3		0.878		
BPN4		0.864		
BPN5		0.860		

Not: KÖU = Kişi-Örgüt Uyumu, BPN = Bilgi Paylaşma Niyeti
KMO Değeri = 0.850
Bartlett Örneklem Yeterlilik Testi Anlamlılık Düzeyi = 0.000
Açıklanan Toplam Varyans = %74.53

Tablo 2’ye göre KMO değeri 0.850 bulunmuş, Bartlett örneklem yeterlilik testinin anlamlılık düzeyi 0.000 olarak hesaplanmıştır. Söz konusu bulgular, verilerin faktör analizine uygun olduğuna işaret etmektedir. Faktör analizi neticesinde, özdeğeri 1’in üzerinde olan iki faktör yapısı ortaya çıkmıştır. Ölçekte yer alan ifadelerin tümünün faktör yükleri 0,50’nin üzerinde olduğundan, ayrıca birden çok faktöre bağlanan veya hiçbir faktöre bağlanmayan ifade bulunmadığından, ifadelerin tamamı ölçekte tutulmuştur. “Kişi-örgüt uyumu” faktörü altında dört ifade yer almış olup faktör yükleri 0.830 ila 0.923 arasındadır. “Bilgi paylaşma niyeti” faktörü altında ise beş ifade yer almış olup faktör yükleri 0.721 ila 0.878 değerleri arasındadır.

Geçerlilik analizinin ikinci kısmında, doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. “Kişi-Örgüt Uyumu” ve “Bilgi Paylaşma Niyeti” olmak üzere iki yapı ve toplam dokuz ifadenin bulunduğu ölçüm modeline ilişkin doğrulayıcı faktör analizi bulguları Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3: Doğrulayıcı Faktör Analizi Bulguları

CMIN/df	CFI	NFI	RMSEA
2.531	0.980	0.967	0.07

Tablo 3’te yer alan uyum iyiliği değerleri incelendiğinde, iki yapıdan oluşan ve dokuz ifade içeren ölçüm modelinin toplanan verilere oldukça iyi bir uyum sergilediği sonucuna varılmaktadır (Schumacker ve Lomax, 2010).

Güvenilirlik analizi için ise Cronbach’s alpha katsayıları hesaplanmıştır. Yapılan analiz neticesinde, kişi-örgüt uyumu ölçeğinin alpha değeri 0.912, bilgi paylaşma niyeti ölçeğinin alpha değeri ise 0.887

bulunmuştur. Bahse konu bulgular, yüksek bir güvenilirlik düzeyine işaret etmektedir (Nunnally, 1978).

4.3. Hipotez Testi Bulguları

Çalışmanın hipotezini sınamak amacıyla, basit doğrusal regresyon tekniği kullanılmıştır. Bilgi paylaşma niyetinin bağımlı değişken, kişi-örgüt uyumunun bağımsız değişken olarak modele alındığı regresyon analizine ait bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4: Hipotez Testi Bulguları

Değişken	B Katsayısı	t Değeri	p Değeri
Sabit	3.507	23.657	0.000
Kişi-Örgüt Uyumu	0.146	3.617	0.000

F = 13.081 (p<0.05)
R² = 0.04

Doğrusal regresyon testi bulgularına göre (Tablo 4), kurulan regresyon modeli anlamlıdır. Ayrıca söz konusu model, bilgi paylaşma niyeti değişkeninde meydana gelen değişimler %4'ünü açıklamaktadır (R² = 0.04). Analiz neticesinde, kişi-örgüt uyumunun bilgi paylaşma niyeti üzerinde olumlu ve anlamlı bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir (B = 0.146, p<0.05). Bu bulgudan hareketle, araştırmanın hipotezi desteklenmiştir.

5. Sonuç

Bu çalışmada, mavi yakalı çalışanların kişi-örgüt uyumu seviyeleri ile bilgi paylaşma niyetleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma kapsamında, Düzce'de çeşitli sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerde görev yapan 311 mavi yakalı çalışandan yüz yüze anket yoluyla veri toplanmıştır. Elde edilen veriler basit doğrusal regresyon tekniği ile analiz edilmiştir.

Analiz neticesinde kişi-örgüt uyumunun bilgi paylaşma niyeti üzerinde olumlu ve anlamlı bir etkisi olduğu ortaya konmuştur. Mavi yakalı çalışanlar, değerleri ve hedeflerinin içinde buldukları kurum ile uyum içerisinde olduğunu hissettiklerinde, sahip oldukları bilgiyi çalışma arkadaşları ile paylaşma niyetleri artmaktadır. Söz konusu bulgu, literatür ile paralellik göstermektedir. Nitekim, Afsar (2016) yaptığı çalışmada, kişi-örgüt uyumu ile bilgi paylaşma niyeti arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit etmiştir.

Araştırmanın birtakım kısıtları bulunmaktadır. Öncelikle, araştırmanın verileri tek seferde ve yalnızca tek kaynaktan (öz değerlendirme) toplanmıştır. Ortak yöntem varyansı probleminin oluşmaması için farklı zaman noktalarında farklı kaynaklardan (akran değerlendirmesi, yönetici değerlendirmesi) veri elde edilmelidir (Podsakoff vd., 2003). İkincisi, çalışmada kesikli (cross-sectional) veri kullanılmıştır. Nedensellik bağının daha sağlıklı bir biçimde kurulabilmesi amacıyla boylamsal modeller veya deney tasarımı tercih edilmelidir. Son olarak, nitel araştırma tekniklerinin kullanıldığı araştırmalar ile konu hakkında derinlemesine çıkarımlar yapılabilir.

Kaynakça

Afsar, B. (2016). The impact of person-organization fit on innovative work behavior: the mediating effect of knowledge sharing behavior. *International Journal of Health Care Quality Assurance*, 29(2), 104-122.

Alavi, M. ve Leidner, D. E. (2001). Knowledge management and knowledge management systems: Conceptual foundations and research issues. *MIS Quarterly*, 25(1), 107-136.

Astakhova, M. N. (2016). Explaining the effects of perceived person-supervisor fit and person-organization fit on organizational commitment in the US and Japan. *Journal of Business Research*, 69(2), 956-963.

Barutçugil, İ. (2002). *Bilgi Yönetimi (2. Baskı)*. İstanbul: Kariyer Yayınları.

Bıyık, Y. (2021). Örgüt kültürünün bireysel yaratıcılık ve yenilikçiliğe etkisinde kişi-örgüt uyumu ve örgütsel desteğin aracı rolü: Türkiye'deki teknokent/teknopark çalışanlarına yönelik bir araştırma. *Doktora Tezi*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Ankara.

Bock, G. W., Zmud, R. W., Kim, Y. G., ve Lee, J. N. (2005). Behavioural intention formation in knowledge sharing: Examining the roles of extrinsic motivators, social psychological forces, and organizational climate. *MIS Quarterly*, 29, 87-111.

Brislin, R. W. (1980). Translation and content analysis for oral and written materials. In H.C. Triandis and J.W. Berry (Eds.) *Handbook of Cross-Cultural Psychology*, 2, 389-444. Boston, MA: Allyn & Bacon.

Davenport, T. H. ve Prusak, L. (1998). *Working Knowledge*. Boston: Harvard Business School Press.

Ipe, M. (2003). Knowledge sharing in organizations: A conceptual framework. *Human Resource Development Review*, 2(4), 337-359.

Lin, H. F. (2007). Effects of extrinsic and intrinsic motivation on employee knowledge sharing intentions. *Journal of Information Science*, 33(2), 135-149.

Netemeyer, R. G., Boles, J. S., McKee, D. O., ve McMurrian, R. (1997). An investigation into the antecedents of organizational citizenship behaviors in a personal selling context. *The Journal of Marketing*, 85-98.

Nonaka, I. (1994). A dynamic theory of organizational knowledge creation. *Organization Science*, 5(1), 14-37.

Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric Theory (2nd Edition)*. McGraw-Hill.

Podsakoff P. M., MacKenzie, S. B., Lee, J. ve Podsakoff, N. P. (2003). Common method biases in behavioral research: A critical review of the literature and recommended remedies. *Journal of Applied Psychology*, 88, 879-903.

Polanyi, M. (1962). *Personal Knowledge: Toward a Post-Critical Philosophy*. NY: Harper Torchbooks.

Schumacker, R. E. ve Lomax, R. G. (2010). *A Beginner's Guide to Structural Equation Modeling (3rd Edition)*. NY: Routledge.

Sökmen, A. ve Bıyık, Y. (2016). Örgütsel bağlılık, örgütsel özdeşleşme, kişi-örgüt uyumu ve iş tatmini ilişkisi: Bilişim uzmanlarına yönelik bir araştırma. *International Journal of Informatics*

Technologies, 9(2), 221.

Verquer, M. L., Beehr, T. A. ve Wagner, S. H. (2003). A meta-analysis of relations between person–organization fit and work attitudes. *Journal of Vocational Behavior*, 63, 473-489.

Yıldırım, K. (2021). Kişi-örgüt uyumu ve örgütsel sosyalizasyon arasındaki ilişkinin incelenmesi: Kütahya ilinde bir işletme örneği. *Yüksek Lisans Tezi*, Dumlupınar Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Kütahya.

Ekofeminizm Bağlamında Eski Türklerde Kadın ve Doğa İlişkisi

Aylin Benazır Ateş

Doktora Öğrencisi, Hacettepe Üniversitesi
aylinb.ates@gmail.com

Özet

Mevcut ataerkil yapının kadını ve doğayı eşzamanlı olarak sömürmesi feministler tarafından eleştirilmekte, kadın ve doğanın bu eril tahakkümden birlikte kurtulabilmesi için çeşitli çözüm önerileri üretilmektedir. 1970'li yıllarda artan çevreci hareketler ve ortaya çıkan 2. dalga feminist hareketlerin etkisiyle bir sentez oluşturulmuş ve ekofeminist anlayış ortaya çıkmıştır. Kadının ve doğanın ortak sömürsünden adil, toplumsal cinsiyete dayanmayan eşitlikçi bir anlayışla kurtulabilmenin mümkün olduğunu düşünen ekofeminist hareket, toplumsal yapının ve düzenin yeniden tesis edilmesi gerektiğini varsaymaktadır. Bu bağlamda çeşitli öneriler sunulmaktadır. Bunlardan bir tanesi de ataerkilliğin tahakkümüne karşı kabile kültürü yahut anaerkil bir yapı ya da daha evrenselci yaklaşımdır. Böylelikle mevcut eşitsizliklerin ortadan kaldırılabileceği düşünülmektedir. Buradan hareketle çalışmada eski Türklerde kadın ve doğa ilişkisi incelenecek ve mevcut ataerkil yapının ürettiği eşitsiz ilişkilerin sonlandırılabilmesine olan varsayımla hareket ederek, kadın ve doğa arasındaki ilişkinin yeniden kurgulanmasına ya da anlamlandırılmasına alternatif öneriler üretilmeye çalışılacaktır.

Günümüz toplumunda hayatın her alanına hâkim olan eril bakış açısının temellerini anlamak için, eski dönemin kadına ve doğaya dair hâkim düşüncesini anlamak gerekmektedir. Kadın ve doğa arasındaki ilişki genel olarak kadının doğurganlığı üzerinden kurulmaktadır. Yeryüzü de doğurganlığı sebebiyle dişil özelliklerle tanımlanmakta, bu durum da kadın ve doğa arasındaki bağı güçlendirmektedir. Kadın şefkatli, fedakâr, şiddet karşıtı, duygusal olarak kabul edilmektedir. Kadının doğurganlığı ve bu özellikleri onu doğayla uyumlu ve benzer hale getirmektedir. Kadın da tıpkı doğa gibi bir canlı üretmekte ve onun hayatta kalabilmesi için gerekli özveriyi göstermektedir. Geleneksel toplumlara bakıldığında kadın, kendisi ve ailesi için ihtiyacı olanı temin edebilmek için doğayla uyumlu bir biçimde hareket etmekte, ona saygı göstermektedir. Bu bağlamda var olan toplumsal problemleri çözmek amacıyla geçmişin izlerini sürmek işe yarar niteliktedir. Eski Türklerde var olan toplumsal ilişkilere yönelik eşitlikçi anlayış, kadına bakış, doğa sevgisi, doğayla iç içe geçmişlik, en önemlisi doğanın bir parçası olduğunu kabul ve ona uygun davranma şekli günümüzün toplumsal, ekolojik problemlerini çözmek açısından oldukça önemli bir yol göstericidir.

Anahtar Sözcükler: Kadın-Doğa İlişkisi, Ekofeminizm, Ataerkillik, Eski Türk Toplumları

Osmanlı Şer'iyeye Sicillerinde Kadının Boşanma Hakkı: Konya Örneği

Aylin Benazır Ateş

Doktora Öğrencisi, Hacettepe Üniversitesi
aylinb.ates@gmail.com

Özet

Tarihsel açıdan bakıldığında hukuk, devlet, siyaset, din gibi alanların erkekler tarafından oluşturulduğu ve erkek egemenliğinde gelişen bu alanlarda eril söylemin hâkim olduğunu söylemek mümkündür. Osmanlı toplumunda hukuk sistemi olarak İslam hukukunun uygulandığı bilinmektedir. Aile hukuku da İslam hukukuna bağlı kalınan bir alandır. Osmanlı toplumunda aile birliğinin tesis edilmesi ve devamının sağlanması oldukça önemlidir. Boşanma ise ailenin dağılması ile sonuçlandığından çok iyi karşılanmasa da hem İslam hukukunda hem de Osmanlı aile hukukunda kişilere geçimsizlik, şiddet yahut diğer gerekçelerden ötürü boşanma hakkı verilmiştir. Genelde yaygın kaniya göre İslamiyet'te sadece erkeğin boşanma hakkı olduğu düşünülse de bu hak kadına da tanınmıştır. İslam hukuku kadının menfaatlerini gözeterek kadına hem boşanma hakkı vermiş hem de evlilik yoluyla kadına mülkiyet kazandırmıştır. Kadın hem evlenirken hem de boşanırken birtakım maddi haklardan yararlanabilmektedir. Kadın istemediği evliliği sürdürmek zorunda değildir. Ancak boşanma söz konusu olduğunda kadının birtakım haklarından feragat etmesi gerekmektedir. Erkek için boşanma maddi külfet doğurmaktadır ancak İslam hukukundaki çeşitli görüş ayrılıkları sebebiyle sistem ağırlıklı olarak erkek lehine işlemekte ve bazı durumlarda erkeğin hakkını gözetmektedir. Kur'an'da ve hukukta tanına haklara rağmen kadın evlilik sonrasında çeşitli haklarından mahrum edilebilmektedir. Bu sebeple çalışma, sürecin uygulamada nasıl işlediğine odaklanmış, Osmanlı'da boşanmanın kadın açısından doğurduğu sonuçları anlayabilmek amacıyla en önemli tarihi belgelerden olan şer'iyeye sicillerine bakılmıştır. Özellikle Konya örneği üzerinden inceleme gerçekleştirilmiştir. Edinilen sonuçlar hukukun cinsiyetçi bir yönünün olduğunu doğrular niteliktedir. Davaların sonucunda verilen kararlar ağırlıklı olarak kadınlar aleyhine olmuş ve birtakım haklarından mahrum bırakılmıştır. Çalışmada bu görüşten hareketle şer'iyeye sicilleri incelenmiş, bu doğrultuda Osmanlı'da kadının hukuki hakları ve statüsü incelenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda öncelikle İslam hukukunun Osmanlı'daki uygulamasına bakılarak kadının Osmanlı'daki hukuki ve sosyal statüsü incelenecektir. Böylelikle İslam hukukunun ve Osmanlı'nın kadına verdiği hukuki hakların yeterli olup olmadığı anlaşılabilir ve söylendiği üzere hukuki yapının kadın aleyhine işlemiş olduğuna dair eleştirilere de yanıt bulunabilecektir. Bu doğrultuda kısaca İslam hukukuna özellikle aile ile ilgili kısımlara, sonrasında kısaca Osmanlı'daki aile yapısına yer verilecektir. Ardından Konya şer'iyeye sicillerinden örneklerle durumun pratikte nasıl işlediğine bakılacaktır.

Anahtar Sözcükler: İslam Hukuku, Boşanma, Aile, Mehir, Talak, Muhalaa

Türk-Yunan Nüfus Mübadelesinde Ankara

Yunus Pustu

Dr., Türk Tarih Kurumu Bilimsel Çalışmalar Müdürlüğü
yunuspustu@gmail.com.tr

Özet

Osmanlı döneminde alınan yenilgiler ve yaşanan toprak kayıpları ile birlikte özellikle XIX. yüzyılın ortalarından itibaren Anadolu'ya kitlesel göç hareketleri yaşanmaya başlamış ve bu süreçte Ankara da önemli bir iskân sahası haline gelmiştir. Osmanlı dönemindeki kadar yoğun olmasa da Ankara'ya göçmen iskânı cumhuriyetin ilanından sonra da çeşitli yoğunluklarla devam etmiştir. Bu esnada mübadele kapsamında da Ankara'da nüfus hareketliliğinin yaşandığı görülmektedir. Bu süreçte Yunanistan'dan gelen bir kısım Türk'ün Ankara'ya iskân edildiği tespit edilmiştir. Ancak mübadele kapsamında Ankara şehrine iskân olunanların sayısı çok fazla değildir. Bunun yanında Ankara'da ikamet etmekte olan bir kısım Rum'un da bu kapsamda kentten sevk edildiği anlaşılmaktadır. Bunun için Ankara'da bir mübadele komisyonunun dahi teşkil edildiği tespit edilmiştir. Mübadele komisyonunda işlemleri tamamlanan Rumlar peyderpey kafileler halinde Ankara'dan sevk edilmiştir. Bunların sevkleri trenler vasıtası iledir. Tren yolu ile Ankara'yı terk eden Rumların ilk olarak İstanbul'a ulaştığı anlaşılmaktadır. Devamında İstanbul'da gerekli işlemlerin tamamlanmasının ardından Ankara mübadili Rumların Yunanistan'a sevkleri gerçekleşmiştir. Bu bildiriye Ankara'ya Osmanlı döneminde gerçekleşen göçlere kısaca değinildikten sonra mübadele kapsamında Ankara'dan gönderilen Rumlarla Yunanistan'dan gelip kente iskân edilen Türklerin iskân süreçleri ele alınacaktır.

Anahtar Sözcükler: Mübadele, Ankara, Türk, Rum

Devlet Adamı Sıfatıyla Atatürk'ün Siyaset ve Kamu Yönetimi Anlayışı

Erol Evcin

Doç. Dr., T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı
erol.evcin@ktb.gov.tr

Özet

Türk milletinin kurtarıcısı ve Çağdaş Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk seçkin bir asker olduğu kadar başarılı bir devlet adamı olarak da temayüz etmiştir. Bu çalışmada Atatürk'ün millî köklerden beslenen Türk devlet geleneği ile Türk ve dünya tarihinin olaylarla örülü tecrübe safhalarının hasılası durumunda olan siyaset ve kamu yönetimi anlayışı incelenmiştir. Devlet adamı sıfatıyla Atatürk'ün siyaset ve kamu yönetimi bağlamında fikir ve düşüncelerini, faaliyetlerini ve bunların sonuçlarını ilmi mecralarda tekrar gündeme getirmek ve güncel gelişmeler ışığında yeniden değerlendirmek devlet ve millet işlerinin selameti için çoğu zaman bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışma temel ilkeleri, yöntemleri ve uygulamaları ile Atatürk'ün siyaset ve yönetim mirasının sunduğu tarihî tecrübelerden yola çıkarak, Türkiye'de siyasi ve idari hayatın güçlendirilmesine katkı sağlamak üzere fikrîsel bir zemin oluşturmak amacıyla kaleme alınmıştır. Atatürk, Osmanlı Devleti'nin çözülüş ve yıkılış sürecinde devletin ve milletin maruz kaldığı sorunları, Mondros Mütarekesi sonrasında Anadolu'da baş gösteren işgal hareketlerini ve ülke sathında yayılan iç ayaklanmaları bertaraf ederek ülkede huzur ve sükûneti temin etmiştir. Cumhuriyetin ilanı, hilafetin ve saltanatın ilgası gibi siyasi alanda gerçekleştirdiği inkılaplar, iktisadi, sosyal ve kültürel alanlarda gerçekleştirdiği hamleler Türk devlet ve milletine hayat suyu olmuş ve medeni ülkeler saffında yer açmıştır. Türk milletini ve tarihini çok yakından tanıyan Atatürk, halkı ikna etmesini ve peşinden sürüklemesini bilmiştir. Türkiye'de dünyanın saygı duyduğu bir idare tarzı oluşturmuştur. Bütün bunlar hiç şüphesiz Atatürk'ün iç ve dış mecralarda yürüttüğü başarılı siyaset ve kamu yönetimi anlayışı ile açıklanabilir. Atatürk'ün siyasi ve idari fikirleri temel anlamıyla “*istiklal-i tam*” ve “*hâkimiyet-i milliye*” ilkelerine dayanmakta idi. İç ve dış siyasette uygulamaya geçirilen bütün yasal düzenlemeler bu iki temel ilke üzerinde yükselmiştir. Bu bağlamda Atatürk'ün siyaset ve kamu yönetimi anlayışı; millet egemenliğini ve demokrasiyi güçlendirmek emelindedir. Hümanist bir yaklaşıma sahiptir. Hak ve hürriyetlere saygılıdır. Liyakate, dürüstlüğe, samimiyete önem verir. Gerçekçidir, ileri görüşlüdür, akıl ve mantık çizgisinden ayrılmaz. İlmi rehber eder. Açık yürekli ve fikirli olmanın yanı sıra eleştiriye de açıktır. Dayanışmaya önem verir. Kamu malını korur-gözetir. Ülkenin yüksek hedefleri ile milletin çıkarlarını ferdi hislerden üstün tutar. Vicdan ve fedakârlık gibi insani özellikleri dikkate alır. Millet ve devletin şerefini her şekil ve şartta korur. Ülke içinde olduğu gibi tüm dünyada da barış arayışı içindedir. Tarihe ve insanlığa her an hesap verebilecek derecede şeffaftır. İdarecileri ve vatandaşları vazife ve sorumluluk bilinci ile idareye bağlar. Bu bilgiler ışığında; Atatürk'ün Nutuk adlı eseri, söylev ve demeçleri, tamim, telgraf ve beyannameleri, hatıraları çalışmanın temel kaynakları arasında yer almıştır. Bu çerçevede idareye yön veren temel kanun ve düzenlemelerle ilgili olarak TBMM Zabıt Cerideleri ile Resmî Gazeteden de istifade edilmiştir. Konu ile ilgili muhtelif telif-tetkik eserler ve süreli yayınlar da çalışmada yararlanılan kaynaklar arasındadır.

Anahtar Sözcükler: Mustafa Kemal Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Türk Demokrasi Tarihi, Siyaset, Kamu Yönetimi

Vergi İadesine İlişkin Açılan Davalarda Yürütmenin Durdurulması Kararı İçin Aranılan Teminatın Hak Arama Hürriyeti Yönünden İncelenmesi

Arzu Yurttaş

Yüksek Lisans Öğrencisi, Trakya Üniversitesi
arzuyurttas@trakya.edu.tr

Selçuk Tekin

Dr. Öğr. Üyesi, Trakya Üniversitesi
selcuktekin@trakya.edu.tr

Özet

Vergi hukukunda idari birimlerin yetkili bulunduğu alanlarda gerçekleştirdiği etkili eylem ve işlemler, hiç kuşkusuz doğrudan doğruya vergi yükümlülerinin mülkiyet hakkına yönelmektedir. Bu yüzden zaman zaman etkili idari işlemlerin yürütülmesi, vergi yükümlüleri nezdinde telafisi güç ya da olanaksız zararların ortaya çıkmasına neden olabilmekte, idari işlemler bu yönüyle açıkça hukuka aykırılık içerebilmektedir. Modern idare hukukunun bir gereği olarak idarenin eylem ve işlemleri yargı denetimine tabi tutulduğundan anılan aykırılıkların giderilebilmesini teminen yürütmenin durdurulması müessesesi ihdas edilmiştir. Yürütmenin durdurulması; 2577 sayılı İdari Yargılama Usul Kanunu'nun (İYUK'un) 27'nci maddesinde düzenlenmiş olup, davalı idarenin de savunması alınarak gerekçeli olarak idari yargı mercilerince kararlaştırılmaktadır. Genel kural olarak idari işlemlerin yetki, şekil, sebep, konu ve amaç yönleriyle iptal edilmesine ilişkin yargı mercilerinde açılan iptal davaları, idari işlemin yürütülmesini durdurmamaktadır. Buna karşın vergi mahkemelerinde, vergi uyuşmazlıklarından doğan davaların açılması halinde, tarh edilen vergi, resim ve harçlar ile benzeri mali yükümlerin ve bunların zam ve cezalarının dava konusu edilen bölümünün tahsil işlemlerini durdurmaktadır. Tahsil işleminin dava açılmasıyla durması, idari muamelenin yargılama sonucunda maddi gerçekliğe uygun hale getirilebileceği varsayımının doğal sonucudur. Yasa koyucu bu durumun bir istisnası olarak ve uygulamada haksız iadelerin yapılmasının ve hazine kaybının engellenmesi gerekçesiyle 22.01.2022 tarih ve 31727 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 7351 sayılı kanunla, İYUK'un 27'nci maddesine vergi iadelerine ilişkin açılan davalarda dava konusu iade tutarının yüzde ellisinin teminat olarak verilmesi halinde ancak yürütmenin durdurulması kararının verilebileceğine ilişkin bir ekleme yapmıştır. Bir başka ifade ile ihtirazi kayıtla yapılan beyanlar ile idari tasarruf sonucu vergi iade talebinin reddedilmesi ya da iade tutarının azaltılmasına yönelik yapılan tarhiyata ilişkin düzenlenen ihbarnamelere karşı açılacak davalarda yürütmenin durdurulması kararının verilebilmesinin temel şartı olarak, iadeye konu tutarın yüzde ellisinin teminat olarak verilebilmesi zorunlu kılınmıştır. Vergilendirmeye yönelik gerçekleşen hataların düzeltilmesi şeklinde cereyan eden vergi iadesi uygulaması ise mükelleflerin ilgili kanun hükümleri çerçevesinde haksız ya da fazla ödediği ve/veya yüklendiği vergilerin yeniden mükelleflere ödenmesi şeklinde gerçekleştirilmektedir. Vergi iadesi prosedürü düzeltme ve reddiyat yetkisi bulunan vergi dairesi müdürlerince düzeltme fişi düzenlenerek yerine getirilmektedir. Vergi iadelerinin her zaman mükelleflerin taleplerine uygun olmadığı, idare tarafından kısmen ya da tamamen kabul edilmeyerek tarhiyat yapıldığı durumlarda vergi uyuşmazlığı ortaya çıkabilmektedir. Vergi iadelerine ilişkin vergi uyuşmazlıklarında yürütmenin durdurulması kararlarının verilebilmesi için diğer şartların yanı sıra dava konusu tutarın yüzde ellisinin teminat olarak verilmesi koşuluna bağlanan yasa hükmü, iade talep eden mükelleflerin özgürce hak aramalarının önünde bir engel olarak durmaktadır. Anayasamızın hak arama hürriyeti başlıklı 36'ncı maddesinde

herkesin, yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu, 13'üncü maddesinde de temel hak ve özgürlüklerin ancak ölçülülük sınırı aşılmamak koşuluyla sınırlandırılabilmesi hükmolunmuştur. Yine benzer şekilde Anayasamızın 35'inci maddesinde ise mülkiyet hakkının ancak kamu yararı amacıyla kanunla sınırlandırılabilmesi, bu hakkın sınırlandırılmasının da ölçülülük ilkesi gözetilerek mümkün olabileceği belirlenmiştir. 7351 sayılı Kanun ile getirilen düzenlemede iadeye ilişkin davalarda istenilen teminat tutarının mükellefin malvarlığını azalttığı ve mülkiyet hakkının özüne dokunduğu hususunda ciddi bir tereddüt oluşmuştur. Bu çerçevede çalışmamızda; vergi iadesi talep edip vergi uyumsuzluğu içinde bulunan mükelleflerin yürütmenin durdurulması taleplerinin teminata bağlanarak sınırlandırılması hususu hukuk devleti ilkelerine yönelik yargı kararları ışığında incelenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Yürütmenin Durdurulması, Vergi İadesi, Teminat, Hak Arama Hürriyet

Siber Mobbing Mücadele ve Dijital İş Barışı

Hicran Atatanır

Dr., Sosyal Güvenlik Kurumu

hatatanir@gmail.com

Özet

İş yaşamında dijitalleşmenin pandemi süreci ile birlikte hız kazanması, barındırdığı sorunların da siber alana taşınmasında etkili olmaktadır. Mobbing, çalışma yaşamında çevrimdışıdan çevrimiçiye taşınan sorunlar arasında yer almaktadır. “*Siber Mobbing*” olarak da ifade edilen bu süreç; işyerinde yıldırma ve psikolojik taciz gibi temel motiflerini korumakla birlikte zorbaya gerçek kimliğini gizleyerek belirsizleşme, fail algısını anonimleştirme ve 7/24 mobbing saldırılarını sürdürebilme gibi mağdur üzerinde baskı kurmasını kolaylaştıran bileşenlerle birlikte gelişmektedir. Esasen etik bir sorunsal olan; toplumsal eşitsizliklerin, ayrımcılığın, onurlu çalışma hakkı ihlalinin ve şiddet kültürünün bir yansıması olarak mobbing, siber boyutuyla ve sanal ofis ortamında da mağdurun hem ruhen hem de bedenen tükenmesi, farklı muameleye tabi tutulması, iş yaşamından dışlanarak işsiz kalması ya da yaşamına son vermesi ile sonuçlanabilmektedir. Özellikle siber mobbing sürecinde failler; özel yaşamın gizliliğine açık müdahale niteliği taşıyan eylemlerde bulunabilen, manipülatif içerikler üreten, ürettiği içerikleri online ağlarda hızla yayan, mağduru yönetemeyeceği büyüklükte bir seyirci kitlesi ile baş başa bırakan tek taraflı ve yıkıcı bir ‘anonim’ strateji izlemektedir. Bu ise mağdurun failin ya da failerin kim ya da kimler olduğunu bilme olanağını elinden alırken hem kendisini ve yakın çevresini hem de özel yaşamını siber mobbing sürecinin etkisi altından kurtarabilme noktasında savunmasız bırakabilmektedir. İş yaşamında etik değerlerin sahip olduğu etki ve işlevi güçlendirerek ofislerden sanal ofislere, çevrimdışıdan çevrimiçiye taşımak, siber mobbinge mücadele etmeyi ve bu mücadeleyi dijitalleşen iş ilişkilerinin dinamikleri içerisinde ele almayı gerektirmektedir. Toplumsal önyarguların, ayrımcı saiklerin ve eşitsizliklerin siber mobbing davranışlarına olan etkisi göz önünde bulundurularak uzlaşıya, şeffaflığa ve etik değerlere dayalı, özel yaşama ve mahremiyet haklarına saygılı bir örgüt kültürünü çevrimiçiye taşıma noktasında bugünün iletişim teknolojisi önemli fırsatlar barındırmaktadır. Siber mobbing gibi çok yönlü tehdit oluşturan bir sorunun taşıdığı riskler karşısında sendikaların, işverenlerin ve kurumların birlikte siber mobbinge mücadele stratejisi geliştirmesi önem taşımaktadır. Sanal işyerlerinin, sanal ofislerin ve sanal iş ilişkilerinin hâkim olması beklenen geleceğin çalışma yaşamı açısından siber mobbing ile bugünden mücadele ederek iş yaşamında anlamlı bir fark yaratmak ve dijital iş barışını yüceltmek belirleyici bir etki yaratabilir. Bu etkinin bilhassa çevrimiçiye doğan nesillerin iletişim kültüründe etik dijital kodlar yaratarak iz bırakabilmesi, mesaisi oturum açması ile başlayan, işyeri ekranı olan, iş ilişkilerini çevrimiçi kuran bugünün ve yarının çalışanları açısından anlamlı bir başlangıç noktası oluşturabilir.

Anahtar Sözcükler: Siber Mobbing, Mücadele, Dijital İş Barışı

Combating Cyber Mobbing and Digital Work Peace

Hicran Atatanır

Dr., Social Security Institution

hatatanir@gmail.com

Abstract

The acceleration of digitalization in business life with the pandemic process is effective in the transfer of the problems it contains to the cyber space. Mobbing is among the problems that have been transferred from offline to online in working life. This process, also known as "Cyber Mobbing"; While preserving its basic motives such as intimidation and psychological harassment in the workplace, it develops with components that make it easier for the bully to put pressure on the victim, such as obscuring the real identity of the bully, anonymizing the perception of the perpetrator and continuing the mobbing attacks 24/7. Essentially an ethical problem; As a reflection of social inequalities, discrimination, violation of the right to dignified work and the culture of violence, mobbing can result in the physical and mental exhaustion of the victim, being subjected to different treatment, being excluded from business life, being unemployed or ending his life in the cyber dimension and in the virtual office environment. Especially in the cyber mobbing process, the perpetrators; It follows a one-sided and destructive 'anonymous' strategy that can take actions that openly interfere with the privacy of private life, produce manipulative content, rapidly disseminate the content it produces on online networks, and leave the victim alone with an audience that is too large to manage. This, on the other hand, takes away the victim's ability to know who or what the perpetrator or perpetrators are, and may leave both himself and his immediate surroundings and private life vulnerable to the point of being able to save himself from the influence of the cyber mobbing process. Reinforcing the effect and function of ethical values in business life, moving from offices to virtual offices, from offline to online, requires combating cyber mobbing and dealing with this struggle within the dynamics of digitalized business relations. Considering the impact of social prejudices, discriminatory motives and inequalities on cyber mobbing behaviors, today's communication technology offers important opportunities to bring an organizational culture online, based on consensus, transparency and ethical values, and respecting privacy and privacy rights. It is important that unions, employers and institutions jointly develop a strategy to combat cyber mobbing against the risks posed by a multi-faceted problem such as cyber mobbing. Making a meaningful difference in business life by combating cyber mobbing and promoting digital work peace can have a decisive impact in terms of the future working life, which is expected to be dominated by virtual workplaces, virtual offices and virtual business relations. The fact that this effect can leave a mark on the communication culture of generations born online, by creating ethical digital codes, can create a meaningful starting point for today's and tomorrow's employees, whose work starts with logging in, who have a workplace screen, and who establish business relations online.

Keywords: Cybermobbing, Combating, Digital Work Peace

Mobbingin Belirleyicisi Olarak Kurumsal Kültür: Mobbingiz İşyeri Kültürü Yaratımı

Mustafa Kemal Topcu

Doç. Dr., Mobbing ile Mücadele Derneği
mktopcu@ststrateji.com

Özet

Mobbing ulusal alanyazında giderek artan bir konu haline gelmiştir. Özellikle ulusal hukuk açısından içtihat oluşmasıyla birlikte benzer olgulardan ayrılmaya, hukuk insanları tarafından daha bilinçli bir şekilde yaklaşılmaya başlanmıştır. Ne var ki çevresel ve örgütsel faktörlerin değişmesiyle mobbing algısında da değişimler olmaktadır. Mobbingi bir olgudan ziyade bir sonuç olarak değerlendirmek daha yerinde olacaktır. Ayrıca ulusal kültür bağlamında ele almak daha uygun sonuçlar doğuracaktır. Bu doğrultuda mobbingin belirleyicilerini tespit etmek ve önleyici faaliyetlerde bulunmak daha değerlidir. Buradan hareketle bu çalışmada kamu kültürü açısından mobbing ele alınmakta ve çalışanların kurum kültürü algısının mobbing algısının belirlenmesindeki rolü tespit edilmektedir. Böylelikle "Kurum kültürünün mobbingiz bir işyeri kültürüne evrilmesi söz konusu olabilir mi?" sorusunun cevabı aranmaktadır. Bu çerçevede 2019 ve 2020 yıllarında sendikalı kamu çalışanları örnekleminde çalışmalar yürütülmüştür. Her iki yılda da yapılan araştırma sonucu kurum kültürü ile mobbing algısı arasında ters yönlü bir ilişki olduğunu göstermiştir. Ayrıca kamu çalışanlarının bilinç seviyesinin artırılması gerektiği, önleyici faaliyetler kapsamında tedbirler alınmadığı tespit edilmiştir. Araştırma bulguları çerçevesinde politika yapıcılara ve yöneticilere bazı tavsiyelerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Mobbing, Kurum Kültürü, Psikolojik Taciz

Mobbing Süreci: Kadına Karşı Sanal Şiddet Formları ve Delillendirme

Halil Murat Berberer

Avukat, Berberer Hukuk

halilmurat@berberer.av.tr

Özet

Mobbing işyerinde verimi azaltan iş yerinde ve dışında çeşitli şekillerden sürebilen kurbanı intiharin eşğine dahi sürükleyecek bir süreç ve sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Mobbingi bir olgudan ziyade bir sonuç olarak değerlendirmek mobbing sürecinin gelişiminin ortaya konulması ve ispatı bakımından yerinde olacaktır. Mobbing kavramının bir sonuç olarak değerlendirmesinin yanı sıra mobbinge mücadele adına bu sonucun belirleyicilerini tespit ederek delillendirmek önleyici bir faaliyet biçimi olması nedeniyle önem kazanmaktadır. Günümüzde mobbing hakkında farkındalık artmış, hukuki mücadele yollarına başvuru artmıştır. Ancak buna rağmen failer bakımından kurbanın kadın olması ve sanal ortamlarda gerçekleştirilen şiddet eylemlerinin takip güçlüğü ve failin kimliğinin gizli kalabileceği düşüncesi kurbanların artmasına yol açmıştır. Süreç mobbinge evrilene değin ispat külfeti bakımından mobbinge ilişkin delillerin tespiti, muhafazası ve ispat aracı olarak kullanılması başarı şansını arttıran bir faktördür. Mobbingin yapı taşları olarak değerlendirilebilecek sanal şiddet, online taciz, psikolojik taciz, çevrimiçi cinsel istismar, sanal takip gibi formları bulunan şiddet eylemlerine ilişkin delillendirme süreci suç ve suçlunun takibi ve sonuç olarak mobbinge mücadele bakımından vazgeçilmez bir değişken olarak varlığını korumaktadır. Bu çerçevede, kadınlarla birlikte erkek bireylerin de konu hakkındaki farkındalık düzeylerin artırılmasının ve bu noktadaki bilgi aktarımının bir tedbir yöntemi olarak çalıştırılmasının mücadele etkinliğini artırmak adına kazanç sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Mobbing, Hak Arama, Delil, Suçun Tanım

Birleşik Krallık Medyasında Göçmen Karşıtlığı ve İslam Kimliği Arasındaki İlişki

Hülya Özkan Rigiderakhshan

Dr., Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

hulya.ozkan@asbu.edu.tr

Özet

Birleşik Krallık'ta aşırı sağın siyasal söylemlerinde ağırlıklı yer alan “göçmenler” ve “çok kültürlülük” konuları AB'den ayrılma sürecinde yürütülen kampanyaların şekillenmesinde kullanılan en önemli unsurlar olmuştur. Brexit süreci ve öncesinde başlatılan göçmen karşıtı propaganda Brexit sonrasında da medyada, eğitim kurumlarında ve toplumsal düzeyde devam ettirilmiştir. Göçmen karşıtı söylemlerle göç, kültürel güvenlik temasının da aktörü olarak konumlandırılmış ve hali hazırda göç etmiş olanların entegrasyonuna yönelik politikalar hedef alınmıştır. Kadın erkek eşitliği, kıyafet özgürlüğü, hayat biçimi serbestisi, kamusal alanda eşitlik gibi unsurlar modern batı devlet kültürünün liberal yaşam tarzının bir parçası olarak kabul görürken, göçmenler bu “değerleri tehdit eden unsurlar” olarak kamuoyuna sunulmaktadır. Bu sunum dinsel farklılıklar ile özdeşleştirilmiş ve dinsel tehdit, kültürel güvenlik temalı siyasal söylemin önemli bir parçası olmuştur. Bu araştırmanın amacı Birleşik Krallık'ta siyasallaşan göçmen karşıtı propaganda sürecinde medyanın rolünü tespit etmek ve bu karşıtlığın göçmenlerin İslam kimliği ile ilişki düzeyini medya organlarıncı inşa edilen söylemler üzerinden açığa çıkarmaktır. Bu bağlamda çalışma kapsamında Birleşik Krallık'ın önde gelen gazetelerinden Daily Mail, The Sun, The Guardian ve Daily Telegraph gazeteleri içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Gazetelerde yer verilen içerikler incelendiğinde Birleşik Krallık medyasının Müslümanlar ile ilişkilendirerek yer verdiği haberlerde ve program içeriklerinde Müslümanların faili olacağı terör saldırılarının Birleşik Krallık için “yakın bir tehdit ihtimali” olarak görüldüğü algısını yerleştirmeye çalıştığı anlaşılmaktadır. Medyanın İslam'ı, Müslümanları temsil biçimine dair uyguladığı stratejiyle; gelişmeler, olaylar İslamofobik bir bakış açısının etkisiyle aktarılmış ve Avrupa kültürü için “Müslüman yaşam biçiminin bir tehdit olduğu” algısı ön plana çıkarıldığı saptanmıştır. Görsel göstergelere ağırlıklı olarak yer veren medya, uyumsuz, çatışmacı, şiddet yanlısı, istilacı, gayri medeni ve barbar algısını güçlendirici olayları sıklıkla gündeme taşımaktadır.

Anahtar Sözcükler: Birleşik Krallık Medyası, Medyada Müslüman Göçmenler, İslam Karşıtlığı, Daily Mail, The Sun, The Guardian, Daily Telegraph

Expanding the Boundaries of the Local: Municipal Innovation and Migration Management in Turkey

Julinda Hoxha

Dr., Ankara Science University

julinda@bilkent.edu.tr

Abstract

Local governments are becoming increasingly prominent actors dealing with challenges related to mixed migration flows. The emphasis put on local governments, referred to as the ‘local turn’ or ‘turn to the local’, has been reinforced particularly during the 2015 refugee crisis (Caponio 2019; Caponio and Jones-Correa 2017; Geuijen et al. 2020; Zapata-Barrero et al. 2017). There is growing agreement that ‘...human mobility is placing immigration centre stage on the local political agenda, leading to the development of specifically local policies to advocate local concerns in relation to the challenges of immigrant integration’ (Zapata-Barrero, Caponio and Scholten 2017, 242). Questions, though, linger about the actual role local governments play in the area of migration management, particularly when faced with protracted and massive refugee displacements. In the context of European countries, local governments are placed either within a *capacity building framework*, which emphasizes municipalities’ improved legal status and greater policy discretion in the area of migration management or within an *local democracy framework*, which emphasizes the formation of new participatory bodies and citizen-centric decision making platforms within municipalities. These approaches are critical to understand the enhanced role of local governments in migration management contributing to the debates on municipal politics. However, they do not account for those contexts where municipalities become active players in migration management while still holding limited political autonomy and inadequate financial and institutional capacity for policy implementation. Particularly important here are the strategies invented by local governments in their daily operations while addressing refugee challenges in urban settings. Considering this gap in the literature, this study suggests focusing on innovative tools employed by local governments without undergoing substantial capacity building reforms or complex democratization processes. Against this background, this study investigates innovative practices employed across municipalities in Turkey in the area of migration management following the massive refugee inflows since 2011. Turkey serves as a case study to explore innovative municipal practices under conditions of limited local government autonomy vis-à-vis the central government; lack of previous experience in coping with massive and protracted population displacements at the local level; and, limited capacity to implement immigrant and refugee oriented policies. This research seeks answers to the following questions: (a) What are the factors that drive innovation in the context of under-resourced municipalities? (b) What are the specific innovative strategies employed by local governments in addressing refugee challenges at the local level? Addressing these questions, further expands the spectrum of migration studies by shifting the attention from municipal politics to municipal practices in the area of migration management; suggesting a *local innovation framework* focusing on innovative strategies used in local refugee response; enriching the field with new conceptual tools from management and policy studies.

Keywords: Forced Displacement; Local Government; Migration Governance; Municipal Innovation; Turkey

Vatandaşlık Anlayışındaki Dönüşümler

Nalan Soyarik Şentürk
Dr., Başkent Üniversitesi
nsoyarik@baskent.edu.tr

Özet

Bu çalışmada vatandaşlık alanında yaşanan son tartışmalar ve gelişmeler ele alınacaktır. 1990'ların başından itibaren vatandaşlık konusundaki sorunsal daha çok vatandaşlığın nasıl tanımlandığı, haklar ve ödevler, birey ve devlet ilişkisi üzerinde durmaktaydı. Göç ve kimlik siyaseti gibi değişen dinamikler ile birlikte vatandaşlığın nasıl algılandığı çalışma alanının gelişiminde önemli bir yer tutmuştur. Özellikle son yirmi yıl içerisinde vatandaşlık çalışmaları alanında değişimleri izlemek mümkündür. Günümüzde gelişen iki ayrı gibi görünen fakat temel sorunun vatandaşlık çalışmaları içindeki yeri ve önemi bu çalışmanın ana noktasını oluşturmaktadır. 2010'ların sonlarına doğru bu zamana kadar bu kadar doğrudan ve açıkça gündem gelmemiş iki gelişmenin su yüzüne çıktığını görüyoruz. Giderek daha çok ülke istisnai yollar ile ve yatırım, mülk edinme veya iş kurma vasıtası ile yabancılara vatandaşlık vereceğini dile getiriyor ve vatandaşlık veriyor. Zaman zaman gündeme gelen TV reklamları, hatta kurulan danışmanlık şirketleri ve bunlar ile ilgili yayınlanan TV programları gibi örnekler kimin nereye ne kadar ve hangi tür bir yatırım yaparsa oturma izni, hatta vatandaşlık alacağı konusunu tartışmaktadır. Diğer yandan, vatandaşlıktan çıkarma, vatandaşlığın kaybettirilmesi ve/ veya vatandaşlığın iptali (revocation) uygulamalarının yeniden gündeme gelmesi ve vatandaşlığın kaybedilebilir veya geri alınabilir bir "şey"e dönüşümü söz konusudur. Bu iki gelişme Brubaker'ın, vatandaşlığın ideal tip olarak *eşitlikçi, kutsal, milli, demokratik, tek ve sosyal açıdan önemli* olma özelliklerine meydan okuma niteliğindedir. Bu çalışmada bu meydan okumanın vatandaşlık kavramının özüne dair yapılan tartışmaları ele alacaktır. Vatandaşlığın "şeyleşmesi" alan açısından nasıl bir dönüşümü getirmektedir ve bu değişimler ile vatandaşlık algısı nasıl dönüşmektedir soruları çalışmanın ana eksenini oluşturmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Vatandaşlık, Göç, İstisnai Vatandaşlık, Vatandaşlığın İptali

Düşünceyi Açıklama ve Yayma Hürriyeti Bağlamında Sosyal Medya

Emir Efe Egemen

Yüksek Lisans Öğrencisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi

lawlexius@gmail.com

Özet

Gelişimin somut timsali niteliğindeki canlı bir varlık olarak insan, düşünme melekesiyle farkını ortaya koymakta ve bu ekseninde evrene izini bırakmaktadır. Kendini diğer canlılardan farklı kılan sahip olduğu bu özelliğiyle öne çıkan insan, varoluşundan bu yana, sürekli bir gözleme, araştırma, anlama ve/veya anlamaya çalışma, değerlendirme, karar verme ve uygulama etkinliklerinin öznesi konumundadır. Bu yöndeki faaliyetleri neticesinde kendi özgünlüğünü ortaya koyabilen insan, aynı zamanda kendi türü olan diğer insanlardan da farkını göstermektedir. Kendi özgür iradesini kullanma yolunda yaşamına anlam katarak varlık amacını yaşatabilen insan, sahip olduğu duygu ve düşüncelerini yalnızca içinde tutmaktan öte hedefler taşımaktadır. Sosyal medya, teknolojik gelişmeler bağlamında ortaya çıkan internet dünyasında özel bir öneme ve konuma sahiptir. Bireylerin sahip oldukları duygu, düşünce ve kanaatlerin başkalarına aktarılması ve yayılması anlamında, önemli bir ortam özelliğini barındıran sosyal medya, bir konu hakkındaki düşüncelerin paylaşılması, eleştirilerin yapılması ve böylece özgür bir tartışma ortamının sağlanması işleviyle, bireylere bilginin özgürce paylaşılabilirdiği platformlar sunmaktadır. Böylece paylaşılan düşünceler, yeni ve geniş nitelikli kitlelere ulaşabilmektedir. Yani birtakım düşüncelere sahip olan insan, taşıdığı bu özel bakış açısı ve yorumlamalarını başkalarına da aktarmak gayesi güdebilmektedir. Bu noktada da sosyal medya platformları, etkin birer araç haline almaktadır. Demokrasinin ve insan haklarının vazgeçilmezlerinden olan düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti, bireylere bir konu hakkında fikir sunabilme, eleştiri yapabilme yani kendisini ifade edebilme fırsatı sağlamaktadır. Çünkü sahip olunan duygu, düşünce, kanaat ve bilginin açıklanması, paylaşılması, aktarılması ve böylece yayılması, düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti ile mümkün olabilmektedir. Ayrıca belirtmek gerekir ki; düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti, özgür düşünce ortamının ve hukukun üstünlüğünün sağlanabildiği, insan haklarının yerleşebildiği demokratik ve çağdaş toplumlarda, varlığını etkin bir şekilde gösterebilmektedir. Bu çalışmada, insanların günlük yaşamında önemli bir yere sahip olan sosyal medya ile insan hakları ekseninde, düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti üzerinde durulmuş olup sosyal medyanın düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasındaki işlevine dikkat çekilerek bu konu hakkında değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: İnsan Hakları, Düşünceyi Açıklama ve Yayma Hürriyeti, Sosyal Medya

Düşünceyi Açıklama Ve Yayma Hürriyeti

Tarihin başlangıcından bu yana, düşünmek, algılamak, anlamak, araştırmak, ifade etmek, söz söylemek, insan için en temel etkinliklerden biridir. Düşünmemek, düşündüğünü ifade edememek, anlatmamak, aktarmamak, susmak, insanın doğasına ve yaratılış maksadına aykırıdır.

Bireylere bir konu hakkında fikir sunabilme, eleştiri yapabilme yani kendisini ifade edebilme fırsatı sağlayan düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti, gerek ulusal ve gerekse ulusal üstü insan hakları

belgelerinde yerini almıştır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin (AİHS) “İfade özgürlüğü” kenar başlıklı 10/1 maddesine¹ göre; *“Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ülke sınırları gözetilmeksizin, kanaat özgürlüğünü ve haber ve görüş alma ve de verme özgürlüğünü de kapsar. ...”*

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin (İHEB) 19. maddesine² göre; *“Her ferdin fikir ve fikirlerini açıklamak hürriyetine hakkı vardır. Bu hak fikirlerinden ötürü rahatsız edilmemek, memleket sınırları mevzubahis olmaksızın malumat ve fikirleri her vasıta ile aramak, elde etmek veya yaymak hakkını içerir.”*

Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesinin (KSHUS) “İfade özgürlüğü” kenar başlıklı 19/1 maddesine³ göre; *“Herkesin, bir müdahale ile karşılaşmaksızın fikirlere sahip olma hakkı vardır.”* Anılan maddenin 2. fıkrasına göre; *“Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir; bu hak bir kimsenin ülke hudutlarıyla sınırlanmaksızın sözlü, yazılı veya basılı veya sanatsal ürün şeklinde veya kendi tercih ettiği başka bir iletişim vasıtasıyla her türlü bilgi ve düşünceyi arama, edinme ve ulaştırma özgürlüğünü de içerir.”*

Anayasanın “Düşünce ve kanaat hürriyeti” kenar başlıklı 25/1 maddesine göre; *“Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir.”* Anılan maddenin 2. fıkrasına göre; *“Her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimse, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; düşünce ve kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz.”*

Anayasanın “Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti” kenar başlıklı 26/1 maddesine⁴ göre; *“Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet Resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. ...”*

Özgür düşünmenin anlam ifade edebilmesi için bireyin düşüncesini açıklama özgürlüğüne de sahip olması gerekir.⁵ Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti, doktrinde genel olarak, ifade özgürlüğü olarak yer bulmuştur.

En geniş anlamda ifade özgürlüğü bir düşünce, inanç, kanaat, tutum veya duygunun barışçı yoldan açığa vurulmasının veya dış dünyada ifade edilmesinin serbest olması demektir.⁶ İfade özgürlüğü, özgür bir birey olmanın ve özgür bir topluma sahip bulunmanın en önemli öğelerinden biridir.⁷ İfade özgürlüğü

¹ AİHS'nin tam metni için bkz. https://www.echr.coe.int/documents/convention_tur.pdf (Son Erişim Tarihi: 27.04.2022)

² İHEB'nin tam metni için bkz. <https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/9a3bfe74-cdc4-4ae4-b876-8cb1d7eeae05.pdf> (Son Erişim Tarihi: 27.04.2022)

³ KSHUS'nin tam metni için bkz. https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/2312020093321bm_05.pdf (Son Erişim Tarihi: 27.04.2022)

⁴ Anayasanın tam metni için bkz. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2709.pdf> (Son Erişim Tarihi: 27.04.2022)

⁵ Özbey, Özcan (2013), “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Işığında İfade Özgürlüğü Kısıtlamaları”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 106, s. 42. Makalenin tam metni için bkz. <http://tbdergisi.barobirlik.org.tr/m2013-106-1269> (Son Erişim Tarihi: 27.04.2022)

⁶ Şen, A. Fulya ve Şen, Y. Furkan (2015), “Sosyal Medya, İletişim Hakkı ve İfade Özgürlüğü Üzerine Bir Değerlendirme”, Gazi Üni versitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C: 17, S: 2, s. 128. Makalenin tam metni için bkz. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/287172> (Son Erişim Tarihi: 27.04.2022)

⁷ Özbey, Özcan (2013), s. 43.

sözlü ve yazılı anlatım, sanatsal icra, kişisel görünüm ve görüntü tercihi, gösteri, yürüyüş, toplantı yapma ve örgütlenme gibi özgürlükleri içermektedir.⁸

Düşünce ve ifade özgürlüğü demokratik bir toplumun ve gelişmenin temel taşı olarak oluşturulmaktadır⁹ ve ifade özgürlüğü, görüş sahibi olma özgürlüğü ile bilgi ve düşünceyi edinme özgürlüğü ve bilgi ve düşünceyi yayma özgürlüklerini bünyesinde barındırır.¹⁰

Anayasal demokrasilerin temel taşlarından biri¹¹ olan ifade özgürlüğü ile kişilerin iç dünyasında oluşan düşüncenin ilk oluşum sürecinden dış dünyaya açıklandığı ana kadar tüm aşamaları korunur.¹² Genel olarak ifade özgürlüğünün gerçek anlamıyla uygulamasını bulduğu toplumlarda birey, herhangi bir sansür veya sınırlama olmadan bilgi ve düşüncesini ifade edebilmelidir.¹³

Yönetenler, yönetilenlere karşı her zaman hoşgörülü olmalı; yönetilenler ise idarecilerin yapmış olduğu her türlü eylemleri ve faaliyetleri eleştirebilmelidirler.¹⁴ İfade özgürlüğünün güvence altında olmadığı ve bireylerin birbirleriyle kamu işleri hakkında bilgi ve fikir alışverişinde bulunmadığı yerde demokratik bir katılımdan söz etmek mümkün değildir.¹⁵ Düşüncesini ifade etmede fazlaca imkân kullanan idareciler ve siyasetçiler, karşı taraftan gelen aynı ölçüde ve şiddetteki açıklamaları da tahammül ve sabırla karşılamalıdır.¹⁶

İfade özgürlüğü, özgür bir toplum ve özgür bir birey olmanın en önemli bileşenlerinden biridir ve demokratik toplumlarda varlığı hissedilir.¹⁷ Unutulmamalıdır ki, bağımsız ve tarafsız mahkemelerin koruması altında olan geniş kapsamlı bir ifade özgürlüğü hakkı garanti altına alınmaksızın, ne özgür bir ülkeden ne de demokrasiden söz edilebilir.¹⁸

Sosyal Medyanın Rolü Ve Önemi

İfade özgürlüğünün sesinin güçlü toplum kesimleri üzerinde yansıyabilmesi için iletişim araçlarına erişimin sağlanmış olması gerekmektedir.¹⁹ Kişiler düşüncelerini ifade kapsamında, dile getirme, savunma, anlatma, tanıtma, ilan etme, eleştirme, reddetme, çağrıda bulunma, karşı çağrıda bulunma, ikna etme, açıklama, yayma, yayımlama, benimsetmeye çalışma, propaganda ve bir düşünce için mücadele yapma, yazma, konuşma, görüntü, resim, oyun, sinema, tiyatro, miting, örnekleme vb. ifade araçlarından yararlanabilirler.²⁰ Özgürlük, eşitlik, dayanışma, dokunulmazlık, kapsayıcılık, çeşitlilik,

⁸ Şen, A. Fulya ve Şen, Y. Furkan (2015), s. 128.

⁹ Şen, A. Fulya ve Şen, Y. Furkan (2015), s. 126.

¹⁰ Yüksek, Mehmet (2016), "İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesinde İfade Özgürlüğünün Sınırları", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, İfade Özgürlüğü Özel Sayısı, S: 25, Y: 7, s. 108. (Derginin tam metni için bkz. <https://taad.taa.gov.tr/yuklenenler/dosyalar/dergiler/taad/taad-25/taad-25.pdf> (Son Erişim Tarihi: 29.04.2022))

¹¹ Şen, A. Fulya ve Şen, Y. Furkan (2015), s. 128.

¹² Yüksek, Mehmet (2016), s. 108.

¹³ Demirkol, Selami; Özcan, Emrah ve Erman, Emre (2016), "Radyo ve Televizyon Yayıncı Kuruluşlarına Uygulanan İdari Yaptırımlar Hakkında Danıştay'ın İfade ve Basın Özgürlüğü Yaklaşımı", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, İfade Özgürlüğü Özel Sayısı, S: 25, Y: 7, s. 23. (Derginin tam metni için bkz. <https://taad.taa.gov.tr/yuklenenler/dosyalar/dergiler/taad/taad-25/taad-25.pdf> (Son Erişim Tarihi: 29.04.2022))

¹⁴ Yetim, Servet (2014), "Sosyal Medya, İfade Özgürlüğü İlişkisi ve Türkiye", Terazi Hukuk Dergisi C: 9, S: 97, s. 32. Makalenin tam metni için bkz. <https://www.jurix.com.tr/article/2422> (Son Erişim Tarihi: 27.04.2022)

¹⁵ Şen, A. Fulya ve Şen, Y. Furkan (2015), s. 133.

¹⁶ Yetim, Servet (2014), s. 32.

¹⁷ Şen, A. Fulya ve Şen, Y. Furkan (2015), s. 132.

¹⁸ Özbey, Özcan (2013), s. 90.

¹⁹ Şen, A. Fulya ve Şen, Y. Furkan (2015), s. 128.

²⁰ Özbey, Özcan (2013), s. 44.

evrensellik ve katılım ilkelerine dayalı insan hakları standartlarının yerine getirilmesi bir hak olarak iletişim olanakları ile mümkündür ve özellikle iletişim hakkı ve kamusal katılımı garanti eden insan hakları arasında bir bağlantı bulunmaktadır.²¹

İnternet, dev bir etki alanı yaratarak ve insanların fikirlerini, kaygılarını, isteklerini ve şikâyetlerini paylaşmalarına izin vererek ifade özgürlüğünden yararlanmayı mümkün kılar.²² İnternet, modern demokrasilerde başta ifade özgürlüğü olmak üzere temel hakların ve özgürlüklerin kullanılması bakımından önemli bir araçsal değere sahip olup, sağladığı sosyal medya zemini, kişilerin bilgilerini ve düşüncelerini açıklama, karşılıklı paylaşma ve yaymaları için vazgeçilmez niteliktedir.²³ İnternetin ayırt edici özelliklerinden biri kullanıcılarına sunduğu özgürlük ve açıklıktır.²⁴

İnternet ve bilgisayar teknolojisinin sağladığı imkânlar, kullanıcıların içerik sağlamalarını, değiştirmelerini ve dönüştürmelerini mümkün kılmıştır.²⁵ İnternet kullanımı hızla artmaya devam ediyor ve bu durum ... kullanıcıya internet üzerinde fikirlerini özgürce paylaşabilme, kolaylıkla organize olma, devleti, hükümeti daha kolay sorgulama vs imkânını sağlıyor.²⁶

Belli bir düşünceye sahip olan insan, bu düşünceyi sadece kendi içinde saklamak istemeyip bunu dış dünyaya aktarma gayreti gösterecektir. Teknolojik gelişmeler bağlamında ortaya çıkan internet dünyasında özel bir öneme ve konuma sahip olan sosyal medya, insanın düşüncelerini aktarma yönünde özel ve önemli bir yere sahiptir.

Medyanın kamuoyunu yönlendirmek hususunda etkin bir güce sahip olduğu da göz önünde bulundurulmalıdır.²⁷ Gerçek anlamda haber alma ve fikir edinme hürriyeti ise ancak sosyal medya vasıtasıyla mümkün olacaktır.²⁸ Teknolojik gelişmeler ışığında ortaya çıkan sosyal medya, kendine özgü özellikleri ve hayatın farklı alanlarında artan kullanımıyla demokrasi ve ifade özgürlüğü üzerinden tartışmalara konu olmaktadır.²⁹ Günümüzde artık sosyal medya, insanlığa her türlü görsel ve yazılı içeriğin sınırsızca üretildiği ve özgür bir şekilde paylaşılarak insanların faydalanmasına sunulduğu, özel ve etkin platformlar sunmaktadır.

Sosyal medya ismi verilen bu yeni alan, insanları bir araya getirdiği gibi, aynı amaç doğrultusunda örgütlenmiş toplulukları da bir araya getirdi.³⁰ Sosyal medya; kullanıcıların kendilerini ifade ettikleri ve

²¹ Şen, A. Fulya ve Şen, Y. Furkan (2015), s. 124.

²² Benedek, Wolfgang ve Kettemann, Matthias C. (2014), "İfade Özgürlüğü ve İnternet", Türk Yargısının İfade Özgürlüğü Konusunda Kapasitesinin Güçlendirilmesi AB-AK Ortak Projesi, s. 102. Kitabın tam metni için bkz. <https://rm.coe.int/16807005e4> (Son Erişim Tarihi: 27.04.2022)

²³ Yetim, Servet (2014), s. 34.

²⁴ Benedek, Wolfgang ve Kettemann, Matthias C. (2014), s. 27.

²⁵ İnce Özer, Esra ve Özcan Yılmaz, Eda (2019), "İfade Özgürlüğü Bağlamında Sosyal Medyanın Olanakları ve Sınırlılıkları", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 12, Sayı: 64, s. 774-775. Makalenin tam metni için bkz. <https://atif.sobiad.com/index.jsp?modul=makale-goruntule&id=SJU1m3QBu-adCBSEu-EC> (Son Erişim Tarihi: 13.05.2022)

²⁶ Çıldan, Cihan; Ertemiz, Mustafa; Küçük, Evren; Tumuçin, H. Kaan ve Albayrak, Duygu (2012), "Sosyal Medyanın Politik Katılım ve Hareketlerdeki Rolü", XIV. Akademik Bilişim Konferansı, Uşak, 205 Numaralı Bildiri. Bildirinin tam metni için bkz. <https://ab.org.tr/ab12/bildiri/205.pdf> (Son Erişim Tarihi: 13.05.2022)

²⁷ Pekel, Abdulkadir (2014), "İfade Özgürlüğünün Sınırlandırma Sebeplerinden Biri Olarak "Yargı Organının Otorite ve Tarafsızlığının Sağlanması", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C: XVIII, S: 2, s. 387. Makalenin tam metni için bkz. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/789174> (Son Erişim Tarihi: 27.04.2022)

²⁸ Yetim, Servet (2014), s. 32.

²⁹ İnce Özer, Esra ve Özcan Yılmaz, Eda (2019), s. 774.

³⁰ Babacan, Mehmet Emin; Haşlak, İrfan ve Hira, İsmail (2011), "Sosyal Medya ve Arap Baharı", Akademik İncelemeler Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 2, s. 73. Makalenin tam metni için bkz. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1775> (Son Erişim Tarihi: 13.05.2022)

diğer kullanıcılar ile bağlantıda kaldıkları yeni bir sanal alandır.³¹ Kullanıcılar sanal alemde kendilerini ifade ederken, başkalarıyla karşılıklı etkileşime girerek bilgi ve görüş oluşturmakta, değiş tokuş etmekte, var olanları yeniden dağıtmaktadır.³² Sosyal medya, insanlarla daha hızlı şekilde iletişim ve etkileşim kurmaya olanak sağlamakla birlikte kendini ifade etme özgürlüğü de sunmaktadır.

Bireyin özgürce, demokratik hak ve yetkisini kullanarak duygu, düşünce ve kimi zaman özelini paylaştığı sosyal medya³³, özgür düşünce ile özgür ifade konusunda bireylere büyük bir özgürlük alanı tanımaktadır.³⁴ Sosyal medya aracılığıyla, insanlar birbiriyle etkileşime geçmekte ve iletişim kurmaktadır. Twitter, facebook, instagram gibi uygulamalar, en öne çıkan sosyal medya platformları arasındadır. Sosyal medya araçları siyasal tartışma, savunmasız ve dezavantajlı kesimler de dahil olmak üzere, katılım ve protesto gibi ifade özgürlüğünün diğer biçimlerine de alan açmaktadır.³⁵ Sosyal medya ortamının çeşitlilik, etkileşim, katılımsallık ve düşük maliyet özellikleri etrafında demokratik katılımcı bir kültür yarattığı; bu sayede ifade özgürlüğü alanını genişlettiği düşüncesi ortaya çıkmıştır.³⁶

Sosyal medya platformları, kişilerin kendilerini temsil ve ifade etmesini sağlama yönündeki en etkili ve önemli araçlardandır. Sosyal medya platformları kişinin yaratıcılığını geliştirme ve kendini tanımlama ayrıcalığını sunmaktadır.³⁷ Vatandaşlar sosyal medya araçlarını kullanarak görüşlerini daha rahat ifade edebilir diğer kişilerin yazılarını veya siyasetçilerin paylaşımlarını yorumlayabilir ve cevaplayabilirler.³⁸ Sosyal medyanın katılıma açık olma özelliğiyle kişiler, yeni fikirler üretip ifade edebilirler.³⁹

Sosyal ağlar bir söylem forumu olarak internetin değerini yaratmakta ve artırmakta çok önemli bir rol oynarlar.⁴⁰ Sosyal ağlarda insanlar, her türlü fikirlerini ve düşüncelerini; ses, resim, video, yazı ile uluslararası ortak dil olan internet dilini de kullanarak paylaşabilmektedirler.⁴¹ İnsan merkezli, kapsayıcı ve kalkınma yönelimli bir bilgi toplumunun geliştirilmesi, internette ifade özgürlüğünün güçlü bir şekilde korunmasına bağlıdır; çünkü özgürlük kendi başına temel bir insan hakkı olmasının yanı sıra diğer çevrimiçi insan hakları için de bir katalizör işlevi görür.⁴² Sosyal medyanın sınırsız bir iletişime imkân tanıyan teknolojik bir olanak olarak görülmesi, beraberinde sosyalleşme zeminini ve bireyi ön plana çıkartan serbestlik alanının varlığını göstermektedir.⁴³

Sonuç

İnsan, sadece düşünmekle yetinmez ve yetinmek de istemez. Doğası gereği düşünebilen ve çevresini anlama gayretiyle nefes alan insan, düşündüklerini başkalarına da aktarma ve yayma hedefiyle hareket

³¹ Özdemir, Seyhan ve Erdem, Ramazan (2016), “Sosyal Medyanın Örgüt İçi İletişimdeki Rolü”, MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi, C: 5, S: 3, s. 247.

³² Uluç, Güliz ve Süslü, Bilal (2016), “Örnek Yargı Kararlarıyla Sosyal Medya”, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 17, s. 352. Makalenin tam metni için bkz. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/717724> (Son Erişim Tarihi: 13.05.2022)

³³ Babacan, Mehmet Emin; Haşlak, İrfan ve Hira, İsmail (2011), s. 88.

³⁴ Güneş, Felemez ve Güneş, Zeynep (2016), “İfade Özgürlüğünün Sosyal Medya İçin Taşıdığı Anlam”, VII. Hukukun Gençleri Sempozyumu, İstanbul, Türkiye, 22 - 23 Aralık 2016, Giriş Bölümü.

³⁵ Şen, A. Fulya ve Şen, Y. Furkan (2015), s. 133.

³⁶ İnce Özer, Esra ve Özcan Yılmaz, Eda (2019), s. 774.

³⁷ Şen, A. Fulya ve Şen, Y. Furkan (2015), s. 133.

³⁸ Çıldan, Cihan; Ertemiz, Mustafa; Küçük, Evren; Tumuçin, H. Kaan ve Albayrak, Duygu (2012), 205 Numaralı Bildiri.

³⁹ İnce Özer, Esra ve Özcan Yılmaz, Eda (2019), s. 788.

⁴⁰ Benedek, Wolfgang ve Kettemann, Matthias C. (2014), s. 97.

⁴¹ Yetim, Servet (2014), s. 29.

⁴² Benedek, Wolfgang ve Kettemann, Matthias C. (2014), s. 175.

⁴³ İnce Özer, Esra ve Özcan Yılmaz, Eda (2019), s. 777.

eder. Kendini ifade edebilmesi bağlamında söz, yazı, müzik, resim, heykel, dans gibi araçlara başvuran insan, bu ifadelerini günümüzde çoğu kez ve yoğunlukla internet imkânlarının yarattığı sosyal medya platformları aracılığıyla yansıtmaktadır.

Sosyal medya platformları, düşüncenin aktarılması ve yayılması ekseninde etkili ve kapsamlı bir alan niteliği taşımaktadır. Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti kapsamında oldukça elverişli bir ortam sağlayan sosyal medya platformları, müthiş boyutta kolaylıklar ve geniş çerçeveli imkânlar oluşturmaktadır.

İnsanlar kendilerini ve sahip oldukları düşünceleri, belli başlı bazı kalıp ve şekiller içine sokarak dış dünyalarıyla paylaşabilmektedir. Örneğin, bir kimsenin Twitter hesabından ülkenin ve dünyanın ekonomik gündemine dair fikirlerine yer verdiği bir twit atması; bazı konulardaki siyasi ve felsefi görüşlerin bir sözlük sayfasında dile getirilmesi; sevgi ve aşka dair sahip olunan fikirlerin Youtube kanalında bir video klibe dönüştürülmesi; doğada zaman geçirmekten hoşlanan birisinin yaptığı yürüyüşte rast geldiği bir çiçeğin fotoğrafını çekerek ona dair sözlerini Instagram sayfasından bir müzik eşliğinde gönderi veya hikâye olarak paylaşması; çeşitli zamanlarda yazılan şiir ve denemelerin bir blog veya forum sayfasında paylaşılması, günlük hayatta karşılaşılan komik bir olayın küçük bir senaryoyla video haline getirilip Tiktok'tan paylaşılması gibi akla gelebilecek sayısız örnek durumlar, düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti kapsamında değerlendirilebilir.

İnsanların sahip oldukları düşünce ve görüşlerini herhangi bir çekince yaşamadan özgürce paylaşabilmesi, elbette ki hukuki güvenlik ortamının sağlandığı ve insan haklarının sağlam mekanizmalar aracılığıyla yerleştiği hukuk devletlerinde mümkün olabilmektedir. Hukuk devleti ilkesinin ve hukukun üstünlüğünün egemen olmadığı bir ortamda, hak ve özgürlüklerden bahsedilemeyeceği gibi bu şartlar altında ifade özgürlüğünün hayat bulması da imkânsız olacaktır.

Kaynakça

Babacan, Mehmet Emin; Haşlak, İrfan ve Hira, İsmail (2011), “Sosyal Medya ve Arap Baharı”, Akademik İncelemeler Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 2, s. 63-92. Makalenin tam metni için bkz. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/17775> (Son Erişim Tarihi: 13.05.2022)

Benedek, Wolfgang ve Kettmann, Matthias C. (2014), “İfade Özgürlüğü ve İnternet”, Türk Yargısının İfade Özgürlüğü Konusunda Kapasitesinin Güçlendirilmesi AB-AK Ortak Projesi. Kitabın tam metni için bkz. <https://rm.coe.int/16807005e4> (Son Erişim Tarihi: 27.04.2022)

Çıldan, Cihan; Ertemiz, Mustafa; Küçük, Evren; Tumuçin, H. Kaan ve Albayrak, Duygu (2012), “Sosyal Medyanın Politik Katılım ve Hareketlerdeki Rolü”, XIV. Akademik Bilişim Konferansı, Uşak, 205 Numaralı Bildiri. Bildirinin tam metni için bkz. <https://ab.org.tr/ab12/bildiri/205.pdf> (Son Erişim Tarihi: 13.05.2022)

Demirkol, Selami; Özcan, Emrah ve Erman, Emre (2016), “Radyo ve Televizyon Yayıncı Kuruluşlarına Uygulanan İdari Yaptırımlar Hakkında Danıştay’ın İfade ve Basın Özgürlüğü Yaklaşımı”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, İfade Özgürlüğü Özel Sayısı, S: 25, Y: 7, s. 21-42. (Derginin tam metni için

bkz. <https://taad.taa.gov.tr/yuklenenler/dosyalar/dergiler/taad/taad-25/taad-25.pdf> (Son Erişim Tarihi: 29.04.2022)

Güneş, Felemez ve Güneş, Zeynep (2016), “İfade Özgürlüğünün Sosyal Medya İçin Taşındığı Anlam”, VII. Hukukun Gençleri Sempozyumu, İstanbul, Türkiye, 22 - 23 Aralık 2016. Bildirinin tam metni için bkz. <http://www.umut.org.tr/userfiles/files/FElemez%20G%C3%BCne%C5%9F.pdf> (Son Erişim Tarihi: 27.04.2022)

İnce Özer, Esra ve Özcan Yılmaz, Eda (2019), “İfade Özgürlüğü Bağlamında Sosyal Medyanın Olanakları ve Sınırlılıkları”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 12, Sayı: 64, s. 773-794. Makalenin tam metni için bkz. <https://atif.sobiad.com/index.jsp?modul=makale-goruntule&id=SJU1m3QBu-adCBSEu-EC> (Son Erişim Tarihi: 13.05.2022)

Özbey, Özcan (2013), “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Işığında İfade Özgürlüğü Kısıtlamaları”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 106, s. 41-92. Makalenin tam metni için bkz. <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2013-106-1269> (Son Erişim Tarihi: 27.04.2022)

Özdemir, Seyhan ve Erdem, Ramazan (2016), “Sosyal Medyanın Örgüt İçi İletişimdeki Rolü”, MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi, C: 5, S: 3, s.247-270. Makalenin tam metni için bkz. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/577470> (Son Erişim Tarihi: 29.04.2022)

Şen, A. Fulya ve Şen, Y. Furkan (2015), “Sosyal Medya, İletişim Hakkı ve İfade Özgürlüğü Üzerine Bir Değerlendirme”, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C: 17, S: 2, s. 122-136. Makalenin tam metni için bkz. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/287172> (Son Erişim Tarihi: 27.04.2022)

Pekel, Abdulkadir (2014), “İfade Özgürlüğünün Sınırlandırma Sebeplerinden Biri Olarak “Yargı Organının Otorite ve Tarafsızlığının Sağlanması”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C: XVIII, S: 2, s. 367-394. Makalenin tam metni için bkz. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/789174> (Son Erişim Tarihi: 27.04.2022)

Uluç, Güliz ve Süslü, Bilal (2016), “Örnek Yargı Kararlarıyla Sosyal Medya”, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 17, s. 337-353. Makalenin tam metni için bkz. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/717724> (Son Erişim Tarihi: 13.05.2022)

Yetim, Servet (2014), “Sosyal Medya, İfade Özgürlüğü İlişkisi ve Türkiye”, Terazi Hukuk Dergisi C: 9, S:97, s. 29-39. Makalenin tam metni için bkz. <https://www.jurix.com.tr/article/2422> (Son Erişim Tarihi: 27.04.2022)

Yüksek, Mehmet (2016), “İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesinde İfade Özgürlüğünün Sınırları”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, İfade Özgürlüğü Özel Sayısı, S: 25, Y: 7, s. 105-151. (Derginin tam metni için bkz. <https://taad.taa.gov.tr/yuklenenler/dosyalar/dergiler/taad/taad-25/taad-25.pdf> (Son Erişim Tarihi: 29.04.2022)

Religion and Politics under Comparative Scrutiny: The Cases of Malaysia and Turkey

Hakan Köni

Dr., Ankara Bilim Üniversitesi

hakan.kn@ankarabilim.edu.tr

Abstract

Malaysia and Turkey represent two different examples of democracies with Muslim majority regarding the place occupied by religion in political life. This paper is devoted to the investigation of this subject with a focus on how and why questions particularly. Malaysian Constitution identifies Islam as the official religion of the state legitimizing it as a major source of action in all the spheres of public political life. While it constitutes the major determinant of the criminal and civil code in provincial states like Kelantan and Terengganu, major prohibitions on gambling, alcohol, adultery and even cinemas are common all through the country. Regulations extending towards the aspects of private life within the context of legal pluralism are among the major features of Malaysian legal system. Turkey, however, has long maintained a tradition of secularism similar to that of the French model reputed for its clashes with the religion in public life viewing it as in serious conflict with institutional and normative necessities of the modern life. Secularism has been a strong character of Turkish political and legal life, and it has traditionally been supported by an influential class of statesmen and groups of citizens with strong secularist contentions, the powers of whom are yet to be discussed for the last two decades of AK Party rule. Differences in the style of engagement between religion and politics between two countries are explained in this paper with reference to the prevalence of British political traditions for almost two centuries in Malaysia compared to the French influence on Turkey; the prevalence of religious civil society organizations and intelligentsia in Malaysia compared to the secularist modernists in Turkey; Malaysian religious awakening and mobilization compared to the Turkish disillusionment with the religion at the elite level; and the influence of Islamic political and social movements in the Middle East on Malaysia compared to the Turkish turn to the west for model.

Keywords: Turkish Politics, Malaysian Politics, Religion and Politics, Comparative Secularism

Cross-Cultural Similarities in Translating Metaphors in terms of Root Analogies⁴⁴

Esra Ünsal Ocak

Dr., Van Yüzüncü Yıl University
esraunsalocak@yyu.edu.tr

Korkut Uluç İşisag

Dr., Ankara Hacı Bayram Veli University
korkut.isisag@hbv.edu.tr

Abstract

A cognitive approach to metaphors was initiated by Lakoff and Johnson's seminal work *Metaphors We Live By* (1980). Since then, metaphors have been the subject of many academic fields in literature and Translation Studies. While the traditional perspective sees metaphor as a rhetoric device used for only artistic purposes, contemporary approaches see it as a way of conceptualizing abstract ideas in terms of concrete concepts. According to Conceptual Metaphor Theory (CMT), metaphor is conceptual in nature, and it is easily noticeable not only in language but also in action and thought. The TARGET IS SOURCE formula, which is the basis of the CMT, puts forward the unidirectional way from the source domain to the target domain. In other words, a mapping system emerges out of the relation between the two domains where some aspects of the concrete concepts in the source domain contribute to reveal the implied meanings of metaphors through the abstract concepts in the target domain. However, Goatly (1997) follows a more comprehensive path by carrying these conceptual views to a different dimension and advocates the same level of abstraction between the source and target domain by introducing the new term "root analogy" for conceptual metaphors. Therefore, this study aims to find out the root analogies underlined by a range of metaphorical expressions detected in D. H. Lawrence's novella *The Fox* and analyze the similarities within the scope of Gideon Toury's translation norms in its two different Turkish translated versions. For this purpose, four main metaphor procedures combining Newmark's (2001) strategies for metaphor translation with Kövecses's (2005) cross-cultural parameters were applied to analyze metaphors in terms of root analogies. Content analysis in line with a product-oriented approach was conducted in this study. Considering the translators' preferences in the target texts translated 78 years apart, the research results concluded that the similarities of root analogies between the source text and its target texts brought cross-cultural similarities to the fore despite the slight differences. In addition, this study emphasized the significance of concrete target domain as well as abstract target domain of root analogies.

Keywords: Root Analogy, Metaphor Translation, Concrete Target Domain, Abstract Target Domain, Norms, *The Fox*

⁴⁴ This study is produced from a part of PhD thesis entitled "A Comparative Analysis on the Turkish Translations of Metaphors in D. H. Lawrence's Two Novellas *The Fox* and *The Virgin and The Gipsy* In Terms of Root Analogies" at Ankara Hacı Bayram Veli University, Department of English Translation and Interpreting.

Çeviri Eğitiminde Oyunlaştırılmış Dijital Etkinlik Tasarımı ve Uygulaması

Ezgi Gaga

Dr., Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
ezgigaga@fsm.edu.tr

Özet

Son yıllarda yaşanan teknolojik gelişmeler eğitim-öğretim yöntem ve tekniklerini zenginleştirmektedir. Özellikle internet kullanımının yaygınlaşması ile dijital oyunlara ait öğelerin eğitim-öğretim yöntemleri ile harmanlandığı uygulamalar dikkat çekmektedir. Oyun öğelerinin oyun dışı ortamlara uyarlanması anlamına gelen oyunlaştırma yöntemi başta dil öğrenimi, pazarlama, sağlık, ticaret gibi birçok alanda eğitim-öğretim yöntemi olarak tercih edilmektedir. Yapılan araştırmalar oyunlaştırma yönteminin kişilerde motivasyonu yükselterek katılımı artırdığını göstermektedir. Oyunlaştırma yöntemine çeviri pratiğinde özellikle kitle çeviri (crowdsourcing translation) ve hayran altyazı çevirisi uygulamalarında (fansubbing) başvurulmakta, dijital platformlarda kişiler oyun bileşenleri içeren çeviri etkinliğine davet edilmektedir. Buradan hareketle, oyunlaştırma yönteminin çeviri eğitiminde kullanabilme potansiyeli oldukça yüksektir. Ancak, bu yöntemin çeviri eğitiminde kullanımına dair alanyazın tarandığında, alanda yapılan araştırmaların sınırlı olduğu gözlenmiştir. Bu tespitten hareketle, bu çalışmada dijital oyunlara odaklanılarak oyunlaştırma yönteminin çeviri eğitiminde uygulanması bir örnek üzerinden incelenmektedir. Oyunlaştırmanın çeviri eğitiminde ders faaliyetlerini destekleyici bir araç olarak kullanımını irdelemek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda oyunlaştırma bileşenleri incelenerek, Schell'in (2014) oyun bileşenleri modeli çerçevesinde oyunlaştırılmış bir dijital etkinlik tasarlanmış, "çeviri amaçlı metin çözümlemesi" dersi kapsamında uygulaması gerçekleştirilmiştir. Dijital oyun *Genial.ly* web sitesi aracılığıyla kaçış odası biçiminde tasarlanmıştır. Öğrencilerin önceki haftalarda öğrendikleri teorik bilgileri pekiştirmeleri için söz konusu çevrimiçi oyun dijital yolla paylaşılmış ve ardından öğrencilerden dönüt formunu doldurmaları istenmiştir. Formdan elde edilen veriler nitel yöntemle değerlendirilmektedir. Yapılan değerlendirmeler katılımcıların görüşleri ile sınırlıdır. Çalışma sonunda çeviri eğitiminde dijital oyunlaştırma yönteminin öğrencinin motivasyonunu ve katılımını olumlu yönde artırdığı görülmektedir. Bu bağlamda öğrencinin akademik başarısının da artacağı öngörülebilir. Sunulan ders tasarımına yönelik gözlem ve değerlendirmeler, dijital oyunlaştırma yönteminin kullanımının çeviri eğitiminin teorik bileşeninde verimli olabileceğini göstermektedir. Bu yöntemin çeviri eğitiminin uygulama bileşeninde kullanımının araştırılması ileride yapılacak çalışmalara konu olabilir.

Anahtar Sözcükler: Çeviri Eğitimi, Oyunlaştırma, Dijital Oyun, Kaçış Odası

Serbest Çevirmenlerin İş Memnuniyeti

Sevcan Seçkin

Dr., Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
sseckin@fsm.edu.tr

Özet

Örgütsel davranışın araştırma alanlarından biri olan iş memnuniyeti özellikle 2000'li yıllardan sonra çeviribilim araştırmacılarının da ilgilendiği konulardan biri olmuştur. Ancak, yapılan literatür taramasına göre, son yıllarda hızla büyüyen çeviri sektörünün ana oyuncularına haline gelen serbest çevirmenlerin iş memnuniyetine yönelik yeterli çalışma bulunmamaktadır. Herhangi bir kuruluşa bağlı olmaksızın proje temelli çalışarak hayatlarını kazanan ve çoğunlukla yoğun iş yükü, düşük ücret, düzensiz iş ve ödemeler gibi farklı sorunlarla mücadele eden serbest çevirmenlerin mesleklerini sürdürebilmeleri, üretebilmeleri ve ilerleyebilmeleri için iş tatminini sağlamaları gerekmektedir. Tüm bu olumsuz koşullara rağmen günümüzde pek çok çevirmenin serbest çalışmayı cazip bulması ise oldukça dikkat çekicidir. Mevcut çalışmanın amacı Türkiye'de büyük çeviri şirketleri için çalışan serbest çevirmenlerin iş memnuniyetini ve buna etki eden faktörleri ortaya koymaktır. Çalışma Frederick Herzberg'in Motivasyon-Hijyen Kuramı olarak da bilinen İki-Faktör Kuramı temel alınarak yapılmıştır. Bu kurama göre çalışanların yaşadığı iş tatmini işin içeriğiyle, iş tatminsizliği ise işin bağlamıyla ilişkilendirilmiş, çalışanları mutlu eden durumlar motive ediciler (motivators), mutsuzluk verenler ise hijyen faktörleri (hygiene factors) olarak adlandırılmıştır (Luthans, 2011: 165). Çalışma için veri toplamak amacıyla açık ve kapalı uçlu sorulardan oluşan bir anket hazırlanmıştır. Ankette yer alan açık uçlu sorulardan biri katılımcıların yaptıkları işten memnun olup olmadıklarını ve nedenlerini sorgulamaktadır. Bu soruyu yanıtlayan 47 kişiden 22'si (%51) işinden memnun olduğunu, 12 kişi (%28) pek çok soruna rağmen yine de memnun olduğunu, 8'i (%18) hiç memnun olmadığını ve geriye kalan 5 kişi (%3) ise tam olarak memnun olmadığını belirtmiştir. Herzberg'in iş faktörlerine uygun olarak hazırlanan temalar çerçevesinde analiz edilen bu veri çalışmada doğrudan alıntılarla sunulacaktır. Bulgular katılımcıların büyük bir kısmının çevirmenlik mesleğini icra etmekten memnun olduğunu ortaya koymuştur. Katılımcıların mutsuz olmalarına yol açan faktörler çoğunlukla hijyen faktörleriyle, iş tatmini yaşamalarını sağlayan durumlar ise içsel motivasyon kaynakları ile ilişkilidir. İçsel motivasyon kaynaklarının başında işin kendisi, takdir edilme ve gelişme imkânı gibi faktörler gelmektedir. Bunun yanı sıra ücretin tatmin edici olması da katılımcılar için önemli bir motivasyon kaynağıdır. Araştırma sonucu Herzberg'in kuramıyla büyük ölçüde tutarlılık göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: İş Memnuniyeti, Motivasyon, Hijyen Faktörleri, Herzberg'in İki-Faktör Kuramı

Job Satisfaction of Freelance Translators

Sevcan Seçkin

Dr., Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
sseckin@fsm.edu.tr

Abstract

Job satisfaction, which is one of the research subjects of organizational behavior, has also been one of the topics of interest to translation studies researchers, especially after the 2000s. However, according to the literature review, there are not enough studies on job satisfaction of freelance translators who have become the main players of the rapidly growing translation industry in recent years. Freelance translators, who earn their living by working on a project basis without being affiliated with any institution, and mostly struggle with problems such as heavy workload, low wage, irregular work, and payments, need to provide job satisfaction to continue, produce and progress in their profession. Despite all these poor conditions, it is quite remarkable that many translators today find freelancing appealing. The aim of the present study is to release the job satisfaction of freelance translators working for large translation companies in Turkey and factors affecting it. The study was conducted based on Frederick Herzberg's Two-Factor Theory, also known as Motivation-Hygiene Theory. In this theory, job satisfaction of employees is associated with the content of the job and job dissatisfaction with the context of the job, situations that make employees happy are called motivators and those that cause unhappiness are called hygiene factors (Luthans, 2011: 165). To collect data for the study, a questionnaire comprising open and closed-ended questions was prepared. One of the open-ended questions was asked to understand whether the respondents were satisfied with their job and why. Of the 47 respondents who answered this question, 22 (51%) stated they were satisfied with their job, 12 (28%) were still satisfied despite many problems, 8 (18%) were not at all satisfied, and the remaining 5 (3%) were not completely satisfied. This data, which was analyzed within the framework of the themes prepared in accordance with Herzberg's job factors, will be presented with direct quotations from the respondents in the study. The findings have revealed that a big majority of the respondents are satisfied with the translation profession. The factors that cause the respondents to be unhappy are mostly associated with hygiene factors, and the situations that enable them to experience job satisfaction are associated with intrinsic motivation factors. The main sources of intrinsic motivation are the work itself, recognition, and the possibility of growth. A satisfactory salary is also an important source of motivation for the respondents. The result of the research is largely consistent with Herzberg's theory.

Keywords: Job Satisfaction, Motivation, Hygiene Factors, Herzberg's Two-Factor Theory

Gençlik Algısı: “Genç Yaşam Dünyası” ile İlgili Gençler Üzerine Bir Araştırma

Gülden Demir

Dr., MEB Personeli

1guldemir@gmail.com

Özet

Gençlerin gündelik yaşam dünyası pratiklerini ve kişilerarası iletişim süreçlerini odağına alarak biyolojik olarak genç tanımlanan bireylerin genç olmaya ve gençliğe bakışının ne ve nasıl olduğunu inceleyen bu çalışma ile gençlerin deneyimlerinden oluşan gerçekliği anlamak amaçlanmaktadır. Araştırma ile genç ve gençlik inşası üzerine birtakım kurallar ve yol haritaları oluşturmaktan ziyade gençlerin bakış açısından gençliğin ne ifade ettiğini anlamak amaçlanmaktadır. Diğer bir ifadeyle gençlere birer araştırma nesnesi olarak fener tutmak değil, gençlerin eline feneri verip kendi yaşam dünyalarını kişisel, sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasal alanlarda kendilerinin aydınlatmasını sağlamak çalışmanın temel hedefidir. Bu çerçevede Şişli ilçesi İstanbul’un diğer ilçeleriyle karşılaştırıldığında sosyo-kültürel, sosyo-ekonomik, fiziksel ve tarihsel çevresinin oluşumunun 19. yy. sonuna dayanması ve hem sosyal hem kültürel hem de ekonomik anlamda birbirinden farklı özelliklere sahip mahalleleri bulunmasından dolayı araştırma sahası olarak belirlenmiştir. Şişli ilçesinde toplam iki buçuk ay (2,5) süre içerisinde 15-24 yaş aralığında dört kategoride oluşturulan lise öğrencisi, üniversite öğrencisi, çalışan ve NEET (ne eğitimde ne öğrenimde ne de istihdamda) gençlere ulaşılmıştır. Toplam 25 mahallede derinlemesine mülakat tekniğiyle kırk üç (43), odak grup görüşmeleri ile yirmi beş (25) olmak üzere toplam altmış sekiz (68) gençle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Hem gençlerin deneyimlerine odaklanması hem de deneyimlerin katılımcı gençlerin kendilerinde oluşturduğu gerçeklikle ilgilenmesi bakımından yorumsamacı yaklaşımdan hareketle bu çalışmada araştırma deseni olarak fenomenoloji tercih edilmiş; analiz yöntemi olarak da temellerini hermeneutikten alarak katılımcı gençlerin ifadelerini yorumlamaya olanak tanıyan yorumlayıcı fenomenolojik analiz ile çalışma bulguları yorumlanmıştır. Derinlemesine mülakatlar ve odak grup görüşmelerinden elde edilen veriler sekiz (8) tema alt başlıklarıyla birlikte değerlendirilmiştir. Bu kapsamda gençlerin genç ve gençliği nasıl algıladıkları ile başlayan araştırma bulgularının yer aldığı kategoriler gençlerin kişisel alanını oluşturan özellikleri, gençlerin arkadaşlarıyla ve yetişkinlerle ilişkilerinin tartışıldığı kişilerarası ilişkileri, gençlerin toplumun ideal genci algısı ve önceki kuşaklarla karşılaştırmaları, kültürel pratikleri ile tüketim kodları, maddi durumları ve ihtiyaçları, siyaset algıları ile son olarak iş, eğitim, yaşanan çevreden memnuniyet durumları ve geleceğe ilişkin planları ve beklentileri şeklinde sıralanarak değerlendirilmiştir. Bulguların yorumlandığı son bölümde yürütülen araştırma neticesinde gençlerin talep ve beklentilerini karşılayacağı düşünülen birtakım çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Genç, Gençlik, Yaşam Dünyası, Fenomenoloji

İdari Denetimden İdarenin Denetime; Kamu Denetçiliği Kurumu (Ombudsman)

Ahmet Güven

Doç. Dr., Tokat Gazi Osman Paşa Üniversitesi
ahmet.guven@gop.edu.tr

Ertuğrul Han

Doktora Öğrencisi, Tokat Gazi Osman Paşa Üniversitesi
erturulhan@hotmail.com.tr

Özet

Yöneten ve yönetilen arasındaki ilişkilerin mazisi insanlık tarihi kadar eskidir. Kitlesele olarak bir arada yaşama fikri ve devamında eyleminden bu tarafa toplum, kamu kaynaklarının dağılımı ve birey-idare arasındaki anlaşmazlıklar var olmuştur. Neredeyse bütün toplumlarda, elitler yani gücü muhafaza eden iktidar sahipleri ile idarenin yönetimi altında olan vatandaşlar arasındaki anlaşmazlıklar vuku bulmuştur. Genellikle bu sorunlar güçlünün yani idarenin istediği yönde sonuçlanmıştır. Ülkemizde devlet yapısı ve devletin sunmuş olduğu kamuya dair hizmetler de gün geçtikçe karmaşıklaşmakta, geleneksel olarak başvurulmuş hak arama yolları yeni sorunlara cevap verme noktasında yeterli olamamaktadır. Günümüzde idarenin hayatın her alanında varlığını sürdürme çabası, karışık olan mevzuatın daha da içinden çıkılmaz hale gelmesine, yargı odaklı ve diğer denetim yollarının kendilerini bu hızlı dönüşüm karşısında güncellemeyip, gittikçe hantallaşan bir durum içinde bulmasına sebep olmuştur. Bunun sonucu olarak toplum sorunlarının çözümü yolunda alternatif hak arama yolları ihtiyacı doğmuştur. Dünyada son zamanlarda yaşanan hızlı gelişmeler, kamu yönetimi alanında da etkisini çok net göstermektedir. Bu noktada toplumun kamudaki yönetim anlayışında ve kamu idaresinden beklentilerinde daha belirgin değişimleri arzulamaktadırlar. Bu beklenti ve taleplerin bir tezahürü olarak Türkiye gündeminde son zamanlarda yazılı, görsel ve sosyal medya da yer alan ve “Ombudsmanlık” olarak bilinen Kamu Denetçiliği Kurumu(KDK), kamu yönetiminin idari olarak denetimi işlevi ile karşılık bulmuştur. Ombudsmanlık kurumunun oluşmasının temel çıkış noktası olarak, toplumun idare ile yaşadığı sorunların yargı organlarına başvurmadan hızlı ve etkin bir şekilde çözüme kavuşturarak idareyi daha şeffaf, hesap verebilir ve katılımcı bir anlayışla topluma karşı daha sorumlu hale getirmek hedeflenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Kamu Yönetimi, Ombudsmanlık, Denetim

Abstract

The history of the relations between the ruler and the ruled is as old as the history of humanity. Since the idea of mass coexistence and subsequent action, there have been conflicts between the society, the distribution of public resources and the individual-administration. In almost all societies, conflicts have occurred between the elites, the holders of power, and the citizens under the rule of the administration. Generally these problems resulted in the direction desired by the powerful which is the administration. In our country, structure of the state and the public services provided by the state are getting more complex day by day and the traditional remedies are not sufficiently enough to respond to new problems. Today, the effort of the administration to maintain its existence in all areas of life has caused the complicated legislation to become even more inextricable, and the judicial and other control methods do not update themselves in the face of this rapid transformation and find themselves in an increasingly cumbersome situation. As a result of this, the need for alternative ways of seeking rights has arisen for the solution of social problems. The rapid developments in the world in recent times show their effects in the field of public administration. At this point, they desire more significant changes in the society's understanding of management in the public and in their expectations from the public administration. As a manifestation of these expectations and demands, the Ombudsman Institution (Ombudsman) known as the "Ombudsman", which has recently been on the Turkish agenda in the written, visual and social media, has found a response with the function of administrative supervision of the public administration. As the main starting point of the establishment of the Ombudsman institution, it is aimed to make the administration more transparent, accountable and more responsible to the society with a participatory understanding by solving the problems that the society has with the administration quickly and effectively without resorting to the judicial organs.

Keywords: Public Administration, Ombudsman, Audit

Giriş

Hukuk devleti anlayışı, yalnızca temel hakların Anayasa veya yasayla güvence altına alınması ile gerçekleşmez. Güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklerin etkin bir şekilde korunabilmesi için uygun yönetim mekanizmalarının hukuk düzeninde işlemesi/yürürlükte olması gerekir. Bu durum idarenin tüm işlem ve eylemlerine karşı yargı yolu açık tutularak gerçekleştirilmektedir. Ancak gelişen ve değişen toplumsal koşullar karşısında, temel hak ve özgürlüklerin sadece yargı yoluyla güvence altına alınmaya çalışılması, temel hak ve özgürlüklerin korunmasında yetersiz kalmakta ve adaletsiz sonuçlara neden olabilmektedir. Böyle bir sonuç, birçok demokratik ülkeyi, yönetilenleri yönetenlere karşı koruyabilmek için doğrudan, esnek, hızlı ve maliyetsiz müesseseler oluşturmaya yöneltmiştir.

Dünyanın çoğu ülkesinde toplumdaki gelişmelere paralel olarak insan haklarını geliştirmek, kamu bürokrasisini denetlemek, bireysel şikâyetlerle ilgilenmek ve kamuoyunun dikkatini kamu bürokrasisindeki aksaklıklara çekmek konularındaki arayışlar dikkatleri hâlihazırda dünyanın pek çok ülkesinde uygulanan, her ülkenin kendine özgü siyasal, toplumsal, kültürel ve idari koşullarına göre değişik biçimlerde yapılandığı ombudsmanlık kurumuna çevirmiştir.

Demokratik hukuk devleti, yönetilenlerin, yönetim karşısında hukuk güvenliğini sağlamayı amaç edinmektedir. Yönetilenlerin yönetim karşısında hukuk güvenliğinin sağlanması amacı, yönetimin işlem ve eylemlerinin etkili şekilde denetimini gerekli kılmaktadır. Türkiye’de Kamu yönetiminin

denetiminde, denetim mekanizmalarının yeterince etkili olmadığı, bireylere hukuk güvenliğini sağlayacak nitelikte görünmediği, siyasi denetimin etkili ve pratik olmadığı, kamuoyunun doğru bilgilendirilmediği ve kamuoyu denetiminin etkili olmadığı, yönetsel denetimin amacının vatandaşın değil, daha çok yönetimin çıkarlarını koruma ve yönetsel disiplini sağlamaya yönelik olduğu şeklindeki değerlendirmelere sıkça rastlanmaktadır. Türkiye’de kamu yönetiminde uygulanan vesayet denetiminin, amacının dışında siyasi mülahazalara konu olduğu, denetimden beklenen sonuçları vermediği, yargı denetiminin ise, ağır işlemesi, pahalı ve biçimsel olması, hukukilik denetimi ile sınırlı olması gibi nedenlerle yetersizliği, bilimsel çevrelerce önemli sorunlar olarak ortaya konulmaktadır. (Baylan, 1978, Temizel, 1997, Avşar, 1999).

Ombudsmanlık kurumu, kamu yönetiminin denetiminde, insan hakları ihlallerin önlenmesinde, hakkaniyetin sağlanmasında, halkın kötü yönetime karşı korunmasında ve yönetimin iyileştirilmesinde, etkili bir denetim mekanizmasıdır. Kamu yönetiminin denetiminde ortaya çıkan sorunların çözümlenmesinde ve yönetimin iyileştirilmesinde, halkın kötü yönetimden kaynaklanan haksız işlem ve eylemleri karşısında haklarının daha etkin bir şekilde korunabilmesinde, daha süratli, ucuz, biçimsel olmayan ve yönetimin hukuksal denetimi ile sınırlı olmayıp, gerektiğinde yerindelik denetimi de yapabilen bir denetim mekanizmasıdır. Ombudsmanlık kurumu oluşturmada amaç, mevcut denetim mekanizmalarını ortadan kaldırmak değil, aksine onları güçlendirmek ve tamamlamak, halkı kötü yönetimden doğan haksız eylem ve işlemlere karşı korumaktır(Ünal, Erdoğan. 2016:625).

Dünyadaki bu genel yönelime paralel olarak Türkiye’de de insan haklarına saygılı hukuk ve hakkaniyete uygun olarak çalışan hesap verebilir bir yönetim için çalışacak bağımsız ve etkin bir kuruma olan ihtiyaç doğrultusunda Ombudsmanlık Kurumu, Kamu Denetçiliği Kanunu adıyla Anayasaya girermiştir. Yasalaşma süresini 29.06.2012 tarihinde tamamlamış ve Kuruma Kamu Baş denetçisi ve Denetçiler atanarak yapılaşma sürecine girmiştir. Böylece Türkiye, bir AB adayı ülke olarak tüm AB üye ülkeleri ve aday ülkeler içinde ombudsmanlık kurumuna sahip olmayan tek ülke olma hüviyetinden kurtulmuştur(Efe, Demirci. 2013:51).

1. Ombudsmanlık Kurumu

Kavramsal açıdan ombudsman kelimesi, halkın şikâyetlerini inceleyen, onlar adına hareket eden, haklarını koruyan ve yurttaş ile yönetim arasında bir çeşit hakem rolü oynamakla görevli kimseyi ifade etmek için İsveç dilinde kullanılır. Ombudsman, temsilci veya sözcü anlamında “ombuds” ile kişi anlamında “man” sözcüklerinden meydana gelir (Tayşi, 2013). Ombudsmanlık her ülkede farklı isimlerle anılmaktadır. Örneğin, İspanya’da “Halkın Savunucusu” (Defensor del Pueblo), Avusturya’da “Halk Avukatı” (Volksanwaltschaft), Fransa’da “Cumhuriyet Arabulucusu” (Mediator of Republic), Kanada’da “Vatandaş Koruyucusu”, Portekiz’de “Adalet Temsilcisi” (Provedor de Justicia), İtalya’da “Sivil Savunucusu” (difensore civico), Polonya’da “İnsan Hakları Savunucusu” (Human Rights Defender) ifadeleri kullanılmaktadır (Ombudsmans, International Ombudsman Institute, 2013). Ombudsman terimi, çeşitli bürokratik yapılar tarafından kendi işlerine ilişkin olarak yapılan işlemler hakkında halkın yakınmalarını götürdüğü özel bir büro veya özel bir memuru anlatmaktadır.(Pickl, 1986) Ombudsman’ın Türkçe karşılığı olarak “kamu denetçisi” veya “kamu deneticisi”, arabulucu, kamu hakemi, medeni hakların savunucusu, parlamento komiseri gibi tanımlamalar kullanılmaktadır. (TÜSİAD, 1997) Ombudsmanlık kurumu, uluslararası düzeyde uygulanmakta olduğu gibi bazı ülkelerde ulusal düzeyde, eyalet düzeyinde ya da yerel yönetimler ve kamu teşebbüsleri düzeyinde uygulanmaktadır. Ombudsmanlık kurumu, kamu sektörü yanında özel sektörde de farklı şekillerde

uygulanmakta ve değişik isimlerle adlandırılmaktadır.

Ombudsmanlık kurumunun, 1809 yılında İsveç Anayasasına girerek anayasal bir kurum haline gelmesi, modern anlamda Ombudsmanlığın başlangıcı olarak kabul edilir (Erdengi, 2009: 31-32). Dünyada 140'dan fazla ülkede ombudsmanlık kurumunun başarılı uygulamalarının hayata geçmesi sonucunda tüm ombudsmanlık uygulamalarının görev ve yetki alanları zamanla genişlemiş ve ombudsmanların branşlaşması sağlanmıştır. Günümüzde, genel amaçlı ombudsmanlar, özel amaçlı ombudsmanlar, ulusal ombudsmanlar ve yukarıda bahsedilen uluslarüstü bir örgüt olan Avrupa Birliği'nin kurumları ve organları hakkındaki şikâyetlerle ilgilenen Avrupa Ombudsmanlığı gibi farklı ombudsmanlık çeşitleri mevcuttur (Efe, Demirci. 2013:53).

Ombudsmanlık kurumunun en önemli ve en belirleyici özelliklerinin başında, bütün makam ve kişilere karşı bağımsız ve tarafsız bir konumda olması gelmektedir. (Gottelherer ve Hostina, 2000) Ombudsman, kendisini atayan otoritenin ve yetki alanına giren kamu kurum ve kuruluşların doğrudan veya dolaylı etkisinde kalmadan, hiçbir makam ve kişiden emir almaksızın bağımsız bir şekilde eşitlik ve adalet ölçüleri içinde tarafsızca görev yapan bir kurum veya görevliyi ifade etmektedir. Ombudsmanlık kurumunun bağımsızlığı ve tarafsızlığı yanında basit, masrafsız, çabuk ve kolay ulaşılabilir bir şikâyet ve denetim mekanizması olması özelliğinin, onu diğer şikâyet ve denetim kurumlarına kıyasla üstün kıldığı söylenebilir (Ünal, Erdoğan. 2016:628).

Ombudsmanlar genellikle parlamento tarafından seçilmektedir. Parlamento dışında, Cumhurbaşkanı (Devlet Başkanı), hükümet ya da bir başka organ tarafından atansalar bile görevden alınmaları mutlaka parlamentoya bırakılmaktadır (Akın, 1998:524).

Ombudsmanın politika dışında olan ve iyi bir hukuk eğitimi almış ya da hukuki konulara yabancı olmayan kişiler arasından seçilmesi gerekmektedir. Ombudsmanlık kurumunun en önemli özelliği, bağımsız bir statüye sahip olmasıdır. Ombudsman, yürütme veya idareye olduğu kadar kendisini seçen yasama organına karşı da bağımsızdır (Mutta, 2005:56).

Ombudsman, bağımsız ve tarafsız bir organ olarak geniş araştırma, inceleme ve denetleme yetkileriyle donatılmış olması nedeniyle yargı organlarına benzemektedir. Ancak, ombudsmanın yönetimin işlem, eylem ve davranışları üzerinde, işlemin iptal edilmesi, geri alınmış veya kaldırılmış sayılması ya da yönetimin işlem veya eyleminden doğan zararın yönetimce giderilmesi sonucunu doğuracak nitelikte hukuken bağlayıcı kararlar alması mümkün olmamaktadır. Ombudsman denetimi, yürütmeden ve yönetimden bağımsız bir organ tarafından gerçekleştiriliyor olması nedeniyle yönetsel denetimden, almış olduğu kararların hukuken bağlayıcı nitelikte olmaması nedeniyle de yargı denetiminden ayrılmaktadır. (Erhürman, 2000:158).

2. Türkiye'de Kamu Denetçiliği Kurumu

Kamu yönetimini denetleyen modern bir kurum olarak tanımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu, yönetimin hukuk dışına taşan, hakkaniyete uymayan, yasaların yanlış yorumlanması sonucu amacından sapan uygulamalarını hukuk devleti adına filtre eden, ıslah eden, ayrıca hukuk devletine olan inancı ve saygıyı pekiştiren bağımsız bir kamu otoritesidir. Uygulamada devlet ile halk arasında köprü görevi görmektedir. Vatandaşlar rahatsız oldukları konularda bu kurumu harekete geçirip, idarenin denetimine katkıda bulunmaktadırlar (Kuluçlu, 2006: 7).

Anayasa'da yapılan değişiklikle, Kamu Denetçiliği Kurumunun anayasal bir kurum haline getirildiği ve Anayasa'da öngörülen yasal düzenlemenin yapılmasıyla birlikte, Kurumun çalışmaya başladığı söylenebilir (Kahraman, 2011: 368-369). Kurumun kuruluş kanunu olan 6328 sayılı Kanun ise 2012

yılında çıkarılmıştır. İdarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri incelemek üzere, daha önce oluşturulan Kamu Denetçiliği Kurumu ile ilgili kurucu kanun, Anayasa Mahkemesi tarafından anayasal dayanağı olmadığı gerekçesiyle Anayasa'ya aykırı bulunmuş ve resmîlik kazanamamıştı (Yıldırım, 2013: 12). Bakanlar Kurulundaki tüm üyelerin imzasıyla Meclis Başkanlığına 05.01.2011 tarihinde gönderilen Kamu Denetçiliği Kurumu Kanun Tasarısı, Anayasa Komisyonu tarafından kabul edilmiştir. Ardından, 15.06.2012 tarihinde Meclisten geçerek Cumhurbaşkanına sunulan Kamu Denetçiliği Kanun Tasarısı, 29.06.2012 tarihinde Cumhurbaşkanlığınca onaylanarak Resmi Gazete 'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir (TBMM, 2012).

3. Kamu Denetçiliği Kurumu Denetimi

Ombudsmanlık kurumunun görevleri, kurumun tarihi gelişimi içerisinde insan hak ve özgürlüklerinin yönetime karşı korunması, yönetilenlerin kötü yönetime karşı korunması ve yöneten-yönetilen ilişkilerinde hakkaniyetin sağlanması gibi konularda ülkelere göre farklı biçimde şekillendiği söylenebilir. Ombudsmanlık kurumu, kurumun ilk ortaya çıktığı İsveç'te ve genellikle diğer İskandinav ülkelerinde (Danimarka, Norveç gibi) insan hak ve özgürlüklerinin yönetime karşı korunması konusunda her türlü inceleme, araştırma ve denetleme yapmakla görevli kılınmıştır (Ünal, Erdoğan. 2016:629). Kamu Denetçiliği Kurumunun görev alanına; merkezî yönetim kapsamındaki kamu idareleri, sosyal güvenlik kurumları, mahallî idareler, mahallî idarelerin bağlı idareleri, mahallî idare birlikleri, döner sermayeli kuruluşlar, kanunlarla kurulan fonlar, kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşlar, sermayesinin yüzde ellisinden fazlası kamuya ait kuruluşlar ile bunlara bağlı ortaklıklar ve müesseseler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve kamu hizmeti yürüten özel hukuk tüzel kişileri girer. Ancak Cumhurbaşkanının tek başına yaptığı işlemler ile re'sen imzaladığı kararlar ve emirler, yasama yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemler, yargı faaliyetlerine ilişkin işlemler ile yargı mensuplarının işlem ve eylemleri ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin salt askerî hizmete ilişkin faaliyetleri kurumun görev alanı dışında bırakılmıştır (Kuluçlu, 2006: 13).

Kamu Denetçiliği Kurumu 2013 yılından itibaren düzenli olarak iş ve işlemlerine dair raporlar yayınlamaktadır. Bu raporların içeriğine bakıldığında, kuruma yapılan başvuruların detaylı istatistikî bilgileri ile bazı örnek kararlar ve gerekçeleri yer almaktadır. Kurumun internet sitesinde yer alan bu raporların kamuya açık bir biçimde paydaşlarla da paylaşılmaktadır.

Sonuç

Yeni kamu yönetimi anlayışının 1990'lı yılların başından itibaren birçok ülke de kabul görmesiyle, denetim ile ilgili yaklaşımlarda da değişiklikler ortaya çıkmıştır. Klasik kamu yönetiminde hukuka uygunluk denetimine dayanan ve daha çok sonuç odaklı, cezalandırmaya yönelik olan denetim anlayışı yeni kamu yönetimi anlayışı ile yerini süreç ve sonuç odaklı bir denetim anlayışına bırakmıştır. Yeni kamu yönetimi anlayışı ile sadece hukuka uygunluk denetimi ve eşitlikçi adalet anlayışına dayanan klasik kamu yönetimi denetim anlayışı, ombudsmanlık kurumunun hakkaniyete dayanan adalet anlayışı ile yeni bir boyut kazanmıştır (Ünal, Erdoğan. 2016:631). Sadece hukuk kuralları çerçevesinde adaletin gerçekleşmesinin yeterli olamayacağı, hakkaniyetin sağlanması durumunda gerçek adaletin vuku bulacağı, salt hukuk kurallarına riayet ederek adaletin her zaman gerçekleşmeyeceği gerçeği ifade edilir. Artık çağdaş ve demokratik devlet olabilmenin şartlarından biri, vatandaşını daha da karmaşık hale gelen bürokrasiye karşı koruyup kollayan, vatandaşlarını olası kötü yönetim kaynaklı hak ihlallerine

karşı yargı dışında farklı başvuru yolları sunarak güvence sağlayan ve bu çizgide gerekli kurumların oluşumunu sağlayan devlet yapısı oluşturmaktır. Bu kurumların biri de ombudsmanlık kurumudur. Ombudsmanlık, yönetimin yaptığı haksız ve hatalı eylem ve işlemlere karşı vatandaşları koruyan, idare ile vatandaşlar arasında kimi zaman arabuluculuk görevi üstlenenirken, hem kendini oluşturan erke hem de kamudaki ilgili kurumlara karşı bağımsız olan ve tarafsız bir tutum sergileyen, ve olabildiğince hızlı karar veren bir kurumdur.

Son olarak Ombudsmanlığın Türkiye’de etkin işleyebilme yetisini ortadan kaldıracabilecek bazı problemler göz ardı edilmemelidir. Ombudsmanın bağımsız bir kurum olması, ombudsmanlığın olmazsa olmaz şartıdır. Gerçekten de, yürütmeden ve idareden bağımsız olmayan bir kurumun kamu üzerinde denetim uygulaması durumunda bu denetimin idari denetimden farklı bir denetim olarak nitelendirilmesi olanaklı olmayacaktır. Türkiye Cumhuriyetinin Anayasada belirtilen nitelikleri çerçevesinde, idarenin her türlü işlem ve eylemleri ile tutum ve davranışlarını; adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygı, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevli olduğu, bununla birlikte, Cumhurbaşkanının tek başına yaptığı işlemler ile re’sen imzaladığı kararlar ve emirler, yasama ve yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemlerin Kamu Denetçiliği Kurumunun görev alanı dışında olduğu belirtilmiştir. Ombudsman kurumunun temel özelliklerinden birisi, onun resmi bir yaptırım yetkisinin bulunmamasıdır. Daha açık bir deyişle, bu kurumun, soruşturma açmak, eleştirmek, İdarenin aksayan yönlerini kamuoyuna açıklamak gibi yetkileri bulunmasına karşın, söz konusu kötü davranış ve işleyişleri düzeltmek yetkisi yoktur.

Kaynakça

Akın, C. (1998), ”Cumhuriyetimizin 75. Kuruluş Yıldönümünde Yönetimin Denetlenmesinde Yeni Bir Denetim Yolu: Ombudsman (Yüksek Yönetim Denetçisi)” Türk İdare Dergisi, Yıl 70, Sayı 421, s. 517-550.

Avşar, Z.(1999), Ombudsman (Kamu Hakemi) Türkiye İçin Bir Model Önerisi, Hak-İş Konfederasyonu Yayını, Ankara.

Baylan, Ö.(1978), Vatandaşın Devlet Yönetimi Hakkındaki Şikayetleri ve Türkiye İçin İsveç Ombudsmanı Formülü, , İçişleri Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı Yayını, Ankara.

Efe, H. & Demirci, M. (2013). Ombudsmanlık Kavramı ve Türkiye’de Kamu Denetçiliği Kurumundan Beklentiler. Sayıştay Dergisi, (90), 49-72. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/sayistay/issue/61545/919141>.

Erdengi, T. B. (2009), “Ombudsman: Dünya Uygulamaları ve Türkiye”, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara.

Gottcherer, D. M., Hostina, M.(2000), “The Classical Ombudsman Model”, . Roy Gregory, Philip Giddings, Righting Wrongs:Ombudsman in Continents, IIAS, Netherlands (Amsterdam), ss.403-414.

Erhürman, T.(2000), “Türkiye İçin Nasıl Bir Ombudsman Formülü?”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 49, Sayı 1-4, ss.155-179.

Kahraman, M. (2011), “Hukuk Devletine Katkıları Bakımından Kamu Denetçiliği”, Mustafa Kemal Ün. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C. 8, S. 16.

Kamu Denetçiliği Kurumu 2021 Yılı Faaliyet Raporu(2022).
Kuluçlu, E. (2006), “Yönetimin Denetiminden Denetimin Yönetimine”, Sayıştay Dergisi, S. 63, Ekim-Aralık.

Mutta, S. (2005), İdarenin Denetlenmesi ve Ombudsman Sistemi, Kazancı Kitap Yayıncılık, İstanbul.
Pickl, V. J.(1986) “Ombudsman ve Yönetimde Reform”, çev. Turgay Ergun, Amme İdaresi Dergisi, Cilt 19, Sayı 4, Aralık, ss.37-46.

Ombudsmans, International Ombudsman Institute (2013), <http://www.theioi.org/all-regions>, (10.04.2022)

Ünal, F. & Erdoğan, S. (2016). Kamu Yönetiminin Denetimi Anlayışında Dönüşüm Ve Ombudsmanlık Kurumu . Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi , Afro-Avrasya Özel Sayısı , 623-634 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/dpusbe/issue/27228/342473>

Tayşi, İ. (1997), “Ombudsman Kurumu ve Ülkemizde Uygulanabilirliği”, <http://dergi.sayistay.gov.tr/icerik/der25m10.pdf> , (26.06.2013).

Temizel, Z.(1997), Yurttaşın Yönetime Karşı Korunmasında Bağımsız Bir Denetim Organı Ombusman, IULA-EMME Yayınları, İstanbul.

TÜSİAD(1997), Ombudsman (Kamu Hakemi) Kurumu İncelemesi: Devlette Bir Toplam Kalite Mekanizması Örneği, TÜSİAD Yayını No T/97-206.

Yıldırım, Turan (2013), İdari Yargı, Anadolu Ün. Yay., Eskişehir.

Türkiye’de Kamu İdarelerinin Mali Raporlama Düzeyinin Analizi

Mehmet Koçdemir

Dr., T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı
mehmetkocdemir@hotmail.com

Özet

Kamu mali yönetim bilgi sistemlerinin merkezinde yer alan muhasebe yoluyla üretilen mali raporlar, kamu otoriteleri tarafından karar alınması, alınan kararların uygulanması ile performansının izlenmesi ve yetki devredenlere hesap verilmesi süreçlerine katkı sağlayan, kilit araçlardır. Bu bağlamda, mali raporlar, karar alıcılar, uygulayıcılar, yasama organları ve vatandaşlar gibi paydaşların yararlandığı temel mali belgelerdendir. 2003 yılında, Türkiye, mali yönetim alanında yeni bir reform girişimi başlatmış ve bu kapsamda, karar, kontrol ve hesap verme süreçlerini destekleyecek, yeni bir muhasebe sistemi kurulması amaçlanmıştır. Mali sistemin uygulama çerçevesini belirleyen yasal düzenlemelerde, bütçelerin hazırlanması, görüşülmesi, uygulanması ve uygulama sonuçlarının raporlanması aşamalarında, kamuoyuna açık ve ulaşılabilir bilgi sunulması ile ilgili saydamlık prensiplerine de yer verilmiştir. Kamu idareleri tarafından hazırlanan mali raporların, güvenilir, anlaşılır, kolay ulaşılır olması yaklaşımı, aynı zamanda uluslararası standart ve uygulamalarda ortak olarak benimsenen bir gerekliliktir. Bu ihtiyacı karşılamak üzere, Türkiye’de gerekli yasal düzenlemeler yapılmıştır. Düzenlemelere göre, kamu idareleri, bilanço, faaliyet sonuçları tablosu, nakit akış tablosu, öz kaynak değişim tablosu ve bütçelenen ve gerçekleşen tutarların karşılaştırma tablosundan oluşan, temel mali tablolar ve diğer mali tablolarını, belli zamanlarda resmi internet sitelerinde yayımlamalıdır. Bu çalışma, söz konusu gerekliliğin, kamu idarelerince yerine getirilme düzeyini belirleme çabasıdır. Bu bağlamda, kamu mali yönetim sisteminin kapsamında yer alan ve genel yönetimi oluşturan, özel bütçeli idareler, düzenleyici denetleyici kurumlar, sosyal güvenlik kurumları ve mahalli idarelerden oluşan 86 kamu idaresinin resmi internet sitelerinin taraması gerçekleştirilmiştir. Örneklem kapsamına, kendilerine ait tüzel kişilikleri olmayıp, devlet tüzel kişiliği tarafından temsil edilen, genel bütçeli idareler dahil edilmemiştir. İncelenen, 2 sosyal güvenlik kurumunun hiçbirinin bu gerekliliği yerine getirmediği belirlenmiştir. Araştırmaya dahil olan, 43 özel bütçeli idarinin 28’inin yani %65’inin, 11 düzenleyici denetleyici kurumun 2’sinin yani %18’inin, 30 büyükşehir belediyesinden oluşan mahalli idarelerin 11’nin yani %37’sinin resmi internet sitelerinde, mali tablolarını yayımladığı belirlenmiştir. Bu verilere göre, örneklem kapsamındaki 86 kamu idaresinin, 41 tanesinin yani yaklaşık %48’inin mali tablolarını resmi internet sitelerinde yayımlama sorumluluğunu yerine getirdiği, %52’sinin ise bu sorumluluğunu yerine getirmediği belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Mali Raporlama, Bütçe Sonuçları, Kamu Mali Yönetimi

Analysis of Turkey's Public Administrations' Level of Financial Reporting

Mehmet Koçdemir

Dr., Republic of Türkiye Ministry of Treasury and Finance
mehmetkocdemir@hotmail.com

Abstract

Financial reports produced through accounting, which is at the center of public financial management information systems, are key tools that contribute to the processes of decision-making by public authorities, monitoring the implementation and performance of the decisions, and providing accountability needs of principals. In this context, financial reports are the main financial documents utilized by stakeholders such as decision makers, practitioners, legislatures and citizens. In 2003, Turkey launched a new financial management reform program, with the goal of establishing a new accounting system that would enhance decision-making, control, and accountability procedures. Transparency principles regarding the presentation of open and accessible information to the public during the preparation, discussion, execution, and reporting of the implementation results are also included in the legal regulations that determine the financial system's framework. The approach that financial reports prepared by public administrations are reliable, understandable and easily accessible is also a requirement that is adopted in common in international standards and practices. In order to meet this requirement, necessary legal arrangements have been made in Turkey. According to these regulations, public administrations should publish their basic financial statements and other financial statements, which include balance sheet, statement of financial performance, statement of changes in net assets/equity, cash flow statement, comparison statement of budget and actual amounts, on their official websites from time to time. The goal of this research is to identify the level of public administrations to meet this requirement. In this context, the official websites of 86 public administrations, which are within the scope of the public financial management system and constitute the general government, consisting of special budget administrations, regulatory and supervisory institutions, social security institutions and local administrations, were examined. General budget administrations, which do not have legal entities of their own and are represented by the state, are not included in the sample. Findings have revealed that none of the 2 social security institutions examined fulfilled this requirement. Research has shown that 28 of 43 special budget administrations (65%), 2 of 11 regulatory and supervisory institutions (18%), 11 of local administrations consisting of 30 metropolitan municipalities (37%) included in the research have published their financial statements on their official websites. According to these data, 41 of the 86 public administrations in the sample, or around 48 percent, met their responsibility to publish their financial statements on their official websites, while 52% did not.

Keywords: Financial Reporting, Budget Results, Public Financial Management

Türkiye’de Hukuk Fakültelerinde Okutulan Genel Kamu Hukuku Dersinin Gerekliliği ve İlgili Diğer Sosyal Bilim Disiplinleri Açısından Doldurduğu Boşluk

Selim Misafir

Dr., Akdeniz Üniversitesi
selimmisafir@akdeniz.edu.tr

Özet

Türkiye’de hukuk fakülteleri müfredatında yer alan genel kamu hukuku dersi, genel devlet öğretisi kapsamında devletin kamu gücünü haiz olmasını ifade eden egemenliğin ortaya çıkmasının ve devam etmesinin kamusal nedenlerini ve hukuki sonuçlarını inceleyen bir disiplin olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda genel kamu hukuku, tarih, felsefe, antropoloji, sosyoloji, ekonomi, psikoloji gibi temel bilimlere eğilen ve siyaset bilimi, kamu yönetimi, anayasa hukuku, insan hakları hukuku ve devletler hukuku gibi alanlarla temas eden çok disiplinli bir kuramsal sahayı ihtiva etmektedir. Egemenliğin irdelenmesi, devletin ortaya çıkışının tarihsel ve sosyolojik koşulları ve buna ilişkin bilimsel yaklaşımların araştırılmasını doğal olarak gerektirmektedir. Bu bakımdan, iktidar bağıntıları anlamında siyaset, ideoloji, rejim, meşruiyet, otorite gibi konuları işleyerek siyaset bilimine ilişkin anlatımlar yapmayı amaçlar. Bunun yanı sıra, merkezine koyduğu ‘devlet’ adlı siyasal-hukuki yapının egemenliğin uygulayıcısı olması nedeniyle devlet organizasyonunun tesisi ile devlet organları ve devlet kurumlarının hukuktaki yerini ve fonksiyonlarının tespitini sağlayarak anayasa hukukuna dair, yine devletin diğer devletlerle olan ilişkisinin hukuki zemininde devletlerarası hukuka dair incelemeleri hedefler. Aynı zamanda, devlet tüzel kişiliğinin kamu özgürlükleri karşısındaki konumu dikkate alındığında insan hak ve özgürlüklerinin doğuşu, pozitif hukuka geçişi ve temin edilmesi hususlarında insan hakları hukukunda geniş bir perspektif edindirmeyi gaye edinir. Genel kamu hukuku dersi, sosyal bilimlerin temel alanlarına çok disiplinli bakış açısı ile hukuk öğretiminde gerekli ve kritik bir rol üstlenmekte, donanım sahibi hukukçular yetiştirilmesi için kamu hukukuna özgü disiplinleri eleştirel ve özgün yöntemlerle irdelene olanağı tanımakta ve kazandırılmak istenen hukuk nosyonu bakımından siyaset bilimi, kamu yönetimi gibi sosyal bilim disiplinlerinin hukuk fakülteleri ders içeriklerinde eksikliği hissedilen yönlerinin giderilmesi yolunda büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Sözcükler: Genel Kamu Hukuku, Hukuk Öğretimi, Hukuk Nosyonu

Özel Güvenlik Görevlilerinin Duygusal Emek Düzeylerinin İşe Tutulmaları İle İlişkisi

Ali Davut Alkan

Doktora Öğrencisi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
akademikuyelikadalkan@gmail.com

Murat Güler

Doç. Dr., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
murat_guler@ohu.edu.tr

Özet

Dünya genelinde kamu kurumları ve özel işletmeler, görev alanlarına giren her faaliyette uzmanlaşmayı oldukça maliyetli ve sürdürülemez bulmaktadır. Bu kapsamda, belirli hizmetlerin ilgili alanda uzmanlaşmış birimler tarafından sağlanması hem etkinliği artırmakta hem de maliyetleri düşürmektedir. Belirli bir alanda uzmanlaşmış birimlerden hizmet alma, farklı bilim alanlarında farklı isimlerle ifade edilmektedir. Kamu Yönetimi alanında Yeni Kamu Yönetimi yaklaşımı ve özel sektör için İşletme biliminde Dış Kaynak Kullanımı ifadeleri öne çıkmaktadır. Dışarıdan sağlanan bu özellikli hizmetlerden biri de güvenlik hizmetidir. Türkiye’de 2004 yılında yürürlüğe giren Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun ile birlikte özel güvenlik sektörü bir yapılanma sürecine girmiştir. Özel güvenlik sektörünün ihtiyaç duyduğu insan kaynağı ilk dönemlerde kolluk kuvvetlerinden ayrılan personel ile doldurulmaya çalışılmış, daha sonra meslek yüksekokulları bünyesinde ön lisans düzeyinde eğitim verilen Özel Güvenlik ve Koruma programları aracılığıyla ihtiyaç duyulan insan kaynağının temin edilmesi cihetine gidilmiştir. Özel güvenlik hizmeti, kişilerin can ve mal güvenliğinin sağlanmasında genel kolluk hizmetlerini tamamlayıcı mahiyette, vazgeçilmez bir hizmet olarak öne çıkmaktadır. Hayatın hemen her alanında özel güvenlik hizmetine ihtiyaç duyulduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu ihtiyaç durumu ve günlük hayatın hemen her alanında yer alması, adı geçen sektörde görev yapan personelin birer çalışan olarak özelliklerini tespit etmeye, verimliliğini artırmaya yönelik çalışmaları gerekli kılmıştır. Çalışma kapsamında özel güvenlik görevlilerinin duygusal emek düzeyleri ve demografik özellikleri ile işe tutulmaları arasındaki ilişkiler araştırılmıştır. Araştırma, nicel araştırma desenlerinden tarama (anket) araştırması olarak tasarlanmıştır. Araştırmada; Diefendorff, Croyle & Grosserand (2005) tarafından geliştirilen ve Basım & Beğenirbaş (2012) tarafından Türkçe’ye uyarlanarak geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılan Duygusal Emek ölçeği kullanılmıştır. Katılımcıların işe tutulmalarını ölçmek amacıyla Schaufeli ve arkadaşları (2019) tarafından geliştirilen ve Güler, Çetin ve Basım (2019) tarafından güvenilirlik ve geçerlilik çalışması yapılan UWES-3 ölçeği kullanılmıştır. Araştırmaya 99 özel güvenlik görevlisi katılım sağlamıştır. Elde edilen veriler Jamovi (version 2.3.2) istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. Yapılan güvenilirlik analizi sonucunda, Duygusal Emek Ölçeğinin yüzeysel rol yapma, derin rol yapma ve doğal duyguların gösterimi boyutlarının Cronbach alpha değerleri sırasıyla ($\alpha=.90$, $\alpha=.87$, $\alpha=.77$) olarak bulunmuştur. Ayrıca doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin 3 boyutlu yapısını koruduğu görülmüştür. UWES-3 ölçeğinin Cronbach alpha değeri $\alpha=.77$ olarak bulunmuştur. Bu değerler, ölçeklerin güvenilir olduğunu göstermektedir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre katılımcıların medeni durumları ile yüzeysel rol yapma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=.32$, $p<0.01$). Katılımcıların kamu ve özel sektörde çalışma durumlarının yüzeysel rol yapma ($r=-.22$, $p<0.05$) ve derin rol yapma düzeyleriyle ($r=-.22$, $p<0.05$) anlamlı şekilde ilişkili olduğu görülmüştür. İşe tutulmanın, derin rol yapma ($r=.35$, $p<.001$) ve doğal duyguların gösterimi ile

($r = .43$, $p < .001$) anlamlı biçimde aynı yönde ilişkili olduğu, yüzeysel rol yapma ile anlamlı bir ilişkisinin olmadığı bulunmuştur. Gelecek dönemde yapılacak çalışmalarda genellenebilir sonuçlara ulaşılması için daha büyük örnekleme çalışmaları yapılması ve temin edildiği kaynağa bağlı olarak personelin benzeştiği ve farklılaştığı noktaları ortaya koyan çalışmalar yapılması önerilebilir.

Anahtar Sözcükler: Duygusal Emek, Özel Güvenlik, İşe Tutulma.

Sürdürülebilirlik Bağlamında Yeşil Lojistik Ve Yeşil Lojistik Uygulamaları Üzerine Bir Araştırma

Gamze Durgun

Doktora Öğrencisi, İzmir Demokrasi Üniversitesi
gamzedurgun1990@gmail.com

Banu Sarıbay

Dr., Türk Hava Kurumu Üniversitesi
bsarıbay@thk.edu.tr

Özet

Küresel ısınma, kuraklık ve iklim değişikliği gibi durumların yarattığı olumsuzluklar, sürdürülebilirlik kavramının daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamış ve bu kavramın her alanda geliştirilerek bir çözüm önerisi olarak kullanılmasına neden olmuştur. Bu sebeple çevresel sürdürülebilirliğin yanında, sosyal, sağlık, ekonomi gibi alanlarda da sürdürülebilirlik kavramının önemi ortaya çıkmaktadır. Bu alanlardan biri de lojistik sektördür. Lojistik sektörü, rekabet üstünlüğü yaratma potansiyeline sahip olan, dinamik ve önemi gün geçtikçe artan bir sektördür. Yaşadığımız Covid 19 gibi tüm dünyayı etkisi altına alan bir salgın sürecinde, lojistik sektörünün ne denli önemli olduğu bir kez daha ortaya çıkmıştır. Lojistik sektöründe yaşanan gelişmeler, ticaret hacmini ve uluslararası rekabet gücünü artırmaktadır. Ancak yaşanan olumlu gelişmelerle birlikte bu artış, sera gazı ve karbondioksit emisyonunu da artırmakta ve çevre üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır. Lojistik faaliyetlerinin ortaya çıkan bu olumsuz etkisini azaltmak ve sürdürülebilir dengenin kurulmasını sağlamak amacıyla, lojistik sektörünün sürdürülebilirlik kavramı ile harmanlanmasıyla yeşil lojistik kavramı ortaya çıkmıştır. İşletmeler arası yaşanan şiddetli rekabet durumu, çevreci sivil toplum kuruluşlarının baskısı, müşterilerin yeşil ürün ve süreçlere yönelik tercihlerinin artması, Covid 19 pandemisiyle iklim krizinin çok yakınımızda olduğunun anlaşılması ile işletmeler ekolojik dengeye duyarlı bir üretim sürecine yönelmiştir. Yeşil lojistikle birlikte lojistik sektörüne farklı bir bakış açısı gelmiş, işletmeler de stratejilerine bu kavramı uyumlu hale getirmeye başlamışlardır. Karbon salınımının hesaplanarak salınımı daha az olan yakıtların kullanılması, otomasyon sistemlerinin aktif bir şekilde kullanılması, yeşil binalarda hizmet verilmesi, uluslararası standartlara uyum sağlamak amacıyla gerekli belgelerin alınarak standartların sağlanması yeşil lojistik uygulamalarının başlıca örnekleridir. Yeşil lojistik stratejilerinin uygulanmasıyla, kullanılan filolardan altyapıya kadar her alanda enerji kullanımının azaltılması, geri dönüşümün sağlanabilmesi, enerji kullanımını azaltılması ve geri dönüşümün uygulamaya geçirilmesine en büyük katkıyı sağlayan bilinçli personel ve yönetim ekibinin kullanılması gerekmektedir. Yeşil lojistik uygulamaları, lojistik faaliyetlerinde başarının yanında farkındalık yaratabilecek, enerji ve kirliliğin azaltılmasına katkı sağlayabilecektir. Bu noktadan hareketle, çalışmanın amacı lojistik sektöründe sürdürülebilirlik stratejileri ekseninde oluşan yeşil lojistik kavramını ve uygulamadaki örneklerini çeşitli açılardan irdelemek, açıklamaya çalışmak ve tüm bunlar ile literatüre katkı sağlamaktır.

Anahtar Sözcükler: Lojistik, Yeşil Lojistik, Sürdürülebilirli

Havacılıkta Güvenlik Kültürü: Havacılık Çalışanları Üzerine Bir Araştırma

Hasan Buğra Işlar

Araş.Gör., Türk Hava Kurumu Üniversitesi
hbisilar@thk.edu.tr

Ferhan Kuyucak Şengür

Prof. Dr., Eskişehir Teknik Üniversitesi
fkuyucak@eskisehir.edu.tr

Özet

Havacılık sektörünün küresel anlamda daha önemli bir hale gelmesi, dünya genelinde yaygın olarak kullanılması ve ülkeler için stratejik bir unsur olması ile doğru orantılı olarak güvenlik tehditleri de önemli ölçü de değişim göstermiş ve artmıştır. 11 Eylül 2001 saldırıları özellikle güvenlik paradigmasında büyük değişimlere sebep olmuştur. Ülkeler ve uluslararası kamuoyu söz konusu saldırılar sonrası hem prosedürel hem de operasyonel olarak önemli değişiklikler gerçekleştirmiştir. Değişen güvenlik önlemleri ve uygulamalar ülkeler arasında benzerlik gösterse de spesifik olarak bir ülkede yer alan güvenlik algısı ve ilgili ülkenin kültürü, tehditlerin belirlenmesi ile önlenmesi bakımından farklılık gösterebilmektedir. Özellikle uluslararası bir yapıya sahip olan havacılık şirketleri bu bakımdan buldukları ülkenin kültüründen etkilenmektedir. Dolayısıyla örgüt kültürü ülkelerin kültür öğeleri olan norm, gelenek, görenek, davranış ve tutumlarından etkilenebilmektedir. Olumlu güvenlik kültürü ise örgüt kültürünün bir parçası olarak bu faktörlerden etkilenebilmektedir. Havacılık çalışanlarının güvenlik algısı, dikkatleri ve güvenlik bilinci buna göre şekillenebilmektedir. Çalışanların güvenlik performansı karar ve davranışları ile belirlendiğinden bunu etkileyen faktörlerin incelenmesi ve değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Çalışmada bu kapsamda güvenlik kültürünü oluşturan Schein'in örgütsel kültür modelinin kuramsal temelli faktörleri ile Türk havacılık endüstrisi üzerine bir değerlendirme yapılması hedeflenmektedir. Araştırma kapsamında anket yöntemi ile toplanan veriler yapısal eşitlik modellemesi ile analiz edilecektir. Temelde model üç ana faktör (Yönetim Sistemi, Lider Davranışları, Çalışan Davranışları) olarak bölümlendirilmiştir. 5'li likert tipi ölçek kullanılarak hazırlanan anket ise Türkiye'deki havacılık çalışanları üzerinde uygulanmış ve veriler hem çevrim içi hem de fiziksel olarak katılımcılardan toplanmıştır. Anket Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu (International Atomic Energy Agency, IAEA) tarafından geliştirilen güvenlik kültürü anketi içerisinde bulunan ifadelerin Türkçeye ve havacılığa uyarlanması sonucu oluşturulmuştur. Araştırma problemi ise kuramsal olarak ifade edilen üç faktörün, Türk havacılıkta sektöründe, güvenlik kültürünü açıklamadaki farklılıkların belirlenmesi ve oluşturması durumunun değerlendirilmesidir. Toplanan veriler bu bakımdan yapısal eşitlik modellemesi ile analiz edilmiş, oluşturulan model uyum değerleri içerisinde kalmış, anlamlı ve farklı büyüklüklerde faktör yüklenimleri tespit edilmiştir. Elde edilen sonuca göre faktörlerin güvenlik kültürünü yordama düzeyleri büyükten küçüğe Lider Davranışları, Yönetim Sistemi ve Çalışan Davranışlarıdır ($LD_{\beta} = ,93 > YS_{\beta} = ,81 > \ÇD_{\beta} = ,35$). Çalışmanın sonucunda ilk iki faktörün güvenlik kültürünü iyi derecede açıklamaları olumlu ya da olumsuz bir karşılaştırmanın konusu değildir. Nihai olarak güvenlik kültürü, çalışan davranışları tarafından orta derecede açıklansa da diğer faktörlere göre daha zayıf olduğu görülmektedir. Bu durum çalışan davranışlarının, dikkat ve tutumlarının bir şekilde yöneticiler ve kurumsal süreçler tarafından etkilendiğinin ve gerekli önemin verilmediğinin bir işaretçisi olabilir. Prosedürler ve talimatlarca oluşturulan güvenlik süreçleri uygulamada çalışanlar

düzeyinde etki yaratmıyor ve cevap bulmuyor olabilir. Bu bakımdan çalışma Türk havacılık endüstrisinde güvenlik kültürünü oluşturulan faktörlerin eksikliklerinin ve hangilerinin geliştirilmesi gerektiğinin ortaya konulması ve kullanılan ölçeğin (IAEA, 2017) Türkçe 'ye ve havacılığa uyarlanması açısından önemlidir.

Anahtar Sözcükler: Havacılık, Havacılık Güvenliği, Havacılıkta Güvenlik Kültürü, Yapısal Eşitlik Modellemesi

Security Culture in Aviation: A Study on Aviation Employees

Hasan Buğra Işlar

Araş.Gör., Türk Hava Kurumu Üniversitesi
hbisilar@thk.edu.tr

Ferhan Kuyucak Şengür

Prof. Dr., Eskişehir Teknik Üniversitesi
fkuyucak@eskisehir.edu.tr

Abstract

In direct proportion to the fact that the aviation industry has become more important globally, is widely used throughout the world and is a strategic element for countries, security threats have also changed and increased significantly. Especially the attacks of 9/11, caused great changes in the security paradigm. Countries and the international community have made significant changes both procedural and operational processes after the attacks. Although changing security measures and practices are similar between countries, the perception of security in a specific country and the culture of the relevant country may differ in terms of identifying and preventing security threats. Aviation companies, which have an international structure, are affected by the culture of the country that they are operating in. Therefore, organizational culture can be affected by norms, traditions, customs, behaviours, and attitudes, which are cultural elements of a country. Positive security culture is affected by these factors as a part of organizational culture. The security perception, vigilance and security awareness of aviation employees can be shaped accordingly to these factors. Since the security performance of the employees is determined by their decisions and behaviours, it is important to determine the factors affecting it. In this context, it is aimed to make an evaluation on the theoretical-based factors of Schein's organizational culture model, which creates the security culture, and on the Turkish aviation industry. The data collected by the survey method within the scope of the research will be analysed by structural equation modelling (SEM). Basically, the model is divided into three main factors (Management System, Leader Behaviors, Employee Behaviors). The questionnaire, which was prepared using a 5-point Likert-type scale, was applied to aviation employees in Turkey and distributed both online and physically. The questionnaire was created as a result of adapting the questions in the security culture questionnaire developed by the International Atomic Energy Agency (IAEA) to Turkish language and aviation. The research problem, on the other hand, is to evaluate the situation of three theoretically expressed factors, determining, and creating differences in explaining the security culture in the Turkish aviation industry. In this respect, the collected data were analysed with structural equation modelling, the model explained within the model fit values, and factor loadings are significant and in different sizes were determined. According to the result obtained, the predictive levels of the factors for the security culture are Leader Behaviors, Management System and Employee Behaviors ($LD_{\beta} = ,93 > YS_{\beta} = ,81 > CD_{\beta} = ,35$). As a result of the study, it is not the subject of a positive or negative comparison that the first two factors explain the security culture in high levels. Ultimately, although security culture is moderately explained by employee behaviours, it appears to be weaker than other factors. This may be a sign that employee behaviours, attention and attitudes are somehow affected by managers and organizational processes and that the necessary attention is not given. The security processes created by procedures and instructions may not have an effect on the level of employees in practice and may not find a response by them. In

this respect, the study is important in terms of revealing the deficiencies of the factors that created the security culture in the Turkish aviation industry and which ones should be improved, and adapting the scale used (IAEA, 2017) to the Turkish language and aviation.

Keywords: Aviation, Aviation Security, Aviation Security Culture, Structural Equation Modelling

Döngüsel Ekonomi İle Ekonomik Verimlilikten Eko-Verimliliğe Geçiş

Kübra Ecer

Dr., T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı
kubra.ecer@iletisim.gov.tr

Özet

Verimlilik kavramı iktisat teorisinin temelinde yer almaktadır. Girdi başına çıktıyı ifade eden verimlilik, uzun yıllar boyunca iktisat teorisinde kabul görmüş ve teknoloji ile desteklenerek dışsal büyümenin de önünü açmıştır. Ekonomik verimlilik “kıt kaynaklar ile gerçekleştirilen bir faaliyetten maksimum net fayda edilmesi ya da üretimde maliyetlerin en aza indirilmesi ve kârın maksimum düzeye ulaşması şeklinde tanımlanmaktadır” (Bimpizas-Pinis ve diğerleri, 2021).

Zaman içinde çevresel bozulmaların yol açtığı negatif dışsallıklar iktisat literatürüne dahil edilmiş ve sürdürülebilirlik kavramı öne çıkmıştır. Son yıllarda ise şiddetlenen iklim krizi ve etkileri ekonomide sürdürülebilirlik kavramını bir başka noktaya taşıyarak, mikro ve makro ölçekte tüm ekonomi ve ekonomik birimleri döngüsel olmaya itmektedir. Bu noktada döngüsel ekonomi öncelikleri ile ekonomik verimlilik amaçları çatışabilmektedir. Döngüsel ekonomi kaynak kullanımını azaltmayı amaçladığından; yeniden kullanma, onarma, dönüştürme vb. kavramlara odaklanmaktadır. Bu çerçevede döngüsel ekonominin çevreyle uyumlu üretim ve tüketim anlayışının bir yansıması olarak ekonomik verimlilik kavramı yerini eko-verimliliğe bırakmıştır.

Eko- verimlilik; “daha az kaynak kullanarak ve daha az atık ve kirlilik yaratarak mal ve hizmetlerin üretilmesini ifade etmektedir. Ayrıca işletmeler için rekabet avantajı sunan kaynak verimliliğindeki artış iddiası ile ekonomik verimliliği çağrıştırıyor olsa da; eko-verimlilik, ürün ve hizmetlerin değerini korumasının yanı sıra çevreye verilen zararlı etkileri azaltmaya odaklanmaktadır (Bimpizas-Pinis ve diğerleri, 2021). Eko-verimlilik, sıfır emisyon ile birlikte üretim ve tüketim süreçlerinin istenmeyen olumsuz sonuçlarını azaltmaya çalışan çabalara katkıda bulunmaktadır. (Braungart, McDonough ve Bollinger, 2007).

Eko-verimliliğin temel amaçları (World Business Council for Sustainable Development, 2006):

- Ürün veya hizmet yaratırken kullanılan materyal ve enerji miktarını azaltmak,
- Ürün ve hizmet verimliliğini arttırmak,
- Toksik maddelerin çevre üzerindeki yoğunluğunu ve etkilerini azaltmak,
- Geri dönüştürülebilirliği iyileştirmek,
- Yenilenemeyen kaynakların tüketimini azaltmak,
- Ürün dayanıklılığını ve ürün-yaşam döngüsünü iyileştirmektir.

İşletmelerin ve hükümetlerin döngüsel ekonomi anlayışı ile birlikte eko-verimliliğe olan ilgilerinin artmasının yanı sıra tüketicilerin de kararlarında sürdürülebilir çözümlerin ve döngüsel ekonomi anlayışının etkisi gün geçtikçe artmaktadır (Elf, Werner ve Black, 2022).

Döngüsel ekonomi anlayışı ile eko-verimliliğin ekonomik faaliyetlere yansıması ve böylelikle çevresel zararın azaltılması için hem üretim hem tüketim kısmında farkındalık düzeyinin daha fazla artırılması gerekmektedir. Tüketicilerin çevre dostu ürün satın alma arzularını üreticilere yansıtmaları, üreticilerin döngüsel ekonomi ve eko-verimlilik kapsamında üretimde bulunmalarına teşvik edecektir. Bu çalışmanın amacı; döngüsel ekonomiye uygun bir verimlilik anlayışı olan eko-verimlilik kavramına dikkat çekmek, ekonominin tüm aktivitelerine döngüsel ekonomi anlayışının yansımasını sağlamak amacıyla toplumsal farkındalık düzeyini arttırmasına katkıda bulunmaktır.

Anahtar Sözcükler: Verimlilik, Eko-Verimlilik, Döngüsel Ekonomi, Sürdürülebilirlik, Ürün Verimliliği

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi “Kültür Ve Miras” Öğrenme Alanındaki Kazanımların Gerçekleşme Düzeyinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Cemil Maden

Yüksek Lisans Öğrencisi, Bülent Ecevit Üniversitesi
cemilmaden67@gmail.com

Özet

İnsan sosyal bir varlıktır. İnsanlar dünyaya geldikleri andan itibaren yaşadıkları topluma ait kültürün bir parçası olarak gelişimlerini sürdürürler. Hayatının her döneminde içinde yaşadıkları kültüre ait özellikleri bir şekilde yaşantılarıyla ve davranışlarıyla sergilerler. Her toplum kendisine ait olan sosyal yaşam unsurlarını gelecek kuşaklara aktarma eğilimindedir. Güçlü bir toplum yapısına sahip olma bunu gerektirir. Ülkemizde gelecek kuşaklara toplumumuzun kültürel öğelerinin aktarılması, ilköğretim çağındaki çocuklara daha çok sosyal bilgiler dersi aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Sosyal bilgiler dersi öğrenme alanları içerisinde “Kültür ve Miras” öğrenme alanı tarihi ve kültürel konuları içermektedir. Bu araştırmada sosyal bilgiler dersi kültür ve miras öğrenme alanındaki kazanımların gerçekleşme düzeyinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi hedeflenmiştir. Bu bağlamda, yapılan bu araştırma ile öğretim programının hedefine uygun olarak hazırlanan başarı testi aracılığıyla, kültür ve miras öğrenme alanındaki kazanımlara ulaşma düzeylerinin cinsiyete, yerleşim yerine, kendisine ait bilgisayarın olup olmaması ve anne-babanın eğitim durumuna göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Araştırma 2021-2022 eğitim öğretim yılında Zonguldak ili Karadeniz Ereğli ilçesinde 4 ilçe merkezi, 2 belde ile 3 köy okulunda olmak üzere 9 okulda 167 kız öğrenci ve 182 erkek öğrenci olmak üzere 349 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modelinde yapılan betimsel araştırma kapsamındaki genel tarama modeli kullanılmıştır. Bu araştırmada Ortaokul 6. Sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Öğrenme alanlarından biri olan Kültür ve Miras ünitesindeki kazanımların cinsiyete, anne-baba eğitim durumuna, kendine ait bilgisayarın olup olmamasına ve yaşanan yere göre farklılık gösterip göstermediği Tekkök (2019) tarafından geliştirilen başarı testi ile belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma problemlerinden iki grup arasındaki ölçek ve boyut değerleri bakımından farkların sınınamasını gerektirenler için bağımsız örneklem t-testi, ikiden daha fazla grup arasındaki farkların incelenmesi amacıyla ise Anova Testi kullanılmıştır. Araştırmanın bulguları incelendiğinde öğrencilerin başarı durumlarının orta düzeyde olduğu, cinsiyet, yaşanan yer ve kendisine ait bilgisayarı bulunma durumuna göre başarı düzeyleri arasında anlamlı bir fark görülmezken, anne ve babanın eğitim düzeyi yüksek olan öğrencilerin aldığı puanların daha yüksek olduğu görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Sosyal Bilgiler, Akademik Başarı, Kültür ve Miras, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı

Gruplar Arası Bağlamda Özgeci Cezalandırma⁴⁵

Özge Ünal

Dr., Mersin Üniversitesi
ozgeunal@mersin.edu.tr

Serap Akgün

Prof.Dr., Bursa Teknik Üniversitesi
serap_akgun@yahoo.com

Özet

Gruplarda iş birliği etkinliklerinde ortaya çıkan sömürme sorununa rağmen insan topluluklarında iş birliğinin günümüze kadar nasıl kaybolmadığı sorusunu yanıtlamaya çalışan önceki araştırmacılar, bireylerin şahit oldukları iş birliği ihlallerinde öfke duymaya ve informal ilişkilerinde sosyal normlar vasıtasıyla ihlalcilere yaptırım uygulamaya yönelik içsel eğilimler taşıdıklarını savunmaktadır. Deneysel çalışmalar bireylerin gelecekte bir kazançları olmayacağını bildiklerinde bile iş birliğini bozma cezalandırmak için kendi kaynaklarını harcamaya gönüllü olduklarını göstermektedir. Bu çalışmanın amacı bireylerin, cezalandırmanın sonuçlarından kazanç elde etmelerinin mümkün olmadığı koşullarda bedel ödemek pahasına ihlalcileri cezalandırmaya ilişkin tercihler gösterip göstermediklerini ve bu tercihlerin sosyal kategorizasyondan etkilenip etkilenmediğini incelemektir. Bu amaçla yürütülen iki çalışmada, katılımcılara şahit oldukları ihlallerde kendi kaynaklarını harcayarak ihlalcinin bütçesinden para silme imkanına sahip oldukları bir davranışsal ekonomi oyunu (Üçüncü Kişilerin Cezalandırması Oyunu: Third Party Punishment Game) oynatılmıştır. Otuz sekiz katılımcı ile yürütülen ilk çalışmada 2 (dağıtıcının kimliği) x 2 (alıcının kimliği) x 2 (bölüşümün adilliği) faktörlü grup içi desen kullanılmıştır. Yüz yetmiş dört katılımcı ile yürütülen ikinci çalışmada ise 2 (dağıtıcının kimliği) x 2 (alıcının kimliği) x 2 (bölüşümün adilliği) faktörlü son faktörde tekrar ölçümlü desen kullanılmıştır. İlk çalışmanın sonuçları katılımcıların eşit bölüşüm normunu ihlal eden faillerin bütçesinden para silmek için, eşit bölüşüm yapan faillerin bütçesinden para silmek için olduğundan daha fazla kaynak harcadıklarını göstermiştir. Ancak ihlalci ya da mağdur ile aynı sosyal gruba ait olmanın ihlalciye norm dayatma davranışı üzerinde anlamlı etkisinin olmadığı bulunmuştur. İkinci çalışmanın bulguları, ilk çalışmadaki gibi katılımcıların haksız bölüşüm yapan oyuncuyu cezalandırmak için, eşit bölüşüm yapan oyuncuyu cezalandırmak için olduğundan daha fazla kaynak harcadıklarını; buna ek olarak ihlalin mağduru iç grup üyesi olduğunda, dış grup üyesi olduğuna kıyasla, daha fazla özgeci cezalandırma kullandıklarını göstermiştir. Her iki çalışmada da ihlalcinin iç grup ya da dış grup üyesi olmasının, şahitlerin özgeci cezalandırma tercihleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Genel olarak bulgular bireylerin iş birliği ihlalcilerini iç ya da dış gruptan olmasına bakmadan bedel ödemek pahasına cezalandırarak işbirliği normunun devamını sağlamaya çalıştıklarını göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Davranışsal Ekonomi, İş Birliği, Norm Dayatma, Özgeci Cezalandırma, Sosyal Kategorizasyon

⁴⁵ Bu çalışma Mersin Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimince 2019-2-TP3-3521 Proje numarası ile desteklenmiştir.

Zihinsel Engelli Bireylerin Ölümü Sonrasındaki Uygulamalar

Yunus Bucuka

Dr., Bingöl Üniversitesi
ybucuka@bingol.edu.tr

Özet

Bu çalışma zihinsel engelli bireylerin ölümlerinin sonrasında, yakınlarının ne tür uygulamalar yaptıklarını belirlemeye çalışan nitel bir araştırmadır. Ölüm tarihsel ve toplumsal boyutlarıyla önemli bir olgudur, bu bağlamda birçok disiplinin ilgi gösterdiği bir araştırma alanıdır. İnsanlar her zaman ölüm üstüne düşünmüş ve ölüm sonrası hakkında sorular sormuştur. Bir anlamlandırma süreci olarak da değerlendirilebilecek bu sorgulama; insanların ölüm sonrası hayat konusunda çeşitli inançlar oluşturmalarına neden olmuştur. Tek tanrılı dinler de bu konuda kendisine inananlar için çeşitli cevaplar ortaya koymuştur.

Ölüm herkes tarafından kabul edilen, kaçınılmaz hakikatlerdendir. Sonrası hakkında herhangi bir bilgi ve deneyim elde edilmesi mümkün olmayan bir gerçekliktir. İlkelden moderne tüm toplumlar ölümle alakalı geleneklere sahiptir. Ölüm sonrası ritüeller; özellikle antropolojik, sosyolojik ve teolojik birçok anlam taşımaktadır. Ölen kişiler için çeşitli uygulamalar yapılır. Ölen kişi yıkanır, kefenlenir ve dualar eşliğinde defin edilir. Onun için yemekler verilir, taziye merasimi yapılır. Bilhassa taziye merasimi; toplumsal ve psikolojik etkisi bakımından önem arz eder.

Ölen kişinin sahip olduğu özellikler yakınlarının yaşayacakları üzüntüyü, yası ve hayata uyumunu etkileyecektir. Örnek olarak, genç birinin ölümü ile yaşlı ve hasta birinin ölümüne verilecek tepkiler aynı olmayacaktır. Dolayısıyla zihinsel engelli bireylerin ölümlerinin nasıl kabul gördüğü, nasıl anlamlandırıldığı araştırılması gereken bir boyut taşımaktadır. Bu nedenle çalışmada zihinsel engelli kişilerin ölümleri ile ilgili olarak yakınlarının ve toplumun nasıl bir süreç takip ettikleri, olağan ölüm törenleri ve faaliyetlerinin bu kişiler için de uygulanıp uygulanmadığı araştırılmıştır.

Araştırmaya yönelik olarak, Bingöl ilinde ikamet eden zihinsel engelli bir yakını kaybetmiş beş kişi ile görüşmeler yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formuyla yapılan bu görüşmeler ile elde edilen bulgular betimsel olarak analiz edilmiştir. Bunun sonucunda, ölenin hayrı olarak dağıtılan bazı maddi yardımlar dışında ölen her kişi için yapılan ölüm sonrası tüm faaliyetler, vefat eden zihinsel engelli kişiler için de yapılmaktadır. Ölüm sonrasında üç gün süreyle taziyeler kurulmakta ve taziyeye gelenler Fatıha okumaktadır. Yakınlarına başsağlığı dileklerinde bulunmaktadır. Defin uygulaması ve mezar yapısı bakımından da bir fark bulunmamaktadır.

Zihinsel engelli bireylerin, hayattayken yaşadıkları birçok toplumsal soruna rağmen, öldüklerinde her insanla eşdeğer saygı ve kıymet gördükleri anlaşılmaktadır. Herkes gibi öte dünyaya saygın ve onurlu bir şekilde uğurlanmaktadırlar. Zira katılımcılar herkesin ölümsüz bir ruh taşıdığına inanmaktadır. Dolayısıyla ölüm sonrası uygulamaların dini ve toplumsal boyutlarıyla herkes için aynı anlamı taşıdığı, ölüm sonrasında kimin nasıl diriltiip hesaba çekileceği hususundaki inançlarla şekillendiği ileri sürülebilir.

Anahtar Sözcükler: Zihinsel Engelli, Ölüm, Ritüel

**A Comparative Analysis of Turkish Translations of Virginia Woolf's *Mrs. Dalloway* through a
Comparison Text**

Arzu Büşra Kumbaroğlu

Araş.Gör., Ankara Bilim Üniversitesi
arzu.kumbaroglu@hotmail.com

Abstract

Virginia Woolf's *Mrs. Dalloway* (1925) can be regarded as a prominent example of British modernist writing that investigates the continuous flow of human mind through its discursive and grammatical representation in English language. Likewise, Adalet Ağaoğlu's *Bir Düşün Gecesi* (1979) provides a significant example of the use of the technique of stream of consciousness in Turkish literature with its peculiar linguistic twists. Consequently, *Bir Düşün Gecesi* (1979) can be considered a model for the implementation of this technique in Turkish language. This study analyses the equivalence between *Mrs. Dalloway* (1925) and its Turkish translations by Tomris Uyar and İlknur Özdemir in terms of their exhibitions of stream of consciousness technique. Therefore, it compares the source text and the target texts with regard to discursive and grammatical practices of the comparison text. The study frames its scope of equivalence with Anton Popovic's ideas of stylistic equivalence and shift of expressions. By analysing the stylistic equivalence and the shift of expressions in the Turkish translations of *Mrs. Dalloway* (1925) in line with a comparison text, the paper attempts to discuss to what extent the target texts are able to convey Virginia Woolf's implementation of the technique of stream of consciousness in its Turkish translations and whether they preserve the impact and the meaning of the source text.

Keywords: Stream of Consciousness Technique, Translation, Equivalence, Mrs. Dalloway, Tomris Uyar, İlknur Özdemir

Foreign Language Education for Gifted/Talented Students: A Bibliometric Analysis

Kübra Okumuş Dağdeler

Dr., Sivas Cumhuriyet University

kokumus@cumhuriyet.edu.tr

Abstract

It has been long known that gifted/talented students need a differentiated instruction. Thus, they should be focused separately from other learners in scientific researches in foreign language education. Although this field has not attracted much interest of researchers until recent years, an analysis of the previous research will shed light on the nature of existent ones and also guide for the future research. Based on this rationale, this study aimed to provide a bibliometric mapping and analysis of the studies related to gifted/talented students' foreign language learning. The research data were obtained from Web of Science (WoS) database. A search of "gifted OR talented AND learners OR students OR pupils OR children AND English or EFL or ESL or foreign language or second language" in title was conducted in WoS. In order to reach the real and directly relevant data related to the topic, just the titles of articles were grounded in the search query. As a result, 45 studies which were published between 1981-2021 were found. Co- authorship, co-citation, frequent items in the abstracts, and co-occurrence of keywords were analyzed through VosViewer. Moreover, information such as the most productive years and journals, types of document and language was obtained from WoS. The findings showed that USA was the most productive country in the area of teaching foreign language to gifted/talented learners. Furthermore, just the authors in USA had a collaboration with the authors of other countries which were Spain and China. It was also observed that "gifted students" had the highest occurrence as a key word while "student", "study" and "research" were the most frequent items in abstracts. The results were discussed with related literature. Finally, it was concluded that there was limited number of studies in this area and a need for more research.

Keywords: Gifted, Talented, Students, English Language Learning, Foreign Language

An Ingenious Approach to the Subversion of the Traditional Female Archetype in *Ali Smith's Girl Meets Boy*

Leyla Adıgüzel

Dr., Yüzüncü Yıl University
leylaadgzl@yyu.edu.tr

Abstract

One of the acclaimed pens of contemporary literature, Ali Smith has a tradition of highlighting repressive policies on gender discrimination while dealing with the cultural and universal affairs faced by humanity in her works. Having a wide literary corpus written in different literary genres, the author achieves to consolidate her place in the contemporary literary circle thanks to her stylistic experimentation, futurist, and postmodern standpoint. Self-reflective and allusive account as well as her mastery of using language through word plays are also among the prominent features in the works of the author.

The author's *Girl Meets Boy*, published in 2007 within the frame of the myth project of the Scottish publishing house, Canongate, is a retelling of the Iphis myth from Latin poet Ovid's *Metamorphoses*. Recounting the ancient myth through a contemporary perspective, the author puts the gender fluidity at the centre of the novel along with an amalgamation of the pivotal issues facing humanity in the capitalist world order. Smith reinterprets the issue of queerness and gender fluidity, which has no conceptual counterparts as of the time of the legend, in line with her own ideology in the contemporary world. The analysis of the novel with respect to the archetypal criticism has revealed that the author completely destroys the traditional female archetype understanding and eliminates the sharp lines between the gender characteristics specified in the classical myth. In this framework, the ambiguity and double meaning that come to the fore starting from the title selection of the author, put forth quite cunning and clever answers to the aforementioned issues by a staff full of trickster figures including Smith. Subverting the traditional female archetype through various literary techniques and an ingenious use of language, the author challenges the male-dominated discourse in the myth tradition in her new version. In doing so, the trickster writer takes advantage of the novel's flexible and polyphonic structure and positions the passive characters of the epic - Iphis and Ianthe - as self-reflective narrators in the new version, giving them opportunity to tell their own stories.

Within this framework, in this study, an analysis of Smith's *Girl Meets Boy* with respect to the author's subversion of the traditional female archetype and her contemporary interpretation of the gender fluidity in the new version of the Ovidian Myth is carried out. To this end, a detailed examination of the techniques used to foreground female discourse through a trickster staff, of which the author herself is a part, will also be presented.

Keywords: Ali Smith, *Girl Meets Boy*, Female Archetype, Retelling

Power of Discourse in International Relations: Post-Structural Framework

Cansu Güleç

Dr., MEF University
cansu.gulec@mef.edu.tr

Abstract

The aim of this paper is discussing the question of “how the reality is produced and maintained” in International Relations (IR) via discourses. As a form of “speech, argument, statement, communication, debate, conversation, written or verbal explanation, expression type and style”, discourse is defined terminologically in various ways. In general framework, it is defined as “the use of language in speech and writing in order to produce meaning”. Discourse is widely used in various research on social sciences, and many additional subjects examined today include discourse analysis as a method in International Relations discipline. Post-structuralism has entered the discipline of International Relations in the 1980s through concerning the state’s historical and conceptual production, and its political formation, economic constitution, and social exclusions. As a theory that examines the relations among human beings, the world, creation and reconstruction of the meaning, post-structural practices have been used to examine how the subject of IR is constituted in and through the discourses and text of world politics. In that respect, political discourse is based on specific problem and subjectivity structures, but these problems and subjectivities are formed through discourses. In this context, discourse-based ontology and epistemology in post-structuralist approaches also stand out in the relationship between power and knowledge. Therefore, knowledge becomes crucial for the establishment of the authority. Accordingly, after the elaboration of concept of discourse and discourse analysis, it would be important to understand how post-structural discourse analysis is conceptualized and applied in IR discipline.

Keywords: Discourse, Discourse Analysis, Post-structuralism

Uluslararası Hukukta Yaptırım Kavramı Bağlamında Rusya-Ukrayna Krizi

Gölnur Balcı

Yüksek Lisans Öğrencisi, Ufuk Üniversitesi
gbalci1173@hotmail.com

Özet

Uluslararası toplumun üyesi olan devletler hukuka aykırı eylemler işleyebilmektedir. Ancak uluslararası sistemin yapısı nedeniyle devletlerin ulusal hukuk sistemlerinde hukuk kurallarını uygulayan otoriteler gibi yapıların bulunması mümkün değildir. Devletler uluslararası alanda işledikleri hukuka aykırı eylem sonucunda ortaya çıkan zararı gidermekle yükümlüdürler. Bazı devletler zararı giderme sorumluluğunu yerine getirmekte istekli olmayabilirler. Bu nedenle devletlerin uluslararası hukuka uymasını sağlamak amacıyla yaptırımlar etkili olabilmektedir. Devletler arası ilişkilerde ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümlenmesinde Birleşmiş Milletler şartında da yer aldığı gibi barışçıl yolların kullanılması öncelikli yöntem olarak kullanılmaktadır. Devletlerin hukuka aykırı eylemlerinin sonucunda uluslararası toplum da çeşitli tepkiler göstermektedir. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, bölgesel uluslararası örgütler ya da tek başına devletler uluslararası hukuka uygun olarak çeşitli yaptırımlar uygulayabilmektedir. Uluslararası toplumun birer parçası olan devletler için günümüzde küreselleşmiş ekonomik ilişkiler de dikkate alındığında barışçıl diplomatik ilişkiler sürdürmek hem ekonomi hem de uluslararası hukuk açısından oldukça önemlidir. Uluslararası hukukta yaptırımlar hukuka aykırı eylem işleyen devletlerin eylemlerini sona erdirmeye ikna etmek ya da zorlamak için ekonomik, sosyal, siyasi alanlarda uygulanmaktadır. Uluslararası hukukta yaptırımların uygulanması, uygulanacak kuralların kim tarafından denetleneceği, yaptırım uygulanırken insan haklarının da korunması, ortaya çıkan krizi önlemede ve sonrasında ortaya çıkan zarar sürecinde diplomatik ilişkilere katkısı ve çözüm sürecini kolaylaştırması gibi birçok soru da yaptırımlara karşı yapılan eleştirileri de beraberinde getirmektedir. 2014 yılından itibaren Rusya ve Ukrayna arasındaki ilişkiler kötüye gitmiş bu durum Rusya'nın Kırım'ı ilhak etmesi ile büyük bir çıkmaza girmiştir. Rusya, Donbas bölgesindeki ayrılıkçı bölgelerle yaptığı anlaşmaları gerekçe göstererek uluslararası hukuka aykırı bir şekilde Ukrayna'da kuvvet kullanma yolunu tercih etmiş ve bu krizi sona erdirmek amacıyla başta Türkiye olmak üzere birçok devlet diplomatik girişimlerde bulunmuştur. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi daimi üyesi olan Rusya kendisine yönelik yaptırım kararlarını veto etse de Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun "barış için birlik" kararının ardından birçok devlette Rusya'ya karşı yaptırımlar uygulanmaya başlamıştır. Rusya-Ukrayna krizinden hareketle bu çalışmada uluslararası hukukta hukuk kurallarının nasıl oluşturulduğu, hukuka aykırı eylem karşısında uluslararası toplumun tepkisi, yaptırımların uyuşmazlıkların çözümüne etkisi ve yaptırım kararının uluslararası hukuk bağlamında bağlayıcılığı ve etkisi incelenecektir.

Anahtar Sözcükler: Rusya, Ukrayna, Yaptırım, Diplomasi, Uluslararası Toplum

The Role of Private Military Companies on Counterterrorism in the Discussion of Neomedieval International Relations

Hakan Kıyıcı

Dr., Polis Akademisi

kiyicihakan@yahoo.com

Abstract

In today, the most of sophisticated counterterrorism operations are realized by private security companies at global level. From gathering to valuable intelligence, trainee and modernize national armies to remote target killing operations are conducted by this non-state military companies. Thanks to this kind of violence capacity, modern nation-state phenomenon, which represent to using of monopoly violence, has been started to controversial issue in international relations. States have been accepted one of the dominant political actors since 17th century because of their violence capacity. Until this term, also known that the medieval political order, variety of kingdoms, feudal lords, religious political actors, and multinational mercenaries had implemented to own violence policies without universal regulations. Hence monopoly of legitimate use of violence was fragmented issue, and the none of these actors had reached to monopoly. Following to establishment of 1648 Westphalian system, states started to forge their national armies and enacted to compulsory military system that were financed by national tax systems. However, this policy framework has been started to change with the asymmetrical capacity of global terrorism. To confronting to al-Qaeda and its global networks, states has shared to their monopoly violence capacity with modern mercenaries since 9/11 attacks. This situation has caused to emergence of new discussion about neomedieval term, and it effects of current international relations. In shed light on this study has sought to find solutions about these questions; What are essential roles of private armies in contemporary counterterrorism strategies? What are pros and cons of using private armies in countermeasures? and in which counterterrorism operations are they preferred in war-torn areas? In order to clarify of these questions, the study has adopted to methodology of critical terrorism studies, because it supplies to non-state centric approachment to counter terrorism policies, and it can decode to non-state actors' violence capacity to contemporary international relations in war-torn areas.

Keywords: International Political System, Private Military Companies, Counterterrorism, Global War On Terror, Al-Qaeda

Çin'in Yumuşak Güç Politikalarının Sistemsel Dönüşüm Üzerindeki Etkisi

Seda Gözde Tokath

Doktora Öğrencisi, Ege Üniversitesi

sedagozde@hotmail.com

Özet

Uluslararası sistem içerisindeki yapısal değişimlerin temelinde yer alan materyal güçler kadar normatif güçlerin etkisi büyüktür. Uluslararası sistem içerisindeki değişim içsel süreçlerden kaynaklanırken dışsal güç bileşenleri ile de desteklenmektedir. Devletler arasında güç dağılımı sert ve yumuşak güç bileşenleri çerçevesinde tanımlanırken, normatif bakış açısı ile değerlendirilmektedir. Uluslararası sistem içerisinde güçler dengesinin yeniden inşa edilmesinde, ittifak ilişkilerinin revize edilmesinde ve ya devletlerin diğer bölgeler üzerinde hâkimiyet kurabilmesi ve ya gücünü meşrulaştırabilmesi için normatif yapıdan beslenmesi gerekliliği bu bildiri de önemle vurgulanacaktır. Yükselen güç Çin'in sistem içerisinde artan ekonomik, siyasi ve askeri güç bileşenlerinin kültürel güç bileşenleri ile desteklemesi hegemon güç olan ABD karşısında rakip ülke olma yönündeki iddiaları güçlendirmektedir. Yükselen güç Çin'in mevcut güç karşısında ikame güç olabilme potansiyeli sert ve yumuşak güç bileşenlerini sentez haline getirmesiyle gerçekleşecektir. Bu çalışmada, Çin'in sistem içerisinde normatif yapının inşa edilmesine yönelik uygulamaya koyduğu faaliyetler değerlendirilirken, mevcut güç ABD'nin sistem içerisinde sahip olduğu yumuşak güç araçları ile karşılaştırmalı olarak analiz edilecektir. ABD ve Çin arasındaki rekabet ilişkisini en iyi açıklayan Neo-realist kuram maddi güç kapasitesinin sistem içerisindeki oynadığı rolün önemini vurgularken, yumuşak güç araçlarının sistem içerisinde dönüşüm etkisi yaratabileceğini göz ardı etmemektedir. Yumuşak güç kavramının en önemli ismi olan Joseph Nye, yumuşak gücü bir devletin başkalarını ikna etme yeteneğinden ziyade toplumun başkalarını kendine çekme yeteneği ile ilgili olduğunun altını da çizmektedir. Devletlerin rızasını alarak inşa edilen normatif yapının temelini yumuşak güç bileşenleri oluşturmaktadır. Bu kapsamda, Çin'in sistem içerisinde sahip olduğu kısıtlar ve avantajlar Joseph S. Nye'nin yumuşak gücün üç önemli unsuru olarak belirtilen kültür, dış politika ve siyasi değerler boyutunda ele alınacaktır. Çin kültürünün uluslararası alanda daha fazla tanıtmaya yönelik ve ya olumsuz algının iyileştirmesine yönelik atılan önemli adımlar Çin'in küresel zeminde yumuşak gücünün genişlediğinin göstergesidir. Yumuşak gücün kaynağını oluşturan en önemli bileşenlerden biri dış politika boyutu olmaktadır. Çin'in artan diplomasi faaliyetleri, barışçıl yükseliş stratejileri ve ya ortaya koyduğu Pekin Uzlaşısı Batı hegemonyal modeline karşı geliştirilmiş bir yumuşak güç örneğidir. Çin dış politikasının da artan kamu diplomasi faaliyetleri, Ahenkli Dünya inşa etme söylemleri ve ya askeri gücü arka planda tutan dış politika yaklaşımı yumuşak gücünün artan önemini ortaya koymaktadır. Yumuşak gücün en önemli unsurları arasında yer alan siyasi değerler bütünü bir devletin diğer devletler üzerinde tahakküm kurmasında önemli rol oynamaktadır. Bu çalışma, Joseph Nye tarafından ortaya konan güç bileşenleri çerçevesinde ilerleyerek Çin'in yumuşak güç siyasetinin kültür ve dış politika boyutlarıyla ciddi mesafe kaydetmesine rağmen sahip olduğu siyasi dinamikler nedeniyle önemli kısıtları da bulunduğunu ortaya koyacaktır. Çin yönetiminin uluslararası sorunlara yön verme, küresel problemleri çözmedeki risk almaktan kaçınması ve ya ulusal çıkar çerçevesinde sorunlara katılım göstermesi dar kalıplı çıkarlar çerçevesinde hareket etmesine yol açmaktadır. Bu bildiri kapsamında, Çin'in ABD hegemonyasına karşısındaki yükselişi sadece artan ekonomik ve

askeri kapasitesi kapsamında değerlendirilemeyeceği, aynı zamanda Çin'in uluslararası toplumun rızasını alarak inşa ettiği alternatif kurumları, küresel bilgi ağı üzerinde artan etkisi, altyapı çalışmaları ve küresel yönetişimde aldığı sorumluluklarında incelenmesi gerektiği ön plana çıkartılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Çin, ABD, Yumuşak Güç

Abstract

The influence of normative forces is as great as the material forces underlying the structural changes in the international system. The change within the international system is caused by internal processes and is supported by external power components. The distribution of power between states is defined within the framework of hard and soft power components, while it is evaluated from a normative point of view. The need to be fed from the normative structure in order to restore the balance of powers within the international system, to revise alliance relations and either to enable states to establish dominance over other regions or to legitimize their power will also be emphasized in this declaration with importance. The rising power of China's increasing economic, political and military power components in the system, supported by cultural power components, strengthens the claims to be a rival country to the United States, which is a hegemon power. Rising power of China's potential to become a substitute power in the face of current power will be realized by synthesizing hard and soft power components. In this study, while evaluating the activities that China has implemented to build a normative structure within the system, the current power will be analyzed in comparison with the soft power tools that the United States has in the system. This paper describes the competitive relationship between the United States and China neorealist theory while emphasizing the importance of the role it plays within the system of power capacity to material, soft power tools that would have the effect of the transformation within the system ignores. Joseph Nye, the most important name of the concept of soft power, also emphasizes that soft power is more about the ability of society to attract others than about the ability of a state to convince others. Soft power components constitute the basis of the normative structure built with the consent of the states. In this context, the limitations and advantages that China has within the system are explained by Joseph Nye. It will be discussed in the dimension of culture, foreign policy and political values, which Nye cites as the three important elements of soft power. The aim of promoting Chinese culture more internationally and the important steps taken to improve negative perception are indicative of the expansion of China's soft power on a global basis. One of the most important components that constitute the source of soft power is the foreign policy dimension, which is the other. China's increased diplomatic activities, peaceful ascension strategies, and the Beijing compromise it has put forward are examples of soft power developed against the Western hegemonic model. The increasing public diplomacy activities of Chinese foreign policy, the rhetoric of building a harmonious world, and the foreign policy approach that either keeps military power in the background reveal the increasing importance of soft power. Political values, which are among the most important elements of soft power, play an important role in establishing domination of one state over other states. This study will proceed within the framework of the power components set out by Joseph Nye and reveal that although China's soft power policy has made significant progress with the cultural and foreign policy dimensions, it also has significant limitations due to the political dynamics it has. The fact that the Chinese administration avoids taking risks in directing international problems, solving global problems, and either participates in problems within the framework of the national interest leads it to act within the framework of narrowly molded interests.

Keywords: China, USA, Soft Power

Giriş

Devletlerin güçlü bir normatif kimlik inşa etmeleri için yumuşak güç kaynaklarına önemli yatırımlar yapması gerekmektedir. Çin yönetimi uluslararası alandaki mevcut statüsünü arttırma yoluna giderken

askeri, ekonomik ve kültürel güç bileşenlerini bir arada kullanmaya büyük önem vermektedir. Çin'in uluslararası sistemde ekonomik alanda artan güç kapasitesi askeri ve ya kültürel sermayesinin gelişmesine önemli katkı sağlamıştır. Çin'in ekonomik ve askeri yönde birbirini ikame edebilen iki güç bileşeni içerisinde gösterdiği yükseliş karşısında, hegemonyanın ya da yenedünya düzenin inşa edilmesinde önemli olan kültürel ve ya ideolojik gücünü de arttırması bu çabanın varlığını ortaya koymaktadır. Uluslararası sistem içerisindeki yapısal değişikliklerin temelinde yer alan materyal güçler kadar normatif güçlerin de etkisi büyüktür. Uluslararası sistem içerisindeki değişim içsel süreçlerden kaynaklanırken dışsal güç bileşenleri ile de desteklenmektedir. Devletlerarasında güç dağılımı sert ve yumuşak güç bileşenleri çerçevesinde tanımlanırken, normatif bakış açısı ile değerlendirilmektedir. Çin hükümetleri Çin'e sadece uluslar nezdinde değil bölgeler, örgütler ve şahıslar nezdinde de daha iyi bir imaj kazandırmak için "yumuşak gücü" önemli bir enstrüman olarak görmektedirler (Lahtinen,2016:s.220-226).

Çin yönetimi hedef ve stratejileri doğrultusunda kendi çıkarlarını sürdürmek ve kamuoyu içerisinde cazip bir ülke olarak anılmak adına yumuşak güç kaynaklarının kullanımını yaygınlaştırmıştır. Çin, sert ve yumuşak güç bileşenleri arasında güçlü bir denge kurarak kapsamlı bir güç olma yolunda ilerlemektedir. Çin, artan askeri ve ekonomik gücü karşısında komşu ülkelerin tehdit algısını kırmak ve ya ittifak arayışlarının önüne geçmek için yumuşak gücüne büyük önem vermesi gerekliliğinin farkındadır. Çin gelişmekte olan bir güç olarak sistem içerisinde yarattığı maddi ve manevi korkunun önüne geçmek ve ya sistem içerisindeki artan korku ve ya tehdidi hafifletmek için yumuşak gücün geliştirilmesinin önemli olduğunu vurgulamaktadır (Suzuki, 2010:s.201)

Bu bildiri kapsamında, Çin'in yumuşak gücünü arttırmaya yönelik uygulamaya koyduğu stratejilere ve kavramlara yer verilecektir. Yumuşak gücün en önemli temsilcisi olan Joseph Nye'in yumuşak gücü tanımlarken ortaya koyduğu kültür, dış politika ve siyasi değerler kavramlarından fayda sağlayarak Çin'in sistem içerisindeki yürüttüğü çalışmalar analiz edilecektir. Çin'in normatif kimliğinin gelişimine yönelik artan çabası bu çalışma kapsamında incelenirken, Çin'in yumuşak gücünün gelişimindeki sınırlılıklar da bu bildiri kapsamında ortaya konacaktır.

1.Çin'in Yumuşak Güç Girişimleri

1.1. Barışçıl Gelişim Stratejisi

Hu dönemi dış politikasında esas alınan barışçıl yükseliş kavramı, 2003 yılında ortaya çıkmıştır. Barışçıl yükseliş fikri temel olarak; Çin'in yükselen bir güç olduğunu ancak, diğer güçlerin geçmişte yaptığı gibi güç ve ya malzeme tedariki yoluyla yükselmeyeceğini, aksine, "yeni bir dünya düzeni" yaratmak yerine, "uluslararası normlar ve statüko" içerisinde yükselişini ifade eder(Lantaigne, 2009:s.31). Hu Jintao dönemi dış politikasını şekillendiren barışçıl yükseliş ilkesi ile uyumlu toplum ve ahenkli dünya yaratma çabası içerisinde giren Çin yönetimi yumuşak gücün gelişmesinde önemli rol oynamıştır.

2007 yılında Çin Komünist Partisi Ulusal Kongresi'nde ilk defa yumuşak güç kavramı dile getirilmiştir. Batı karşısında yükselişe geçen Çin tehdidi algısının kırılmasında yumuşak güç kavramı önemli bir rol oynamaktadır. Hu Jintao barışçıl gelişim politikasının en önemli bileşeni olan uyumlu toplum ilkesi ile siyasi ve toplumsal zeminde kültürel gücünü arttırmayı, barışçıl ve uyumlu kalkınma modeli ile sistem içerisindeki mevcut imajını da revize etmeyi amaçlamaktadır. Çin'in barış için bir arada yaşama stratejisi kapsamında ortaya koyduğu ilkeler gelişmekte olan dünyadan önemli geribildirimler sunarken, Çin'in uluslararası davranışına meşruiyet kazandırmakta ve sistem içerisinde düzen inşa edici bir rol oynamasına katkı sağlamaktadır. Çin'in "barışçıl gelişim strateji" kapsamında ortaya koyduğu ilkeler

yumuşak gücünün gelişime katkı sağlarken, Çin'in barışçıl gelişim stratejisinin sistem üzerindeki dengelerin yeniden inşa edilmesinde önemli rol oynamaktadır. Hu yönetimi, uyumlu toplum modelinin ülke içinde ki olumlu katkısına vurgu yaparak, uluslararası sistem içerisinde yer alan tüm ülkelerin bu modeli kendi yönetimlerine uyarlaması sonucunda uluslararası alandaki barışın devamlılığına da büyük katkı sağlayacağını belirtmiştir.

1.2. Tianxia Kuramı

Tianxia kuramı, Konfüçyüs ilkeleri doğrultusunda hareket eden Çinli felsefeci Zhao Tingyang tarafından oluşturulan bir kuramdır. Tianxia kuramı, dünyanın tek bir çatı altında birleşmesi için dünya anlayışını benimseyen bir sistemin kurulması gerektiğini dile getirmektedir. Tianxia kuramı, karşılıklı uyum ve anlayış ile devletler arasındaki farklılıkların yok edileceğini, farklı toplumların ortak fayda prensibi altında kendi rızaları ile barışçıl bir yolda ilerleyebileceğini savunmaktadır. Tianxia sistemi altında hiç kimse sistem içerisinde dışlanmayacak, ötekileştirilmeyecek ve herkese kucak açılacaktır. Tianxia kuramı adil ve tarafsız olarak herkese yönetim hakkı tanımaktadır (Zhang,2010:s.3). Tianxia kuramı, Kant felsefesinin savunduğu devlet merkezli bir dünya barışı yerine, devletlerin ve ulusların üstünde bir insancıl otorite ile sağlanan mutluluk ve barış anlayışını savunmaktadır. Tianxia kuramı, düşmanı dosta dönüştürebilme amacı çerçevesinde hareket ettiğini savunarak dünya barışı için daha etkili bir ilişki biçimi ve çözüm yöntemi sunmaktadır(Tingyang,2011:s.152) Tianxia Kuramı, günümüzde Çin'in yumuşak gücünün gelişiminde rol oynayan en önemli kavramlardan biri olarak varlığını sürdürmektedir.

1.3.Çin Rüyası Kavramı

Çin Rüyası kavramı, Çin'in yumuşak gücünün sürekliliğinde en önemli rol oynayan kavramdan biridir. Çin Rüyası kavramı ilk defa Xi Jinping tarafından 2012 yılında "Yenilenmeye Giden Yol" temalı sergide dile getirilmiştir (China Daily, 2017). Xi yönetimi, Çin Rüyası doktrini çerçevesinde ekonomik refah ve ülke içi istikrarı sağlamayı ve diğer ülkeler üzerinde ulusal prestijini arttırarak güçlü bir ulus devlet statüsüne kavuşmayı hedeflemektedir. Xi Jinping'in kendi anlatımıyla Çin Rüyası, "zengin, güçlü, demokratik ve ahenkli sosyalist modern bir ulusun inşasının tamamlanması" hedefini Çin'in 2049 yılına kadar hayata geçirilmesi hedeflenmektedir (Heath,2016). Çin'in tüm güç bileşenleri altında kurduğu besleyici birliktelik bölgesel ve uluslararası rolü arasındaki etkileşimi de hızlandırmıştır. Çin ulusal gücünü uluslararası güce dönüştürebilmek için hem bölgesel hem de küresel düzlemde aktif bir dış politika izlemektedir. Çin Rüyası kavramı, Barışçıl gelişim stratejisi ve Tianxia kuramı Çin'in yumuşak gücünün gelişiminde rol oynayan en önemli kavramlar arasında yer almaktadır.

Yumuşak güç kavramının en önemli temsilcisi olan Joseph Nye, yumuşak gücü bir devletin başkalarını ikna etme yeteneğinden ziyade toplumun başkalarını kendine çekme yeteneği ile ilgili olduğu ifade etmektedir. Çin'in yumuşak güç kavramına yönelik yürüttüğü yöntemler ülkelere göre çeşitlilik göstermektedir. Küreselleşen dünyada, kültür, politik değerler ve diplomasinin artan gücü yumuşak güç kaynakları arasında yer alırken, ülkeleri büyük güç haline getiren en önemli araçlar olarak da değerlendirilmektedir.

Joseph Nye'a göre, 21. yüzyılda kimin ordusunun kazandığından ziyade, kimin hikâyesinin kazanacağı daha önemli olacaktır (Nye,2012). Nye, Uluslar arası sistem içerisinde sert gücün yumuşak güç karşısında azalan önemini vurgularken, ideoloji, kültür ve değerler kavramlarında ön plana çıkartmaktadır. Bu bağlamda, Çin'in sistem içerisinde sahip olduğu kısıtlar ve avantajlar Joseph S. Nye'nın yumuşak gücün üç unsuru olarak değerlendirdiği kültür, dış politika ve siyasi değerler

boyutunda ele alınacaktır (Nye, 2005:s.5)

2.Yumuşak Güç Bileşenleri: Kültür, Dış Politika ve Siyasi Değerler

2.1.Yumuşak Güç Bileşeni: Kültür Kavramı

Çin yumuşak gücünün temelini oluşturan kültür boyutunu Konfüçyüscülük ilkesi kapsamında tanımlamaktadır. Konfüçyüscülük ilkesinin temelini oluşturan barış içerisinde bir arada yaşama, barışçıl gelişim ve uyumlu dünya kavramları yumuşak gücün en önemli araçları arasında yer almaktadır. Bu çerçevede, Konfüçyüscülük'ün son yıllardaki yeniden dirilişi ve tüm dünyada hızlı bir şekilde Konfüçyüs enstitülerinin kurulması Çin'in yumuşak gücünün ve dış politikasının bir parçası olarak görülmektedir (Lahtinen,2015:s.1). Konfüçyüs Enstitüleri, Çin'in kültürel diplomasisinin en önemli aracıdır. Kültürel diplomasi sadece eğitim alanında değil aynı zamanda spor, medya, sinema ve sanat dallarını da kapsamaktadır. Örneğin, 2020 yılında 162 ülkede toplam 548 Konfüçyüs Enstitüsü açılmıştır ve buralarda 2,7 milyon kişiye Çin dili ve kültürü öğretilmektedir (AA News, 2021). Avrupa'da 173, Amerika'da 161, Asya kıtasında 118 ve Afrika kıtası içerisinde toplam 54 tane Konfüçyüs Enstitüsü yer almaktadır.

Yumuşak gücün en önemli kaynakları arasında yer alan propaganda ve medya rıza sağlamanın en önemli araçları arasında yer almaktadır. Basın, sosyal medya ve ya geleneksel medya iktidarın meşruluğunu sağlayan ve rızanın oluşmasında etkili araçlar arasındadır. Çin hükümeti film, radyo ve benzeri kuruluşlarda da önemli teşvikler sağlayarak, Çin dili ve kültürünün küresel platformda ses getirmesi için büyük çaba göstermiştir. Örneğin, 2009 yılında medyayı uluslararasılaştırma çalışmalarını hızlandırma kararı alan Çin hükümeti, sektöre yaklaşık 6 milyar Amerikan doları finansman sağladığını duyurmuştur (Hu,2012:s.32-37) Dünya haberlerini 14 farklı dilde yayımlayan Xinhua Haber Ajansı, Çin'in önemli medya kuruluşlarından biridir. Örneğin, Çin'in 24 saat İngilizce yapan kanalı CCTV (Chinese Central Television), Çin ve dünya'dan haberler vererek farklı dillere çeviri yapan bir medya kurumudur. CCTV aynı zamanda yabancı izleyiciye Çin'in olumlu imajını göstermeyi hedefleyen bir yayın kuruluşudur. Çin yumuşak gücünün yurtdışında kabul görmesinde önemli rol oynayan Xinhua, dünya meselelerini Çin'e aktarırken aynı zamanda Çin'i de dünyaya anlatmak için büyük çaba göstermektedir. Çin yönetimi, medya aracılığıyla ulusal ve uluslararası gelişmeleri kendi bakış açısıyla diğer toplumlara anlatabilmesi yumuşak güç çalışmaları açısından büyük önem taşımaktadır.

Dünya genelinde en çok kullanılan sosyal medya hesaplarından WhatsApp, Instagram ve ya Facebook gibi iletişim kanallarının ülke içerisinde kısıtlanması karşısında Wechat uygulaması kullanıcı sayısını her geçen gün başarılı bir şekilde arttırmaya devam etmektedir. Çin'in film endüstrisi içerisindeki yükselişi ulusal kültürünün tanıtılmasında etkili olsa da ABD film endüstrisi kadar film üretme kapasitesinde sahip değildir.

Spor endüstrisine yönelik yapılan yatırımlar aynı zamanda yumuşak güç bileşenlerinin en önemli parçasıdır. Uluslararası spor etkinlikleri kültürel diplomasi alanında önemli rol oynamaktadır. Çin, 2025 yılına kadar 813 milyar dolarlık yatırım yapma hedefinin yanında, her yıl 10.000 futbolcu yetiştirme hedefi de yer almıştır. Örneğin, 2016 yılında İtalyan takımı olan Inter Milan'ın yüzde 68.55 hissesini Çinli Suning Grubu satın aldı(BBC News, 2016). 2008 yılı yazında Pekin'de düzenlenen olimpiyatlarda, Çin ilk kez ev sahipliği yapmış ve Çinli atletler toplam 51 adet altın madalya kazanmıştır.

Öğrenci değişim programları kültürel etkileşime yönelik sağladığı katkı dolayısıyla yumuşak gücün en önemli araçları arasında yer almaktadır. Örneğin, Çin, 2018 yılında eğitim almak için yurtdışına çıkan öğrenci sayısı 662.100 kişi olmuştur. Bu öğrencilerin %50'den fazlası ise Amerika'da okumaktadır

(Statista,2020). Amerika ve İngiltere'den sonra Çin'de öğrenci çekme konusunda hızla ilerleme göstermiştir. Çin kültürünü uluslararası alanda daha fazla tanınması ve ya kültür bileşenlerine uluslararası pazarda daha çok yer verilmesi var olan olumsuz algının iyileştirilmesinde önemli bir işleve sahiptir.

2.2. Yumuşak Güç Bileşeni: Dış Politika Kavramı

Joseph Nye'a göre, yumuşak gücün kaynağını oluşturan en önemli bileşenlerden biri de dış politikadır. Çin dış politikasındaki en önemli gelişmelerden biri Joshua Cooper Ramo tarafından tanımlanan "Pekin Uzlaşısı," Batı hegemonyal ekonomik modeline karşı geliştirilmiş bir yumuşak güç örneğidir (Cooper,2014). Pekin Uzlaşısı, Çin'in geliştirmekte olan devletlere uygun ödeme koşulları ile sunduğu yardım paketleri, kredi destekleri ve koşulsuz yardım paketlerini içermektedir.

Çin, uluslararası örgütler içerisinde kazandığı üyelik statüsü sistem içerisinde daha kolay kabul görmesini sağlamaktadır. Çin, ekonomik ve politik değerlerin kurgulandığı uluslararası örgütler aracılığıyla sistem içerisinde ayrıcalıklı ülke olma statüsünü korumaya devam etmektedir. Çin ekonomik gücünü uluslararası örgütler aracılığıyla evrensel norm ve değerler çerçevesinde yeniden inşa etmektedir. Örneğin, Çin'in KYG girişiminin kazan-kazan prensibi çerçevesinde ekonomik yatırımlarını devam ettirme amacının yanında, ülkeler arasındaki öğrenci değişimlerini sağlama, turizmin geliştirilmesi, kültürlerin kaynaşması ve toplumsal bağların güçlenmesi hedefi de yer almaktadır (Reed, 2019:s.3).

Pekin yönetiminin sürdürülebilir enerji, yeşil ekonomi ve küresel ısınma gibi uluslararası sorunlar karşısında yürüttüğü programlar, sağladığı teşvikler ve ya destekleyici politikalar stratejik iletişiminin önemini ortaya çıkartırken, Çin'in sistem içerisindeki imajını da olumlu yönde etkilemektedir. Örneğin, Xi Jinping, 2005 yılındaki BM Kalkınma Zirvesi'nde yaptığı konuşmasında, sürdürülebilir kalkınmanın önemine vurgu yaparak, eşitlik ve adil yönetim için ortak çaba gösterilmesi gerektiğini ve Çin'in kendi sorumluluklarını üstleneceğine önemle vurgu yapmıştır (Chinese Academy,2019). Xi Jinping yönetimi uyumlu bir dış politikadan yana olduğunu, Çin Komünist Partisi'nin 19. Kongresi'nde "Orta Düzeyli Refah Toplumu İnşasındaki Başarı ve Çin Tipi Sosyalizmin Yeni Dönemi" başlıklı konuşmasında hegemonya arayışı içinde olmadıklarını ve askeri yayılcılığa yönelmeyeceklerini belirterek ifade etmiştir (Xinhuanet,2017). Çin yönetimi yabancı kitleler için çeşitli sloganlar benimseyerek olumlu yönde imaj geliştirmeye çalışsa da yumuşak gücü zayıf kalmakta, demokrasisi Batı'ya nazaran geriden gelmekte ve milliyetçilik duyguları da normatif kimliğin inşasında engel oluşturmaktadır.

2.3. Yumuşak Güç Bileşeni: Siyasi Değerler Kavramı

Joseph Nye'in belirttiği gibi, yumuşak gücün en önemli unsurları arasında yer alan siyasi değerler bütünü bir devletin güç kazanmasında büyük öneme sahiptir. Çin yönetimi yumuşak güç bileşenleri arasında yer alan kültür ve dış politika alanlarında gösterdiği ilerlemeyi siyasi değerler çatısı altında gösterme konusunda başarısız kalmıştır. Çin'in otoriter yapısı yumuşak güç eksikliğinin önemli bir parçasıdır. Çin'in küresel bir lider konumuna ulaşması ya da sistem içerisinde ulusal değerlerinin kolay kabul görmesi için siyasi ve sosyal yapıdaki imajını yeniden revize etmesi gerekmektedir. Örneğin, basın özgürlüğü, açık tartışma ortamının yaratılması, ideolojik telkin gibi kavramlar Çin yönetimi içerisinde negatif yönde ilerlemektedir. Çin Hükümeti'nin demokratik yönetim bileşenlerini oluşturan insan hakları, özgürlük ve adil yönetim konusunda önemli adımlar atması gerekmektedir. Örneğin, Pekin Olimpiyatları ile Şanghay Fuarı'na yönelik yapılan yatırımlara rağmen, Çin hükümeti, 2010 yılında Nobel Barış Ödülü'ne layık görülen Çinli entelektüel ve insan hakları savunucusu Liu Xiaobo'yı tutuklayıp, ödülünü almasını engelleyerek uzun yıllardır inşa etmeye çalıştıkları yumuşak gücünü kendi

eliyle yıkmıştır (Nye,2011:s.9).

Çin'in küresel bir güç olabilmesi için hegemonyanın altyapısını oluşturan ekonomik temelli güç bileşenleri, üst yapıda yer alan ve yumuşak gücün temelini oluşturan evrensel ve normatif değerler bütününe sahip olması gerekmektedir. Örneğin, Çin, afet yardımı, aşı diplomasisi, arabuluculuk ve insani yardım gibi konularda son zamanlarda her ne kadar önemli adımlar atsa da, insan hakları ihlalleri konusunda izlediği pasif diplomasi var olan algının olumsuz yönde ilerlemesine yol açmaktadır. Örneğin, Sincan Uygur Özerk bölgesindeki artan yasa dışı faaliyetleri, ülke içinde artan idam cezası uygulamaları, insan hakları ihlalleri ve ya basın ve bilgi özgürlüğünün kısıtlanması gibi müdahaleler Çin'in sistem içerisindeki cazibesini giderek yitirmesine yol açmaktadır. Çin'in otoriter yönetim anlayışı, insan hakları karnesinin başarılı olmaması, baskıcı yönetim modelini devam ettirmesi ve ya özgürlük alanında kısıtlayıcı müdahalelerin sürekliliği yumuşak gücünün evrenselleşmesinde önemli bir kaldıraç görevi görmektedir.

3.Sonuç

Joseph Nye'a göre, ortaya çıkan sonuçlar karşılaştırmalı olarak incelendiğinde, Çin'in yumuşak güç siyasetinin kültür ve dış politika boyutlarıyla ciddi mesafe kaydetmesine rağmen sahip olduğu siyasi dinamikler nedeniyle önemli kısıtları da bulunduğunu ortaya koymaktadır (Demirtepe,2013:s.95). Çin yönetimi yumuşak güç alanında önemli ilerlemeler gösterse de yumuşak güç olmak için gereken evrensel cazibeye henüz ulaşamamıştır. Yumuşak gücün cazibesi hükümetten değil toplumdan gelmektedir. Çin hükümeti tarafından yönetilen kamu diplomasi faaliyetlerinin hala söylemsel, propagandist olması ve ya siyasi değerlerinin yetersiz kalması yumuşak gücün gelişmesinde engel olmaktadır.

Çin'in başarılı ekonomik modeli sistem içerisinde mevcut gücünü arttırmasında etkili olsa da, yürüttüğü ideolojik ve siyasi modelinin dünya standardı halini alamaması hala önemli sorunların varlığını göstermektedir. Örneğin, Birleşmiş Milletler'in ülkelerin eğitim, sağlık, eşitlik, çevre ve teknoloji kriterlerini temel esas alarak ülkelerin gelişmişlik seviyelerinin yayınladığı "İnsani Kalkınma Endeksi" içerisinde, ABD gelişmişlik seviyesinde üçüncü sırada yer alırken, Çin'in yapılan bu endeks içerisinde 101. sırada yer alması ABD ile Çin arasında büyük bir farkın olduğunu görülmektedir (UNDP,2020). Bireylerin kendi emek ve mülkiyetleri üzerinde sahip olduğu kontrol haklarını ölçen "Ekonomik Özgürlükler Endeksi" içerisinde ise ABD 12. sırada yer alırken, sosyalist ekonomik modelin etkileri nedeniyle Çin ise 137.sırada yer almaktadır (The Heritage Foundation, 2020).

Çin'in sistem içerisinde ortak fayda prensibi çerçevesinde yürüttüğü ekonomik politikaları, artan kurumsallaşma girişimleri ve ya yumuşak gücü destekleyen söylemleri diplomatik gücünün gelişimini göstermektedir. Çin Hükümeti sistem içerisindeki yükselişini mevcut düzen içerisinde yürüttüğü başarılı ve ılımlı politikalar ile konsolide ederken, barış içerisinde bir arada yaşama ilkesi çerçevesinde yeni bir uluslararası düzenin kurulmasında da başrol görevi oynamaktadır. Çin'in barışçıl kalkınma stratejisi uluslararası sistem içerisinde daha kolay kabul görmesini sağlarken, gücünde süreklilik gösteren artış ise bölgeler üzerinde yeni müttefikler edinmesini ve küresel yönetişimde daha fazla söz sahibi olmasını sağlamaktadır. Çin uluslararası düzlemde artan gücünün meşru olabilmesi için ulusal politikalarını uluslararası politikalar ile uyumlu ve paralel bir şekilde ilerletmeye önem vermektedir. Çin yönetimi turizm, eğitim, medya, eğitim ve spor gibi alanlarda önemli yatırımlar yaparak küresel kültürünün büyümesine önemli katkılar sağlasa da, Çin kültürünün şahsına münhasır olması, otoriter yönetim anlayışı, devlet kontrollü piyasa modeli ve uluslararası girişimlerde hala seçici davranışlar sergilemesi sistem içerisinde gelişen bir güç olarak tanımlanmasına yol açmaktadır.

Xi yönetimi, küresel yönetişimin güçlendirilmesi, küresel sistem içerisinde reformların işlerlik kazanması ve küresel adaletsizliğin önüne geçmek için bir dizi çalışmalar yürütse de, küresel davranış standartları ve ya küresel yönetişim konusunda daha istekli olması gerekmektedir. Çin yönetiminin uluslararası sorunlara yön verme, küresel problemlerin çözümünde risk almaktan kaçınması ve ya ulusal çıkar ekseninde sorunlara yön vermesi dar kalıplı çıkarlar çerçevesinde hareket ettiğini göstermektedir. Çin yönetiminin ekonomik temelli dış politikası, siyasi ve kültür odaklı dış politikanın önüne geçmektedir. Joseph Nye'a göre, bir devlet yumuşak gücü sayesinde diğer devletler üzerindeki ikna gücünü arttırmakta ve meşru yönetim gücünü de bu kapsamda genişletmektedir. Askeri, ekonomik ve ya ideolojik güç bileşenleri küresel güç olabilmeye kapasitesi ile yakından ilgilidir. Çin'in iç ve dış siyasette yürüttüğü çok yönlü akılcı politikalar değerlendirildiğinde sistem içerisindeki güç dengelerinin değişiminde önemli rol oynadığını ortaya koymakta fakat gücün meşruluğu ve ya küresel düzlemde kabul görmesi noktasında ise hala uzun bir yolun bulunduğunu göstermektedir. Çin'in ekonomik ve askeri alanlarda birbirini ikame edebilen iki güç bileşeni içerisinde her ne kadar kayda değer bir ilerleme gösterse de hegemonyanın inşa edilmesinde önemli olan diğer güç bileşenlerden kültürel ve ya ideolojik gücü nispi olarak daha yavaş ilerlemektedir. Çin'in küresel davranış standartları ve küresel yönetişim konusundaki isteksizliği, pasif diplomasisi ve ya gelişmeye devam eden yumuşak gücü küresel zeminde hala yükselen bir güç olarak tanımlanmasına yol açmaktadır. Bu bildiri, Çin'in sistem içerisindeki yükselişi sadece sert güç bileşeni üzerinden açıklamak yerine, ekonomi ve kültürel güç bileşenlerinin ile olan etkileşimin önemini ön plana çıkartmıştır. Uluslararası sistem içerisindeki mevcut düzeni değiştirmeye yönelik çaba içerisinde giren ve ABD karşısında güçlü bir rakip haline gelen Çin öncelikle sistem içerisinde uluslararası toplumun rızasını kazanması, normatif düzenin inşası için gerekli olan şeffaf yönetim anlayışını benimsemesi ve diğer ülkelerin cazibesine kazanmak için başarılı bir kamu diplomasi faaliyetlerinin başarılı bir şekilde yürütmesi gerekmektedir.

Kaynakça

AA News,(2021). Kovid 19 gölgesinde Konfüçyüs enstitülerinin akibeti, Erişim Adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/kovid-19-golgesinde-konfucyus-enstitulerinin-akibeti/1839803>

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), İnsani Kalkınma Endeksi, <http://hdr.undp.org/en>

BBC News, (2016). Inter Milan Çinlilere satıldı,Erişim Yeri: https://www.bbc.com/turkce/spor/2016/06/160606_inter_milan_satildi

China Daily,(2017). Full Text of Xi Jinping's Report at the 19 th CPC National Congress.

Demirtepe, M. Turgut ve Hasan Selim Özerterem (2013). Yükselen Tehdit Algısı Karşısında Çin'in Yumuşak Güç Siyaseti, Politikalar ve Sınırlılıkları, Bilig, Sayı 65, s.95

Heath,Te. (2016).Te PLA China's Rejuvenation. Santa Monica, California: RAND Corporation.

Lahtinen,A.(2015). China's soft power: challenges of confucianism and confucius institutes, Journal of Comparative Asian Development s. 200-226

Lantaigne, Marc, (2009). Chinese Foreign Policy,An Introduction,Routledge, s.31

Nye, Joseph. (2005). Yumuşak Güç: Dünya Siyasetinde Başarının Yolu, Çev. Reyhan İnan Aydın,
Nye, Joseph. (2012). TED Talks-Joseph Nye on Global Power Shifts, Ankara: Elips Kitap Yayınları, s. 5

Ramo, Cooper, (2004). The Beijing Consensus, The Foreign Policy Centre.

Reed, T. and S. Trubetskoy (2019).
Assessing the Value of Market Access from Belt and Road Projects. World Bank Policy Research
working paper; no. WPS 8815, s. 3

Suzuki, S. (2010). The Myth and reality of China's 'soft power', Ed. I. Parmar and M. Cox, Soft power
and US Foreign policy: Theoretical, historical and contemporary perspectives New York: Routledge, s.
201

Statista, (2020). Exchange students rate of China.

The Institute of world politics, Chinese Academy of Modern International Relations: Chinese
Characteristic Diplomacy Steadily Progresses, International Studies, 2017, No. 1, s. 10

The Heritage Foundation, Ekonomik Özgürlükler Endeksi, <http://www.heritage.org/indeks>.

Tingyang, Zhao, (2011). Chinese World Outlook: All-under-Heaven System” Zhenglai Deng (der.)
Globalization and Localization: The Chinese Perspective, World Scientific Publishing Company, s.152

Xinhuanet, Infographic: Highlights of Xi's report to 19th CPC National Congress, 18 Ekim 2017.

Z. Hu ve D. Ji, (2012). Ambiguities in communicating with the world: the 'Going-out' policy of China's
media and its multilayered contexts, Chinese journal of communication, Vol. 5, No. 1, s. 32-37.

Zhang, Feng, (2010). The Tianxia System: World Order in a Chinese Utopia, China Heritage Quarterly,
21, s.3

Dijital Ekonomi Kapsamında Sosyal İkilem Belgeseli'nin Analizi

Banu Sarıbay

Dr., Türk Hava Kurumu Üniversitesi
bsarıbay@thk.edu.tr

Gamze Durgun

Doktora Öğrencisi, İzmir Demokrasi Üniversitesi
gamzedurgun1990@gmail.com

Özet

2000'li yılların başından beri iletişimin yeni bir parçası olan sosyal medya, kişiler arası ilişkilerde olduğu kadar, toplumların günlük yaşamını da etkiler hale gelmiştir. İletişim ve bilgi teknolojilerindeki değişimler ile hızla dijitalleşen bir çağda, sanal ekranların insan yaşamındaki yerinin giderek daha da önemli olmasına karşın toplumun ve devletlerin bu değişimi kontrol etmede geride kaldıkları görülmektedir. Günümüzde çok sayıda ve büyük hacimde veri üretimi gerçekleşmektedir. Üretilen bu veriler, dijital ortamda insanların dikkatlerini çekme konusunda kullanılmaktadır. Dünya çapında sıklıkla kullanılan Facebook, Twitter, Instagram ve Pinterest gibi lider sosyal medya platformları tasarım teknikleri sayesinde çok sayıdaki insanı kendilerine bağımlı hale getirmeyi başarmışlardır. Bu platformlar ilk bakışta herkesin kullanımına açık, bedava ve zararsız gibi görünse de işin aslının öyle olmadığı; psikolojideki aralıklı pekiştirmeyi kullanarak kendi amaçları için insanları yaşamlarından alıkoydukları gerçeği ortadadır. Bu teknoloji ürünlerinin hiçbirinin insanları korumaya ya da geliştirmeye yönelik bir psikolog ekibi tarafından geliştirilmediği de bilinmektedir. Sosyal medya şirketlerindeki amaç bireye bir videoyu tavsiye ederek ya da filtrelili bir fotoğraf çekme konusunda başarılı algoritmalar yaratarak bireyin ekran başında geçirdiği süreyi mümkün olduğunca arttırmaktadır. Dikkat ekonomisi adı verilen bu modelde en belirleyici gösterge, alışkanlık yapan deneyimler tasarlayıp ekran başında geçirilen süreyi büyük oranda arttırarak bunu reklam verenler üzerinden paraya çevirmektir. Bu bağlamda madolyonun öteki yüzüne dikkat çekmek için Netflix'in Sosyal İkilem adlı belgeseli analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucu Facebook, Instagram, Google, Twitter ve Youtube gibi şirketlerin eski çalışanlarının, etik kaygılar nedeniyle işlerinden ayrıldıkları ve yine sorumluluk duygusu nedeniyle bu sektörün işleyişi hakkında bazı bilgileri ifşa ettikleri görülmüştür. Belgeselde ayrıca sosyal medya bağımlılığı, bu şirketlerin ekranda geçirilen süreyi arttırmak için geliştirdikleri stratejiler, bu stratejilerle toplumu ve bireyleri nasıl şekillendirip yönlendirebildikleri de dikkati çeken diğer unsurlar olmuştur. Yapılan inceleme sonucu internetin ya da sosyal medya platformlarının bedava olmadığı tüketici olarak ürünün bizler; bizlerin dikkat ve zamanlarının olduğu anlaşılmıştır. Son olarak da teknolojinin insanlık için varoluşsal bir tehdit olup olmadığına, bir tehdit unsuru ise üstesinden nasıl gelinebileceğine ilişkin bilgilere de yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Dijital Ekonomi, Dijital Bağımlılık, Dikkat Ekonomisi, Sosyal Medya

“Sürdürülebilir Rekabet” Başlıklı Yazılmış Ulusal Tezlerin Bibliyometrik Profili

Hande Ünüvar

Dr., hande.unuvar@gmail.com

Zümral Gültekin

Öğretim Görevlisi Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi
zumral.gultekin@omu.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı stratejik yönetim yazınının önemli konularından birisi olan sürdürülebilir rekabet başlıklı ulusal tezlerin bibliyometrik analizini yapmaktır. Bu amaç doğrultusunda 53 tez incelenmiştir. Araştırma verilerini, YÖK Tez Veri tabanı üzerinden “Sürdürülebilir Rekabet” başlığı taraması sonucunda elde edilen lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Konu ile ilgili Lisansüstü tezlerin bibliyometrik profilini çıkarabilmek için içerik analizi yapılmıştır. Tezlerin analizinde JAMOVI programı kullanılmış ve frekans analizi yapılmıştır. Çalışmada tezlerin türü, yazıldığı yıl, dili, üniversitesi, enstitüsü, anabilim dalı, bilim dalı, veri toplama yöntemi, örneklemin bulunduğu bölge, örnekleme, kullanılan değişkenler ve konunun başlıkta ele alınma şekline göre 12 özelliği incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda 23 doktora tezinin yazıldığı ve en fazla 2018 ve 2019 (n=7) yıllarında tezlerin tamamlandığı görülmüştür. Tezlerin %92.4’ü Türkçe olarak yazılmıştır. Beş farklı enstitüde konu ile ilgili tez yazılırken en fazla sosyal bilimler enstitüsünde (n=45) tezlerin bitirildiği saptanmıştır. Ayrıca 28 farklı üniversite konu çalışılmıştır. Marmara (n=7) , Dumlupınar (n=5) ve Selçuk (n=5) üniversiteleri konu ile ilgili en fazla tezin yazıldığı üniversitelerdir. En fazla işletme anabilim dalında (n=33) yazılan tezler toplam 15 anabilim dalında bitirilmiştir. Tezlerin çoğunda örneklem bölgesi olarak Türkiye geneli tercih edilmiştir (n=20). Veri toplama yöntemleri arasında en fazla anket yöntemi (n=22) kullanılmıştır. Ayrıca ikincil veri yöntemi (n=9) ve görüşme yöntemi (n=11) de tercih edilen veri toplama yöntemleri arasındadır. Sürdürülebilir rekabet konusu 23 tezde “sürdürülebilir rekabet üstünlüğü” olarak ele alınmıştır. Toplam 46 farklı değişken ile ele alınan konu, en fazla kurumsal/işletme performansı (n=7) konusu ile çalışılmıştır. İnovasyon (n=4) ve yenilik/yenilik yönetimi/yenilik yeteneği (n=4) konuları da diğer fazla çalışılan konular arasındadır. Tezlerdeki örnekleme bakıldığında 38 ayrı örnekleme araştırma yapıldığı görülmüştür. Bu örneklemeler arasında en fazla küçük ve orta büyüklükteki işletmeler (KOBİ) üzerinde araştırma yapılmıştır (n=5). Sürdürülebilir rekabet işletmeler açısından oldukça önemli bir konudur. Bu nedenle bu konu ile ilgili yapılacak bilimsel araştırmalar hem alan yazınına hem de iş dünyasına önemli katkılar sağlamaktadır. Yazılmış ulusal tezlerde yazına katkı sağlayacak önemli kaynaklardır. Dolayısıyla konunun tezlerde nasıl ele alındığı da oldukça önemlidir. Literatür tarandığında “stratejik yönetim” alanında yazılan tezlerin incelendiği bir çalışmaya rastlanmıştır (Görkemli ve Küçükbiyık, 2021). Ancak özellikle “sürdürülebilir rekabet” konusunda yazılan tezleri ele alan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu durum da yapılan çalışmanın önemini artırmaktadır. Ayrıca tezlerin bibliyometrik profilini çıkarmak ileride bu konuda yazılacak olan tezlere de yön göstermesi açısından oldukça önemlidir. Sonuç olarak 20 yıllık bir sürede sürdürülebilir rekabet konusunda az tez yazıldığı, rekabetin kızıştığı iş dünyasında sürdürülebilir rekabet konusunun daha fazla teze konu olması gerektiği görülmüştür. Veri toplama yöntemi olarak karma yöntemin tercih edileceği bir tez de alan yazınına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Sözcükler: Rekabet, Sürdürülebilir Rekabet, Tezler, Bibliyometrik Profil

Akademisyenlerin Örgütsel Güven Düzeyleri İle Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

Nazir Tutuş

Fırat Üniversitesi

nazirtutus@gmail.com

Muhammed Düşükcan

Doç.Dr., Fırat Üniversitesi

mdusukcan@firat.edu.tr

Bu araştırma; örgütsel güven ile örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişkileri Fırat Üniversitesi akademisyenleri üzerinden belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma ilişkiyel tarama modelindedir. Araştırmanın evrenini Fırat Üniversitesi'nde görev yapan 2105 akademik personel oluşturmaktadır. Örneklem grubunu ise kolayda örnekleme yöntemi ile seçilen 337 akademik personel oluşturmuştur. İlgili kurumdan gerekli izinler alındıktan sonra anketler araştırmacı tarafından gönüllü katılımcılara yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak uygulanmıştır. Veriler, "Örgütsel Güven Ölçeği" ve "Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Ölçeği" ile toplanmıştır. Verilerin analizinde örneklem grubunun betimleyici özelliklerinin belirlenmesinde; yüzde ve frekans istatistiklerinden, örgütsel güven ve örgütsel vatandaşlık davranış düzeylerinin belirlenmesinde ise; ortalama ve standart sapma istatistiklerinden faydalanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde; korelasyon analizinden, örneklem grubunun örgütsel güven ve örgütsel vatandaşlık, davranış düzeylerinin tanımlayıcı özelliklerine göre belirlenmesinde ise bağımsız t testi ve tek yönlü varyans analizine başvurulmuştur. Araştırma sonucunda; Fırat Üniversitesi akademisyenlerinin örgütsel vatandaşlık davranış düzeylerinin örgütsel güven düzeylerinden daha yüksek olduğu, örgütsel güven düzeyleri ile örgütsel vatandaşlık davranış düzeyleri arasında ise pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Örgütsel Güven, Örgütsel Vatandaşlık Davranışı, Akademisyen

Kalkınmacı Devlete Bakir Bir Yaklaşım: Sanal Devlet

Cengiz Mert Bulut

Doktora Öğrencisi, Shanghai Üniversitesi
cengizmert@shu.edu.cn

Özet

1990'ların sonunda Richard N. Rosecrance tarafından geliştirilen sanal devlet formülasyonu, bazı devletlerin geleneksel imalat ve sanayi temelli kalkınma anlayışından sapmalarına yeni bir açıklama getirdi. Yaklaşımına göre, mobiliteyi sayesinde maddi olmayan varlıklarını sınırlarının ötesine kaydırabilen devletler, yerli imalat kapasitelerini geliştirmek yerine araştırma-geliştirme, finans, yapay zekâ, teknoloji gibi alanlara odaklandı.⁴⁶ İçeride katma-değeri yüksek, bilgi-bazlı inovatif sektörlerle yönelen sanal devletler, etki alanlarını nüfus, toprak ve sınırlarının ötesine taşımayı başardı. Varlıklarını kolaylıkla sınırlarının ötesine taşıyabilme yeteneği, bu devletlere uluslararası krizler gibi olumsuz durumlarda önemli bir tesir gücü sağladı. Bu çalışma, Katar'ın maddi olmayan varlıklarını etkin bir araç olarak kullandığı için bazı sanal devlet özelliklerine sahip olduğunu iddia etmektedir. Bu varlıklar, Katar'ın bölgesel ilişkilerinde nispeten önemli bir etki alanı kazanmasına neden oldu. 2018 yılında net doğrudan yabancı yatırımda dünyada on beşinci sırada yer alan Katar'da işgücünün yaklaşık %90'ı yabancı işçiler tarafından karşılanmaktadır. Formülasyona göre sanal devlet, yerel üretim kapasitesine yatırım yapmaktan ziyade insan sermayesine yatırım yapan devlettir. Dünya Bankası'nın 2020 İnsan Sermayesi Endeksi'ne göre Katar, 0,64 ve üzeri beşerî sermaye puanı ile birinci kategorideki devletler arasında yer almaktadır. Geniş bir hareketlilik yelpazesi sağlayan bu yabancı işgücünün yüksek oranı ve yüksek beşerî sermaye puanı sanal devlet araçları olarak önemlidir. Rosecrance'ın sanal devlet formülasyonunda işaret ettiği şey, küçülen maddi kapasitelerine rağmen sanal devletlerin artan rekabet gücüyü. Katar, 2012'de İsviçre'nin IMD'nin Küresel Rekabet Edebilirlik Yıllığı tarafından en rekabetçi 10. ülke seçildi. Katar'ın işgücü veya geleneksel üretim tekniklerinden ziyade beyin gücüne, bilgiye dayalı üretime ve teknolojik ilerlemeye olan artan ilgisi, Katar'ı en düşük maliyetli doğalgaz üreticisi haline getirdi ve rekabet gücünü oldukça yükseltti.

Katar, dört Arap ülkesi tarafından 2017 yılında kendisine yönelik uygulanan sıkı ambargodan beklenenden çok daha az hasar aldı. Katar'ın sahip olduğu yatırım imkanları, mobil ve yetkin iş gücü, inovatif ve yüksek teknoloji sektörleri ve soyut varlıkları gibi bazı sanal devlet karakteristikleri, ambargo öncesi ve sonrası bu zararın sınırlı kalmasında önemli bir rol oynamıştır.

Anahtar Sözcükler: Sanal Devlet, Katar, Kalkınmacı Devlet, 2017 Katar Diplomatik Krizi

⁴⁶ Richard N. Rosecrance, *The Rise Of The Virtual State: Wealth and Power in the Coming Century*, Revised ed. (New York: Basic Books, 2000).

Okuryazarlığa Geleneksel Yaklaşım ve Özgürleşimci Okuryazarlığın İmkânları: Kavramsal Bir Değerlendirme

Erdinç Kaygusuz

Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi
kaygusuzerdnc@gmail.com

Özet

Bu bildirinin konusu okuryazarlığa geleneksel yaklaşımın eleştirel bir analizidir. Bu çerçevede söz konusu yaklaşımın sınırlılıklarını saptamak ve bunun karşısında eleştirel pedagoji perspektifinden beslenen özgürleşimci bir okuryazarlık kavrayışının olanaklarını serimlemek amaçlanmaktadır. Çalışma bu nedenle kavramsal-kuramsal bir tartışma etrafında örülmüştür. Genel ve zorunlu beceriler olarak görülen okuma yazmanın bilinmesini ifade etmek üzere on dokuzuncu yüzyılın sonlarından itibaren kullanılagelen okuryazarlık kavramına geleneksel yaklaşımlar onun genel olarak okul eğitimiyle birlikte işleyen bir edim olduğunda birleşmektedir. Bu noktada söz konusu yaklaşımların okumayı ve yazmayı yalnızca mekanik bir etkinlik alanı olarak gördüğünü ve bunları elde edilmesi gereken beceriler olarak kabul ettiğini belirtmek gerekir. Okuryazarlığın düşünsel evrenini yok sayan bu tutum yazılı dil becerilerini yücelten kaba bir şekilciliktir. Diğer yandan, okuryazarlık “okumuş geçirmiş kimse” anlamındaki kullanımıyla esasen tümüyle piyasa işleyişiyle ve onun gerekleriyle tanımlanmış ve ölçülmüştür. “Uzmanlaşma” ve “sektör talepleri” söylemlerinden filizlenen bu tanım piyasanın gereksinim duyduğu okuma ve yazma becerilerini imlemektedir. Okuryazarlığın yetkinlik esaslı geleneksel kullanımı sözcüklerin okunması ile dünyanın okunmasını birbirinden yalıtarak eleştirel düşünümün büyük engeli olarak belirtmektedir. Bunlardan hareketle, okuryazarlığın onun varlık koşullarını oluşturan daha genel ve geniş toplumsal, tarihsel ve siyasal boyutlardan soyutlandığı söylenebilir. Bunun nedeni, bir toplumun tarihsel olarak belirmiş/belirlenmiş toplumsal ve siyasal yapıları ile okuma ve yazma edimleri arasındaki ilişkinin görmezden gelinmesidir. Böylece, ortaya sınıflardan, kültürel pratiklerden, ideolojilerden ve bunların yeniden üretim süreçlerinden özerkleşmiş bir okuryazarlık kavrayışı çıkmıştır. Oysa okuma eylemi yalnızca birbiri ardına sıralanmış yazılı sözcüklerin kodlanmış içeriğini açmaya indirgenemez; okuma-yazma hem dünyaya ilişkin bilgiyle kurulan bir ilişki hem de basılı ve yazılı simgelerle iletişim kurma etkinliğidir. Bu noktada okuryazarlığı, öğrenenlerin içinde yaşadıkları toplumsal dünyayı dönüştürme uygulamasıyla dolayımlanan bir ilişki olarak bakılması gerektiğini vurgulayan eleştirel pedagoji perspektifinin katkıları kritik önemdedir: Birincisi, okuma ve yazma hem dil hem de dil-dışı olan üzerindeki siyasal bir mücadeledir; bu anlamıyla sözcükler üzerine olduğu kadar sözcükler ötesidir. İkincisi, okuryazarlık tarihsel koşullar ve toplumsal gerçeklikle çerçevenmiştir; bu anlamıyla sözcüklere, hecelere ve harflere ilişkin kodları açanlar yalnızca bu edimi yapmaz, onlar aynı zamanda bizatihi tarihin ve kültürün yaratıcısıdır. Üçüncüsü, okuryazarlık toplumsal praksise ve onun felsefesine dayanır. Bu kuramsal-kavramsal tartışmadan hareketle çalışmadan çıkarılabilecek birinci sonuç, okuryazarlığın geleneksel yaklaşımın egemenliği dolayısıyla piyasa eksenli tanımlandığı ve böylece basit bir mekanik egzersiz olarak kavrandığıdır. İkincisi ise söz konusu yaklaşımın karşısında konumlanan eleştirel okuryazarlık kavrayışının, okuyan ve yazarların zihinsel özgürleşmelerini besleyen önemli açılımlara sahip olduğudur. Nihayetinde belirtilebilir ki okuryazarlığa ilişkin yaklaşımların sınırlılıklarını ya da olanaklarını saptamak hem iletişimsel insan etkinliklerinin anlamları üzerine düşünmek hem de bu düşünümSELLikten doğabilecek olası pratikleri keşfetmek için önemlidir.

Anahtar Sözcükler: Okuryazarlık, Geleneksel Okuryazarlık Yaklaşımı, Eleştirel Okuryazarlık

Orman Yangınlarıyla Mücadelede Yetkili İdare
“Kim, Nerede, Ne Zaman, Nasıl?”

Gencer Karabekir Karagenc

Doktora Öğrencisi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

gencerkaragenc@gmail.com

Özet

İdarenin kamu hizmetlerini yerine getirirken kullandığı mallarına kamu malı adı verilmektedir. İdarenin sahip olduğu kamu malları doktrinde 3 alt başlığa ayrılarak bir tasnife tabi tutulur. Bunlar; sahipsiz mallar, orta malları ve hizmet mallarıdır. Sahipsiz mallar; üzerlerinde herhangi bir özel mülkiyet ilişkisi kurulamayan, tamamıyla devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan mallardır. Orta malları; kamunun tamamının veya bir kısmının kullanımına açık olan mallardır. Hizmet malları ise, belli bir kamu hizmetine tahsis edilmiş olan mallardır. 1982 Anayasasının 169. Maddesinde “...*Bütün ormanların gözetimi Devlete aittir. Devlet ormanlarının mülkiyeti devrolunamaz. Devlet ormanları kanuna göre, Devletçe yönetilir ve işletilir. Bu ormanlar zamanaşımı ile mülk edinilemez ve kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz.*” düzenlemeleri bulunmaktadır. Bu kapsamdaki ormanlar da sahipsiz mal statüsündedir. Son dönemde yaşanan orman yangınları neticesinde önemli ölçüde ormanlık alan yanarak, yok olmuştur. Özellikle orman yangınlarını söndürme çalışmalarındaki etkinlik ve koordinasyon konuları, kamuoyunda ciddi eleştirilere, tartışmalara yol açmıştır. 6831 sayılı Orman Kanunu; orman yangınlarının söndürülmesiyle alakalı olarak, 69. Maddesinde “*Orman idaresi, orman yangınlarını önlemek ve söndürmek maksadıyla her türlü hizmeti yapar veya yaptırır. Orman yangınlarını önlemek maksadıyla, orman yangını öncesinde ve yangın esnasında orman idaresi ile diğer kamu kurum ve kuruluşları arasındaki koordinasyonu, mahallin en büyük mülki idare amiri sağlar. Kamu kurum ve kuruluşları, mahallin en büyük mülki idare amirinin verdiği talimatları yerine getirmek ve her türlü desteği sağlamakla yükümlüdür.*” ifadelerine yer vererek Orman İdaresinin sorumluluğuna vurgu yapmıştır. 4 Sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum Ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum Ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin Orman Genel Müdürlüğünü düzenleyen 24. Bölümünün 338. Maddesi orman yangınlarıyla ilgili Orman Yangınlarıyla Mücadele Dairesi Başkanlığına; “...*Orman yangınlarının çıkmasına ve yayılmasına mani olmak için her türlü fiziki ve beşeri tedbiri almak, orman yangınları ile mücadele tekniklerini güçlendirmek, yangın gözetleme kulelerinin kurulmasını ve hizmete hazır halde tutulmasını sağlamak, orman yangınlarına müdahale tekniklerini geliştirmek, yangına müdahale sürelerini kısaltarak yangın zararlarını en aza indirmek, orman yangınlarına müdahalede görev alan personeli eğitmek, yangın uzmanı eğitim merkezi ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek*” özel birçok görev yüklemiştir. Bu çalışmada orman yangınlarıyla mücadele konusunda, idari teşkilat içerisindeki hangi birimlerin sorumluluğu olduğunun değerlendirilmesi yapılmaktadır. Bu bağlamda, öncelikle kamu mallarının sınıflandırılması yapılarak, ormanların bu sınıflandırmadaki yeri belirtilmiştir. Sonrasında orman yangınları ile mücadele konusundaki mevzu hukuk hükümleri incelenerek, merkezden ve yerinden yönetim kuruluşları arasındaki görev, yetki ve sorumluluk hususları analiz edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Ormanlar, Orman Yangınları, Kamu Malları, Sahipsiz Mallar, İdarenin Sorumluluğu

**“Responsibility of the Administration in Fighting Forest Fires”
But Which Administration?**

Gencer Karabekir Karagenc

Doktora Öğrencisi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

gencerkaragenc@gmail.com

Abstract

The goods used by the administration while performing public services are called public goods. Public goods owned by the administration are classified into 3 sub-headings in the doctrine. These; unclaimed goods, common goods and service goods. Unclaimed goods; These are the goods on which no private property relationship can be established and which are completely under the rule and disposal of the state. common goods; are goods open to the use of all or part of the public. Service goods, on the other hand, are goods allocated to a particular public service. In Article 169 of the 1982 Constitution, “... *All forests shall be under the care and supervision of the State. The ownership of state forests shall not be transferred. State forests shall be managed and exploited by the State in accordance with the law. Ownership of these forests shall not be acquired by prescription, nor shall servitude other than that in the public interest be imposed in respect of such forests.*” there are regulations. Forests within this scope are also in the status of unclaimed property. Forest Law No. 6831; Regarding the extinguishing of forest fires, in Article 69, “*Forest administration shall perform or have it performed all kinds of services in order to prevent and extinguish forest fires. In order to prevent forest fires, the coordination between the forest administration and other public institutions and organizations before and during the forest fire is provided by the highest local administrative authority. Public institutions and organizations are obliged to fulfill the instructions given by the highest local administrative authority and to provide all kinds of support.*” It emphasized the responsibility of the Forestry Administration by giving his statements. Article 338 of the 24th Section of the Presidential Decree on the Organization of the Ministries, Related, Related Institutions and Organizations and Other Institutions and Organizations No. 4, which regulates the General Directorate of Forestry, to the Department of Combating Forest Fires regarding forest fires; “...*Taking all kinds of physical and human measures to prevent the outbreak and spread of forest fires, strengthening forest fire fighting techniques, establishing fire watchtowers and keeping them ready for service, developing forest fire response techniques, minimizing fire damage by shortening fire response times. It has undertaken many special duties to remove the fire, to train the personnel involved in responding to forest fires, to carry out the works and operations related to the fire specialist training center.*” In this study, it is evaluated which units in the administrative organization are responsible for combating forest fires. In this context, first of all, public goods are classified and the place of forests in this classification is specified. Afterwards, the subject law provisions on combating forest fires were examined and the duties, authorities and responsibilities between central and local government organizations were tried to be analyzed.

Keywords: Forests, Forest Fires, Public Property, Derelict Properties, Responsibility of the Administration

Unutulma Hakkı Bağlamında Sosyal Medyadaki Düzenlemeler ve Tartışma Konuları⁴⁷

Mehmet Sinan Yeşilgil

Yüksek Lisans Öğrencisi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
sinanyesilgil@gmail.com

Kamil Demirhan

Doç.Dr., Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
demirhankamil@gmail.com

Özet

Bu çalışmada, unutulma hakkı ele alınmakta, sosyal medya platformlarına ilişkin yasal düzenlemeler unutulma hakkı bağlamında değerlendirilmekte ve sosyal medyada unutulma hakkına ilişkin tartışmalara yer verilmektedir. Bilgi, dijital ortamlarda eskisinden çok daha hızlı bir şekilde aktarılabilir, erişilebilir, kolaylıkla depolanabilir, başka içeriklere dönüştürülebilir ve çoğaltılabilir. Bu durum ciddi anlamda kişilerin mahremiyet alanının alenileşmesine ve bunun sonucu olarak bireyin hak ve özgürlüklerine müdahaleyi muhtemel kılmaktadır⁴⁸. Günümüzde insanlar birbirleriyle alakalı bilgi edinmek amacıyla ilk olarak internete başvurmaktadır. Arama motorları üzerinden herhangi bir kişiyle ilgili yapılan araştırmada, internet haber sitelerinde kişisel verilere ve bilgilere ulaşmak mümkündür⁴⁹. Bireyin toplum içerisinde kişiliğinin özgürce gelişebilmesinin, korunmasının, kendini ifade edebilecek toplumsal düzenin kurulmasının; bireyin kişisel verilerinin ve bilgilerinin korunması, teminat altına alınması ve yeri geldiğinde silinebilmesi veya erişiminin engellenmesiyle sağlanabileceği belirtilmektedir⁵⁰. Bu durum unutulma hakkını gündeme getirmektedir. Unutulma hakkını bireyin yeni medyada bulunan kendisine ait kişisel bilgi ve verilerinin talebi doğrultusunda, itibarını olumsuz etkileyebileceğini düşündüğü içeriklerin⁵¹ ortadan kaldırılmasını isteyebilme hakkı olarak tanımlamak mümkündür. Bu hakka dayanak oluşturan öncü hukuki adımlar olarak Amerika Kaliforniya Yüksek Mahkemesi'nin 1931 tarihli ünlü "*Melvin v Reid*" kararı ve İngiltere'de ortaya çıkan 1974 tarihli "Suçluların Rehabilitasyonu" yasasından bahsetmek mümkündür⁵². Yine "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi", "Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı Sözleşmeleri"nin özel hayatın gizliliği ve kişisel verilerin korunmasına ilişkin referans maddeleri bu bağlamda değerlendirilebilir. Türk hukukunda "6698 Sayılı Kişisel Verileri Koruma Kanunu", "5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun" "7253 Sayılı Kanun", "5352 sayılı Adli Sicil Kanunu" ve anayasada yer alan referans maddelerin de unutulma hakkına dayanak teşkil edeceğini söylemek mümkündür. Unutulma hakkının dijital medya ile ilişkisi özellikle veri toplayan ve bunları işleyen arama motorları ve internet siteleri bağlamında öne çıksa da bu alanlarla sınırlı değildir. Sosyal medyada da kişisel veriler ve bilgiler yer almakta ve arşivlenmektedir. Bu durum kişilerin temel hak ve hürriyetleri bakımından hak ihlallerine neden

⁴⁷ Bu bildiri, yazarnın, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalında, Doç. Dr. Kamil Demirhan danışmanlığında devam eden yüksek lisans tez çalışması kapsamında hazırlanmıştır.

⁴⁸ Önok, M. (2017). Kişisel Verilerin Korunması Bağlamında "Unutulma Hakkı" ve Türkiye Açısından Değerlendirmeler. İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi dergisi, 155-188.

⁴⁹ Nalbantoğlu, S. (2018). Bir Temel Hak Olarak Unutulma hakkı. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 583-605.

⁵⁰ Karan, U. (2018). İnternette Haber Arşivlerinde Unutulma Hakkı: İfade Özgürlüğü İhlali Mi, Özel Yaşama Saygı Hakkının Doğal Sonucu Mu? *Legal Hukuk Dergisi*, 4201 - 4254.

⁵¹ Kişisel Verileri Koruma kanunu (2020). Unutulma Hakkı, 12.04.2022 Tarihinde <https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/11b6fd99-d42a-45b1-a009-21f2d36ded21.pdf>

⁵² Sözüer, E. (2017). *İnsan Hakları Hukuku Perspektifinden Bir İnceleme*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık

olabilmektedir. Bu çalışmada, unutulma hakkı sosyal medya bağlamında ele alınmakta, sosyal medyada unutulma hakkına ilişkin düzenlemeler ve tartışmalar değerlendirilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Unutulma Hakkı, Kişilik Hakkı, Sosyal Medya

Devletin Bir Yükümlülüğü Olarak Bireylerin Lekelenmesinin Önlenmesi Sorumluluğu

Mehmet Güneş

Doç. Dr. Ahmet Yesevi Üniversitesi
dr.megunes@gmail.com

Özet

İnsanın doğuştan sahip olduğu bir değer olarak kişilerin maddi veya manevi bütünlüğüne veya şahsiyetine karşı haksız müdahale ve insanlık dışı uygulamaların önlenmesini içeren “insan onurunun korunması sorumluluğu” ister vatandaşı olsun veya olmasın devletin yönetimi altındaki tüm bireyler için, doğrudan devlete yazılı anayasa kuralları ile yüklenmiş bir edimdir. Kamu düzeninin bir unsuru olarak insan onuru; mutlaka ve öncelikle korunması ve her türlü tecavüze karşı savunulması gereken bir değer olmanın ötesinde, bireyin toplum nezdinde masumiyetine zarar verecek şekilde suçlanması, hakkındaki gizli bilgilerin açığa vurulması ve kişinin mahkûm olmuş gibi muamele görmesine engel olunmasını gerektirmektedir. Tüm bu sorumluluğu yüklenmesi gereken toplum ve kamuoyuna doğru ve geçerli bilgiyi sağlayacak, kişileri belirli grupların devamlı şekilde suçlama öznesi haline getirilmesine engel olacak ve kişileri düşmanlaştırmadan hukuk kurallarını uygulayacak olan devlettir. Devlet, kamu gücünü sadece kendi iktidarının devamını sağlamak için değil kendi meşruiyet ve egemenliğini haklı ve sürekli kılabilmek adına kişileri olası haksız isnat ve ithamlardan ve bu durumun yaygınlaştırılmasından korumak için de kullanmalıdır. İnsan onurunun bir parçası olarak devletin üzerinde daha çok düşünmesi gereken lekelenmeme hakkı, son yıllarda masumiyet ilkesinin sınırları zorlanarak hem toplumsal gruplar ve hem de iktidar aygıtının alt bileşenleri arasında yer alan çeşitli bürokratik oluşumlar eliyle sürekli olarak ihlal edilmektedir. Kişilere yönelik sadece ceza yargılaması safhalarında yasaklanmış haksız muamelelerle sınırlı kalmayarak haklarında hiçbir ceza kararı olmadığı halde bağımsız mahkemeler yerine kamu adına hareket ettiği varsayılan kamu bürokratları ve siyasi partilerin sözcü ve temsilcilerinin toplumsal kişi veya gruplara yönelik muamele, söz ve davranışlarının doğrudan lekelenmeye yol açtığı göz ardı edilmektedir. Siyasi kültürün bozulması sonrası siyaset yapma alanını, insan onurunun zarar görmesi pahasına genişletme eğilimi taşıyan bu davranışlara karşı devletin bireylere yönelik lekelenmelerini önleme sorumluluğu bulunmaktadır. Lekelenmeme hakkı, bireyler için ileri sürülebilecek bir hak olması yanında devletin bu konuda hem önleyici ve hem de düzeltici ne tür bir sorumluluğu olduğu konusu hukuk literatüründe yeterince incelenmemektedir. Bu bildiriye, genel kamu hukukunda yer alan modern devlet yaklaşımında kişilerin haksız şekilde suçlanması, toplumsal dışlanmayı doğuracak şekilde lekelenmesinin doğuracağı devlet iktidarının meşruiyet krizinin sonuçları ve etkileri üzerinde çeşitli değerlendirmeler yapılacak ve devletin sorumluluğunda alınabilecek hukuki düzeltici yeni tedbir ve yaklaşımlar önerilecektir.

Anahtar Sözcükler: Devlet, Lekelenmeme Hakkı, Birey, Genel Kamu Hukuku, Masumiyet Karinesi

**The Politics of Illicit Recruitment: How and Why Violent Non-State Armed Groups Recruit
Children and Teenagers in Colombia**

Mathew H. Charles

Dr., Universidad del Rosario
mathew.hinsoncharles@urosario.edu.co

Abstract

The demobilisation of the FARC rebels in 2017 left a vacuum in Colombia's underworld and in marginalised communities across the country, violent non-state armed groups (VNSAG) are engaged in a bitter and bloody rivalry over the former guerrillas' share of lucrative illicit economies. The recruitment of children and teenagers by VNSAGs is fuelling this criminal expansion with the number of cases at levels not seen since before the peace process. Through a mixed methods approach, this study analyses the link between specific conflict dynamics and the extent and form of recruitment to establish how and why VNSAGs are recruiting young people. Quantitative data is collated to build a picture of where young people are being recruited and by which groups, while qualitative data from ethnographic fieldwork in 35 municipalities with 400 interviews is used to build a theoretical model intended to illustrate how the mode, modality and method of recruitment depends on: (1) The power base of the particular VNSAG; (2) the type of relationship between the VNSAG and the local community; (3) the legitimacy of their governance; the (4) VNSAG's role within illicit economies; and (5) its relations with rivals.

Keywords: Child Soldiers, Forced Recruitment, Conflict, Colombia

Kemalist Kadınlar: Tehdit Algıları ve Özgürlük Anlayışları

Emel Çokoğullar

Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
emel.cokogullar@dpu.edu.tr

Özet

Osmanlı son döneminden itibaren siyasal ve toplumsal alanda başlayan modernleşme çabaları ile karşılaşmıştır. Kadının, aile ve toplum içindeki yeri de modernleşme sürecinin konusu olmuş; kadının ikincilliği ve erkeğin çok gerisindeki konumu sorunsallaştırılmıştır. Ancak yer yer yükselen sesler, İslamî teamüllerle çevrili "mahremiyet" vurgusu ile durdurulmaya, makul olarak nitelendirilebilecek ölçülerde reformlar yapılmaya çalışılmıştır. Radikal olarak değerlendirilen reform çabalarında dahi altta yatan koyu bir temkinlilik varlığını sürdürmeye devam etmiştir. 1923'te Cumhuriyet'in ilanının ardından ise yaratılmaya çalışılan "yeni kadın" ile medeniyete âdeta bir kimlik ve beden kazandırılmıştır. Yapılan yasal düzenlemelerle toplumsal ve aile içi konumu büyük ölçüde değişime uğrayan bu "yeni kadın", önemli vazifeleri yerine getirmekle mükellef kılınmıştır. Kemalist rejim tarafından belirlenen bu görev ve sorumlulukların yerine getirilme aşamasında ise rol model olan kadınlardan, çizilen sınırlar içerisinde ve daha önceden geniş bir tanımlaması yapılmış olan davranış kalıplarına uygun bir şekilde hareket etmeleri istenmiştir. Söz konusu "uygun olma" söyleminin içeriğine de genel itibarıyla birtakım dışsal nitelikler ve kamusal alan pratiklerine dair kabul gören ilkeler şekil vermiştir. Mustafa Kemal'in kendilerine verdiği görevi eksiksiz yerine getirmeye çalışan bu kadınlar, özellikle Mustafa Kemal'in ölümünün ardından rejimi kollama ve koruma görevini laiklikle şekillenmiş sadakat bağıyla güçlendirmişlerdir. "Kemalist kadın hareketi" olarak adlandırılabilir bir kadın hareketi oluşturmuşlar, örtünmeye devam eden ve bunu özellikle laikliğe gölge düşürecek niteliğe büründüren kadınlara karşı derin bir öfke duymuşlardır. Kemalist kadınlar, bu tavrı Mustafa Kemal'i anlamamakla ya da Mustafa Kemal'e karşı beslenen hasmane duygularla özdeşleştirmişlerdir. Bu çalışmada da kendilerini "Kemalist" olarak tanımlayan kadınların laiklik algısı ele alınmaya çalışılmakta ve geliştirdikleri laiklik savunusunun temel parametreleri üzerinde durulmaktadır. Mustafa Kemal ile kurdukları vefa ilişkisinin varoluşsal kaygılarla birlikte ele alınış biçimi ve tehdit tanımlamaları incelenmektedir. Bu nedenle de öncelikle "yeni kadın"ın kim olduğuna dair kuramsal çerçeve oluşturulmakta ve feminist literatürden yararlanılmaktadır. "Kemalist kadın hareketi"nin tehdit algısı, kadın hakları ve kadın özgürlüğü ilişkisinin ortaya konması, çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Kemalist Kadınlar, Mustafa Kemal, "Yeni Kadın", Laiklik

Milliyetçi Hareket Partisi'ndeki İdeolojik Çelişkiler ve Belirsizlikler

Emel Çokoğullar

Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
emel.cokogullar@dpu.edu.tr

Özet

Alparslan Türkeş liderliğinde 1969'da kurulan Milliyetçi Hareket Partisi (MHP), Pan-Türkist ve Türk milliyetçisi politikalarla Türk siyasetinin en çalkantılı yıllarında ün kazanmış ve 1970'lerdeki sağ-sol çatışmasının baş aktörlerinden olmuştur. Örgütsel yapısı itibariyle lider odaklı olan ve aşırı sağcı olarak tanımlanan MHP, milliyetçi-muhafazakâr ideolojik zeminde ilerleyen ve söylemlerini de öncelikle "öteki"ni konumlandırarak inşa eden bir siyasal parti olagelmiştir. Bu "öteki" de kuruluşundan itibaren aslında iki temel alanda oluşan karşıtlıkla doğrudan bağlantılı olarak şekillenmektedir. Sol hareketler ve tabii ki bölücü terör örgütünün siyasal uzantıları olarak kabul edilen aktörler ve örgütlenmeler, MHP'nin tarihsel "öteki"leri olarak karşımıza çıkmaktadır. 1997'de Türkeş'in ölümünün ardından yerine geçen Devlet Bahçeli de parti politikasını, bu "öteki"ler üzerinden belirlemiş ancak partinin taşra teşkilatlarını ve gençlik örgütlenmelerini şiddetten uzak tutmaya çalışmıştır. 2002'de seçim barajını aşamayarak parlamento dışında kalan MHP, 2007'de tekrar parlamentoda temsiliyet kazanmıştır. 2007'de yeniden başlayan parlamento temsiliyetinde, Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) iktidarına karşı oldukça etkili bir muhalefet yürütmeye başlamış ve hükümetin, PKK ile barış görüşmelerine şiddetle karşı çıkmıştır. İktidarı en ağır şekilde eleştirmiş ve Türk milliyetçiliği vurgusunu öne çıkararak MHP iktidarında Türkiye'nin dünya karşısında nasıl büyük bir güç haline geleceğinin vaatlerini, asgari düzeyde de olsa ekonomi-politikten kopmadan ortaya koymaya çalışmıştır. 2000'lerde MHP'nin en etkili muhalefet tarzı, bahsi geçen bu görüşmelerin açıklık kazandığı dönemde gerçekleşmiştir. Bahçeli'nin bu dönemi, iktidara talip olma ve MHP iktidarında gerçekleşecek değişikliği temellendirerek iktidara çabanın en belirgin olduğu dönem olmuştur. Ancak 2015'ten ve özellikle 2018'den bu yana, AK Parti'ye olan yakınlığın artmasıyla birlikte MHP'nin seçmene odaklanarak vaatler açıklayarak seçmeni kendisini desteklemeye çağırma anlayışının olmadığını söyleyebilmek mümkündür. Daha ziyade bilinen siyasal tezlerini yinelemekte ve özellikle küresel dinamiklerin etkisiyle şekillenen dönemsel koşulların beklentilerini karşılama noktasında zorluk yaşamaktadır. Zira mevcut Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi içerisinde en çok MHP, siyasal kimliği itibariyle çelişkiler yaşamaktadır. Bu karmaşa hali, özellikle partinin yerel örgütlenme düzeyinde somutluk kazanmakta ve yerelde, halk ve parti örgütü arasında derin anlaşmazlıklar yaşanmaktadır. Bahçeli'nin ve partinin üst yönetim kadrolarının, siyasal ve toplumsal sorunlar karşısında çözüm önerileri geliştiremedikleri görülmektedir. Halkın en temel problemi haline gelen enflasyonist baskının itidalle ve sabırla aşılabilmesi yönünde telkinler dışında herhangi bir strateji geliştirilememekte ve bu da partinin, halihazırdaki ve gelecekteki siyasal kimliğine dair yaşanan ve yaşanacak olan belirsizliğin tipik göstergelerinden biri olarak ortaya çıkmaktadır. Belirsizlik, siyasal kimliğin aşınması ve savrulma olarak tarif edilmesi mümkün olan bu sorunlar, bir siyasal partinin toplumsal taban kaybı anlamına da gelmektedir. Bu durum yalnızca oylardaki düşüş ve seçmen desteğinin azalması şeklinde zaman zaman her siyasi partinin yaşayabileceği gelişmeler olarak değerlendirilebilecek sıradanlık içerisinde gerçekleşmemektedir. 2022'nin içerisinde bulunduğumuz bugünlerde, halihazırdaki sistemin bir sonucu olarak Cumhurbaşkanlığı içerisinde yer alan MHP'nin ideolojik boşluk içerisinde bulunduğunu ve bu boşluğun, parti tabanına da yayıldığını söyleyebilmek mümkündür. Bu çalışmada da özellikle 2018'den bu yana, iktidar ortağı görüntüsünün MHP'nin siyasal

kimliği üzerinde yarattığı sonuçlar üzerinde durulmakta ve siyasal sorun algısında belirleyici olan etmenler tartışılmaktadır. Dolayısıyla genel başkan başta olmak üzere, parti üst yönetiminin yaptığı açıklamaların içeriği ve yönü ele alınmakta ve sorun algılarının hangi temalar üzerinde yoğunlaştığı incelenmektedir.

Anahtar Sözcükler: Milliyetçi Hareket Partisi, Milliyetçilik, Siyasal Kimlik

Türkiye Ve Azerbaycan'ın Enerji Alanında İş Birlikleri

Melis Kırmaz

Yüksek Lisans Öğrencisi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
meliskirmaz9@gmail.com

Galip Afşın Ravanoğlu

Doç.Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
afsinravanoglu@kmu.edu.tr

Özet

Azerbaycan ve Türkiye Avrasya'nın önemli iki ülkesidir. Türkiye enerji konusunda dışa bağımlı bir ülkedir. Kendi doğalgaz ve petrol rezervleri yetersiz gelmektedir. Alternatif enerji kaynakları için üretim çok maliyetli olduğundan dolayı dış kaynaklardan yararlanmaktadır. Buna rağmen jeopolitik konumu sayesinde alternatif dış kaynaklara ulaşmak ve iş birliği sağlamak kolay hale gelmektedir ve kendi transit ülke konumunu kullanarak Avrupa'da Türkiye'nin önemini bir kez daha vurgulamaktadır. Avrupa'nın Rusya ile olan anlaşmazlıkları sebebiyle alternatif enerji kaynağı olarak Azerbaycan'ın sahada olması Avrupa, Türkiye ve Azerbaycan için olumlu sonuçlar doğurmaktadır. Türkiye ve Azerbaycan'ın yaptıkları iş birliği ile aralarındaki siyasi bağda güçlenmektedir. Yapılan boru hatları sayesinde hem Türkiye hem de Avrupa alternatif gaz ve petrol kaynaklarına erişmektedir. Özellikle Bakü-Tiflis-Erzurum doğalgaz boru hattı sayesinde Türkiye'nin İran ve Rusya'ya olan bağımlılığı önemli bir ölçüde düşmektedir ve bu proje ile Türkiye'nin enerji güvenliği artmaktadır. Petrol keşifleri açısından dünyadaki ilk ülkeler arasında Azerbaycan yer almaktadır. 2020 yılında petrol rezervleri sıralamasında 20. Sırada bulunmaktadır. Büyük rezervleri ve sondaj, üretim ve ihracat işlemlerinde ileri teknolojiyi devreye sokması ile devletin ekonomik durumuna mali kazanımlar yansıtmaktadır. Bu durum, ekonomik kalkınmayı hızlandırmaktadır. Kişi başına düşen gelir düzeyini arttırmaktadır. İthalat talebi artmaktadır ve Azerbaycan uluslararası yatırımlar için bir hedef haline gelmektedir. Azerbaycan coğrafi olarak kapalı bir ülkedir. İhracat ve ithalat yapmak için limanları yoktur. Bu sebep ile ithalat ve ihracat faaliyetlerini komşu ülkelere uzanan boru hatları ve karayolu ağlarına dayalıdır. Azerbaycan Türkiye sayesinde hem kendi kaynakları için yeni bir ithalatçı ülke olarak Türkiye ile iş birliği yapmaktadır. Hem de Türkiye sayesinde TANAP projesi ile petrol ve doğalgaz kaynaklarını Avrupa'ya taşıma imkânı bulmaktadır. TANAP projesi ile Türkiye'deki enerji tüketiminde Azerbaycan gazı ilk sıraya çıkmaktadır. Bu makalede genel olarak Türkiye ve Azerbaycan'ın enerji stratejisine değinilmiştir. Sonrasında ise beraber yapılan doğalgaz anlaşmalarından bahsedilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Türkiye, Azerbaycan, Enerji, Enerji Güvenliği

Popülist Otoriter Rejimlerde Muhalefet Stratejileri: İyi Parti'nin “Memleket Gezileri” Ve “Milletin Kürsüsü” Uygulamaları

Hamit Can Eren

Öğretim Görevlisi, Bayburt Üniversitesi
hamitcaneren @bayburt.edu.tr

Özet

Popülist otoriter rejimlerde muhalefet partileri iktidarı yenmek için nasıl bir strateji izlemeli? Dünya'nın farklı coğrafyalarında bulunan ülkelerdeki politik gelişmeler muhalefet partilerinin uzun yıllardır iktidarda bulunan ve rekabet alanını kendi lehlerine düzenleyen popülist aktörlere karşı seçimleri nasıl kazanılabileceği noktasında önemli ipuçları vermektedir. Muhalefetin popülist otoriter iktidarlar karşısında başarılı olduğu Macaristan, Polonya ve Güney Kore gibi ülkelere ek olarak muhalefetin başarısız olduğu Ekvator ve Venezüella gibi örnekler de muhalefetin popülist iktidarlar karşısında başarılı olmaları için bazı temel şartların varlığını ortaya koymaktadır. Bu çalışma, mevcut literatürden hareketle Türkiye'deki muhalefet partilerinin AK Parti iktidarına karşı izlediği stratejiyi irdelerken özellikle İYİ Partinin iki yıldan daha fazla süredir uygulamakta olduğu “Memleket Gezileri” ve “Milletin Kürsüsü” uygulamalarının iktidarla mücadelede ne anlam ifade ettiği üzerine yoğunlaşmaktadır. AK Partinin 20 yılı aşkın zamandır hem yerel hem de geneldeki “ısrarlı cazibesinin” arkasında yatan en temel faktör partinin izlediği popülist stratejidir. Bu stratejinin salt bir halk elit karşıtlığından çok aktif, sürekli ve disiplinli şekilde bütün yıl boyunca çalışan bir parti örgütü ve neoliberal politikalarının yol açtığı artan yoksulluk ve eşitsizliği telafi etmek adına kurduğu sosyal yardım ağı gibi boyutları olduğu söylenebilir. Bu çalışma AK Partinin popülist stratejisine karşılık muhalefetin iktidarla mücadele ederken yalnızca bir araya gelip birlikte hareket etmelerinin yeterli olmadığını iddia etmektedir. Aynı zamanda muhalefet partilerinin seçmenlerle bağlantı kuracak duygusal iletişim yolları seçmenlere ulaşarak bireysel olarak da seçmen tabanlarını genişletmeleri gerektiğini savunmaktadır. İYİ Partinin uygulamakta olduğu iki yöntem partinin kendine alan yaratarak görünür olma ve kararsızların dikkatini çekme anlamında önemli. Fakat özellikle son aylarda ciddi şekilde artan kararsız seçmenleri ikna etme noktasında yetersiz kaldığını iddia eden bu çalışma, bu iki uygulamaya ek olarak daha tamamlayıcı, kapsayıcı ve çözüm odaklı uygulamalara ihtiyaç olduğunu savunmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Popülizm, Popülist Otoriterlik, Muhalefet Stratejileri, İYİ Parti

Opposition Strategies in Populist Authoritarian Regimes: IYI Party's "Homeland Trips" And "Nation's Tribute" Practices

Hamit Can Eren

Öğretim Görevlisi, Bayburt Üniversitesi
hamitcaneren @bayburt.edu.tr

Abstract

What strategy should opposition parties follow to defeat the government in populist authoritarian regimes? Political developments in countries in different geographies of the world give essential clues about how opposition parties can win the elections against populist actors who have been in power for many years and regulate the field of competition in their favour. In addition to countries such as Hungary, Poland and South Korea, where the opposition is successful against populist authoritarian governments, examples such as Ecuador and Venezuela, where the opposition has failed, reveal some primary conditions for the opposition to be successful against populist governments. Based on the existing literature, while this study examines the strategy followed by the opposition parties in Turkey against the AK Party government, it primarily focuses on the meaning of the "Homeland Trips" and "Nations Tribute" practices, which the IYI Party has been implementing for more than two years. The main factor behind the "persistent attraction" of the AK Party for more than 20 years, both locally and in general, is the populist strategy followed by the party. Rather than a mere people and elite opposition, AK Party's populist strategy has dimensions such as a party organization that works all year long in an active, continuous and disciplined way and the social assistance network it has established to compensate for the increasing poverty and inequality caused by neoliberal policies. This study claims that against the populist strategy of the AK Party, it is not enough for the opposition to come together and act together while struggling with the government. At the same time, it argues that the opposition parties should expand their electoral base individually by reaching the voters through emotional communication ways. The two methods used by the IYI Party are essential in terms of creating space for the party to be visible and attracting the attention of the undecided voters. However, this study argues that there is a need for more complementary, inclusive and solution-oriented practices in addition to these two practices to convince the undecided voters which have increased significantly in recent months.

Keywords: Populism, Populist Authoritarianism, Opposition Strategies, IYI Party

Rus Dış Politikasında Ukrayna Faktörü ve Rusya'nın Ukrayna'yı İşgali

İskender Karakaya

Dr., Yozgat Bozok Üniversitesi
iskender.karakaya@bozok.edu.tr

Özet

Ukrayna, Sovyet Sosyalist Cumhuriyet Birliğinin (SSCB) dağılması sonra 1991 yılında bağımsız olmuş ve günümüze kadar etnik, kültürel, ekonomik ve politik birçok sorun yaşamıştır. 2004 yılına kadar siyasal açıdan istikrarsızlıkların görüldüğü Ukrayna'da, 2004 yılında yapılan seçimler ve "Turuncu Devrim" olarak isimlendirilen siyasi gelişmeler sonucu Ukrayna-Rusya ilişkileri bu süreçten olumsuz etkilenmiştir. 2004 sonrası Yuşçenko döneminde Ukrayna ile Batı arasında yakınlaşma süreci yaşanmış, ancak hem Batı'nın Ukrayna'ya bu süreçte yeterli desteği verememesi ile hem Rusya etkisi hem de yaşanan ekonomik ve siyasi sorunlar Turuncu Devrim'in başarılı olamamasına neden olmuştur. Ukrayna'da 2010 yılında yapılan seçimler sonucunda Rusya yanlısı Yanukoviç'in seçimi kazanması ile yeni bir dönem başlamıştır. Ancak 2013 yılında Yanukoviç'in Ukrayna ile AB arasında ilişkileri güçlendirecek ve Ukrayna'ya AB üyeliği yolunu açacak olan AB Ortaklık Anlaşmasını reddederek imzalamaması ve uygulamaya koymaması sonrası Ukrayna'da olaylar başlamıştır. 2014'te Kiev'de başlayan ve "Euromeydan (Euromaidan) Olayları" olarak bilinen gösteriler ve çatışmalar sonrasında Yanukoviç ülkeyi terk etmiştir. Ukrayna'daki olaylar Kiev ile sınırlı kalmamış ve Kırım'a sıçramış ve Kırım ve Sivastopol'un Rusya tarafından ilhaki ile sonuçlanmıştır. Olaylar ve çatışmalar ülkenin doğusunda Luhansk ve Donetsk olarak bilinen "Donbass bölgesine" de sıçramış ve bu bölgede ayrılıkçı Rus hareket ile Ukrayna hükümeti arasında çatışmalar yaşanmıştır. Ukrayna'daki durum bir yandan ABD, Rusya, AB, NATO ülkeleri ve AGİT gibi bölgesel, küresel güçlerin dahil olduğu çok boyutlu bir süreci başlatmıştır. Kırım'ın ilhaki sonrası Rusya'ya Batı tarafından yaptırımlar uygulandıysa da Rusya geri adım atmamıştır. Ukrayna ve Batı diğer yandan Donbass bölgesindeki ayrılıkçıların Rusya tarafından desteklendiğini savunmaktadır. Donbass'taki kriz Ukrayna, Rusya, Almanya ve Fransa tarafından oluşturulan "Normandiya Dörtlüsü" tarafından da çözüme kavuşturulma arayışında olmuşsa da 27 Temmuz 2020'de imzalanan ateşkes kararına rağmen 26 Mart 2021'de 4 Ukrayna askerinin öldürülmesi ve gerginliğin yeniden başlaması sonucu Rusya, Kırım'a ve Ukrayna sınırlarına 100 bin asker sevk etmiş ancak kriz durumu, savaşa dönüşmeden yatışmıştır. Ancak Kasım ve Aralık 2021'de ilişkiler yeniden gerginleşmiş ve Rusya, Ukrayna'nın kuzeyine, doğusuna ve Kırım'a 150 bin asker sevk etmiştir. 23 Şubat 2022'de kriz durumu, Rusya'nın Ukrayna'yı işgali ile sonuçlanmış ve Ukrayna, kuzey, doğu ve güneyden işgal edilmiştir. Sahadaki askeri durum ile müzakere süreci beraber başlamış, Rusya askeri anlamda Kiev hükümetini ilk 72 saatte düşürememiş ve askeri anlamda Nisan 2022 itibarıyla Ukrayna'nın kuzeyindeki birliklerini çekerek Harkiv-Donbass-Kırım hattındaki askeri hareketlere öncelik vermektedir. Bu bildiride, Rus dış politikasında Ukrayna faktörü ve ne anlama geldiği incelenmektedir. Bu bildirinin amacı Rusya ve Rus dış politikasında Ukrayna'nın tarihsel, sosyo-kültürel, jeopolitik ve siyasi açılardan ne anlama geldiği ne ifade ettiği anlama ve analiz etmektir. Bu bildirinin temel iddiası; Rus dış politikasında Ukrayna'nın vazgeçilmez ve terkedilemez bir konumda olduğu, bunun tarihi, jeopolitik, sosyo-kültürel ve siyasi nedenlerinin olduğu bu durumun da Rusya-BATI/NATO ilişkilerinin doğrudan etkilediğidir.

Anahtar Sözcükler: Rusya, Ukrayna, NATO

Körfez İşbirliği Konseyi Ülkelerinde Göçmen İşçi İstihdamı: Sponsorluk (Kafala) Sistemi ve Düzensiz Göç

Mert Türkmen

Arş. Gör., İstanbul Topkapı Üniversitesi
mertturkmen@topkapi.edu.tr

Özet

Düşük ücretli göçmen işçiler, Körfez Arap Ülkeleri İşbirliği Konseyi ülkelerinde bölgesel emek piyasasının yaklaşık %70'ini oluşturarak emek gücünün açık biçimde çoğunluğunu teşkil etmektedir. Konsey ülkelerinin yanı sıra, Ürdün ve Lübnan'da da uygulanan misafir işçi sistemi, coşkulu ekonomik kalkınma döneminde ucuz ve bol emek arzı yaratabilmek amacıyla hayata geçirilmiştir. Göçmen işçilerin çeşitli sektörlerde dahil edildikleri kurumsal ve formel niteliğe sahip bu mekanizma, kefillik, sponsorluk ya da bilinen ismi ile “kafala” sistemi olarak adlandırılmaktadır.

Göçmen istihdamına yasal bir çerçeve sunan bu sistem, işçinin göç süreci, varış ülkesindeki hukuki statüsü, ikamet durumu ve çalışma izinlerinin doğrudan sponsorun tasarrufunda olduğu, başka bir deyişle; sorumluluğun devlet tarafından özel işverene (sponsora) aktarıldığı ve göçmen üzerindeki kontrol gücünün devletten ayrışarak, işverende toplandığı sömürüye açık bir yapı oluşturmaktadır. Bu durum göçmen işçilerin pasaportlarına el koymaktan, ülke içinde hareket kısıtlarına kadar uzanan bir dizi pratik üretmektedir. Göçmen işçileri hayli bağlayıcı kurallar bütünü altında, kısıtlayıcı bir emek rejimi tarafından içeren bu politikanın amaçlarından biri, sponsorluk sistemi ile göçmenleri kayıt altına alarak sistemin uygulandığı ülkelere yönelen düzensiz göçün önünü almaktır.

Bu sunuşta ilk olarak “kafala” ya da diğer adıyla sponsorluk sisteminin temel unsurları, uygulanan politikanın çekirdek hedefleri ve beklentileri açık bir şekilde ifade edilmeye çalışılacaktır. Bunun ardından “kafala” politikasının mercek tuttuğu düzensiz göçü kontrol altına alma hedefleri ile göçmenlerin uzun soluklu deneyimleri arasında kopukluk olduğu, yani politikanın kağıt üzerinde üstesinden gelmeyi amaçladığı noktalar ile mevcut durum arasında bir boşluk olduğu iddia edilecektir. Bunu takiben, sistemin düzensiz göçü frenlemekten ziyade, özellikle göçmen işçi için, sistemin bütünsel yapısından saptığı takdirde kati hukuki yaptırım ağları oluşturduğu ve bunun da nasıl ve ne ölçüde düzensiz göçü yeniden ürettiği; kayıtsızlığı ve dolayısıyla da işçiyi gözetim mekanizmasından uzak sömürü ilişkilerine hapsedtiği irdelenecektir. Bu yaptırımın, göçmen işçi için büyük oranda bulunduğu ülkedeki ikamet hakkını kaybetme ve sınır dışı edilme olduğu göz önüne alındığında, sistemin bir işlevinin de göçmenlerin çeşitli itiraz kanallarını kapatmak olduğu ve buradan doğru olarak da onları üretim döngüsünün içine nasıl ve hangi yöntemlerle uysal özneler olarak katmaya devam ettiği, bu çalışmanın ikinci tartışma noktası olacaktır. Çalışmanın kapsamını daraltabilmek adına, bu sistemin görece yerleşik ve kurumsal olarak uygulandığı Suudi Arabistan'a odaklanılacaktır. Bunun bir sebebi de son yıllarda özellikle bu ülkede sistemi revizyona uğratmaya yönelik bir kaymanın olmasıdır.

Bahsedildiği gibi, reform eğilimi son birkaç yıldır Suudi Arabistan'da sıkça dillendirilmekte ve bunu gerçekleştirmeye yönelik bazı adımlar atılmaktadır. Buna göre, işveren ile işçi arasındaki hiyerarşik ilişkinin gevşetilerek, göçmen işçilerin ülke içinde hareketini görece kolaylaştıran ve idari süreçleri

yönlendirebilme kapasitelerini iyileştiren düzenlemeler hayata geçirilmiştir. Çalışmanın bu üçüncü bölümünde, belli başlı düzeltmelerin göçmen işçilerin deneyimlerinde olumlu bir dönüşüm yaratıp yaratmadığı; bu reform girişiminin düzensizliğe ve kayıt dışılığa etkisi olup olmadığı tartışılacaktır. Bu çalışmada, düzensiz göç teorilerinden yararlanılacak olmasının yanı sıra, “kafala” sistemi üzerine hazırlanmış veri setleri, sistemin yerleşik olarak işlediği ülkelerin politika analizleri ve uluslararası kuruluşların sistem hakkında oluşturdukları eleştiri ve iyileştirme önerilerinden oluşan raporlamalar kullanılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Sponsorluk Sistemi, Düzensiz Göç, Kayıtsızlık, Sömürü

Neuromarketing Applications within the Scope of Digital Transformation in Marketing Activities

Furkan Karaman

University of Turkish Aeronautical Association
furkaankaraman@gmail.com

Abstract

When we look at the development of marketing in today's rapidly digitalizing world, it is seen that different applications that are produced with the help of digital technologies and that are frequently used in the field of marketing have become widespread. Neuromarketing has started to come to the forefront as a new research method with product promotions made with applications where digitality and experiences are presented together, voice search options, personal shopping assistants powered by artificial intelligence, detailed targeting and personalization opportunities in the digital environment. For the first time, Gerry Zaltman from Harvard University created a neuromarketing study in 1999. In 2002, for the first time, Erasmus University Professor Ale Smidts became the name that carried this concept to the literature by using the term "neuromarketing" (Lindstorm, 2008). The fact that the reliability of statement-based research methods such as questionnaires is questioned has led to the use of neuroscience as a research method (Ustaahmetoğlu, 2015). Neuromarketing is defined as the addition of a persuasion layer to segment data obtained with big data (Genç, 2018). Neuromarketing has emerged as a discipline to understand how the consumer thinks and decides. There may be serious differences between what people really feel and what they say, and sometimes people may be insufficient in giving correct answers (Ural, 2008). The techniques used in the field of neuromarketing were examined in two groups as those that measure mental activity and those that do not (Genç, 2018), (Taş & Evren Şeker, 2017), (Dooley, 2018). While there may be serious differences between what people really feel and what they say, sometimes people may be insufficient in giving correct answers. For this reason, neuromarketing tries to understand the human brain's response to marketing stimuli with neuroscience and psychophysiology (Uyar, 2016). The starting point of this research is to reveal the innovations and solutions that the digital transformation in marketing activities and the technological components it contains in practice, and to raise awareness. These components consist of Neuromarketing, Positron Emission Tomography, Multi Parametric Functional MR, Electroencephalography EEG, Steady-State Topography, Magnetoencephalography, Transcranial Magnetic Stimulation, Face Action Coding System, Electromyography, Galvanic Skin Response Device, Eye Tracking, Implicit Association Test. With the use of these technologies in marketing activities, some changes and transformations are experienced. The common purpose of these applications is to eliminate errors that cannot be solved by methods such as questionnaires, due to the influence of human psychology and physiology, and which are related to the human element. In addition to these, customer satisfaction, providing better quality service, high efficiency and competitive advantage are among the objectives. With neuromarketing technologies, applications and marketing mix elements that provide more sustainable, smarter and more efficient resource use will emerge. In this context, it is expected that the research will arouse curiosity, inform and encourage future research on this subject for researchers, practitioners and employees in the marketing sector.

Keywords: Digital Transformation, Neuromarketing, Neuroscience, Psychophysiology, Mental Activity

Covid-19 Pandemi Döneminde İşkolikliğin Tükenmişlik Üzerine Etkisi: Kabin Memurları Üzerine Bir Araştırma

Alper Bahadır Dalmış

Dr., Türk Hava Kurumu Üniversitesi
abdalmis@thk.edu.tr

Ayşe Çelik

Öğretim Görevlisi, Türk Hava Kurumu Üniversitesi
aysec@thk.edu.tr

Özet

Küreselleşme sonucunda teknoloji ve ekonomide meydana gelen hızlı değişimlere bağlı olarak iş koşullarında bir takım değişimler meydana gelmiştir. Modern dünya yaşanan bu değişimler sonucunda da aktif, araştırma yapabilen ve üretken işgörenlere ihtiyaç duymaya başlamıştır. Sürekli artan rekabet ortamında işgörenlerden beklenen performansın ve buna karşılık işgörenin de bekleneni vermeye çalışması ile ortaya bir takım istenmeyen stres faktörleri meydana çıkarabilir. Yaşanan kaygı ve stres, günlük yaşamı ve iş hayatını sürdürebilme baskısı oluşturabilmektedir. Bunlardan biri de tükenmişlik davranışıdır. Yetişkin her bireyin hayatını sürdürebilmek için yapmış olduğu çalışma eylemi maddi-manevi kazanç sağlamasının yanı sıra işten duyduğu haz ile psikolojik olarak doyum sağlar. Bunun sonucunda da etkinlik ve verimlilikte artış olması ile örgütlerin başarısı ölçülmektedir. Fakat günümüz iş yaşamında bunun tam tersi de yaşanabilmektedir. İşkolikliğe bağlı olarak ortaya çıkan olumsuzluklar, bireyin iş hayatını etkileyebileceği gibi sosyal ve aile hayatını da etkileyebilmektedir (Başaran, 2013:1). Çalışanların sert rekabet koşullarında kendilerini kanıtlama isteğinin de artmasıyla üretim ve verimliliğe büyük katkılar sağlanmaktadır. Bu durum, işgörenlerin zamanlarının büyük bir bölümünü işe ayırmalarına neden olmaktadır. Uzun sürelerde çalışma, kısa dönemde olumlu bir çıktı olarak nitelendirilse de uzun vadede çalışmanın kalitesini düşürerek örgütün verimliliğini olumsuz olarak etkileyebilir (Akar, 2015:406). İşkoliklik kavramı ilk kez Amerikalı Psikolog Oates (1971) kişinin sağlığını, mutluluğunu ve çevresi ile ilişkisini bozacak düzeyde, sürekli çalışmaya duyulan bir ihtiyaç olarak tanımlamıştır. Spencer ve Robbins (1992) 'e göre işkoliklik, temelde işe olan bağlılık olarak tanımlanmıştır. Fakat bu kişiler çeşitli nedenlerden dolayı aşırı çalışma isteği duyan, stres düzeyleri yüksek, işlerinden düşük düzeyde zevk alan takıntılı ve mutsuz bireyler olarak tanımlanırlar. Literatürde işkoliklik kavramı olumlu ve olumsuz şekilde ele alındığı görülmüştür. Machlowitz (1980) işkolikliği, işine gerekenden daha fazla zaman harcayan ve diğer çalışanlardan bu tutumu ile ayrılan insanlar olarak tanımlamaktadır. İşkoliklik kavramı olumlu şekilde değerlendirildiğinde örgütü başarıya götürmekte ve önerilmektedir (Arslantaş vd., 2016:13). Öte yandan işkoliklik kavramını olumsuz açıdan ele alan yazarlara göre işkoliklik, düşük düzeyde iş tatmini ile sonuçlanan bir bağımlılık olarak görülür (Porter, 1996). Yoğun çalışma temposunda çok fazla iş yükü altında ezilen kişiler çoğu zaman yorgunluk ve tükenme hissine kapılıp yoğun stres ile hayatlarının çekilmez olduğunu düşünebilirler. Bu durum Freudenberg tarafından 1974'te Tükenmişlik Belirtisi olarak başarısızlık, yıpranma, enerji düşüklüğü veya isteklerin tatmin edilmemesi sonucunda bireyde meydana gelen tükenme olarak tanımlamıştır. Tükenmişlik başladığı andan itibaren bu kişiler, genel olarak kendilerini ruhsal ve bedensel baskı altında hissedip, iyileşme gücünü bulamazlar. Maslach ve Jackson (1981)'e göre tükenmişlik, kişinin işi gereği yoğun şekilde duygusal taleplere maruz kalması ile görülen bitkinlik, yorgunluk ve mutsuzluk ile oluşan bir sendrom olarak tanımlanır. Literatüre göre, aşırı çalışma gösteren kişiler diğer çalışanlara göre daha yüksek tükenmişlik riski taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır (Salmelo-Aro ve Nurmi, 2004). Ayrıca bu kişiler

duygusal olarak bıkkınlık ve memnuniyetsizlikte yaşamaktadır (Maslach ve Jackson, 1984). Andreassen vd. (2007), yapmış oldukları çalışmada işkolikliğin sağlık ile arasındaki ilişki araştırıldığında iş stresi ve tükenmişlik gibi birçok sorunla ilişkili olduğunu belirtilmişlerdir. Bu bilgilerden yola çıkarak yoğun mesai saati ve özveri gerektiren bir iş olan havacılık sektöründe işkolikliğin tükenmişlik üzerinde etkisi olup olmadığı araştırılmak istenmiş ve. “H1: İşkolikliğin tükenmişlik üzerinde etkisi vardır.” hipotezi yazılmıştır. Araştırmanın evreninin bulunan Esenboğa Havalimanı’nda çalışan kabin hizmetleri personeline uygulanmıştır. Evrenin kütlesi %5 hata payı ile 200 kişiden oluşmaktadır. Ölçeklerden elde edilen verilere SPSS istatistik programı kullanılarak korelasyon ve regresyon analizi yapılmıştır. Araştırma kapsamında Schaufeli, Bakker ve Taris’in geliştirip Doğan ve Tel (2011) tarafından Türkçeye uyarlanan 14 maddelik İşkoliklik Ölçeği ve Maslach ve Jackson tarafından geliştirilen Engin (1992) tarafından Türkçe’ye uyarlanan 22 maddelik Tükenmişlik Ölçeği kullanılmıştır.

Yapmış olduğumuz araştırmanın sonucunda işkolikliğin tükenmişlik üzerinde pozitif yönlü bir etkisinin olduğu gözlemlenmiştir. Buna göre kişinin işkolikliği arttıkça tükenmişliğe yakalanması da artacaktır. Yapılan araştırma literatürü de destekler niteliktedir. Örgütler tarafından işkoliklik olumlu bir davranış gibi görülmesine rağmen günümüz iş yaşamında bilgi ve emeğin yoğun olduğu iş dallarında bu davranışın negatif sonuçları üzerine düşünülüp, örgütler için problem oluşturmaması için önlem alınması gerekmektedir.

Anahtar Sözcükler: İşkoliklik, Tükenmişlik, Covid-19

Havayolu Yolcu Taşımacılığında Hizmet Kalitesinin Müşteri Memnuniyeti ve Müşteri Sadakatine Etkisi

Halil Hazar Emeksiz

Araş.Gör., Türk Hava Kurumu Üniversitesi
hemeksiz@thk.edu.tr

Özet

Küreselleşme ile birlikte günümüz dünyasında yeni pazarlara ulaşabilmek kolay gelmiş olsa da bu durum büyük ölçüde rekabete neden olmuştur. Küreselleşmeye büyük katkı sağlayan havayolu taşımacılığında da rekabet iyice artmaktadır. Rekabetin giderek arttığı havayolu taşımacılığı sektöründe, işletmeler tarafından hizmet anlayışı şirketlerin gelecekları için giderek önem kazanmaktadır. İşletmeler hem mevcut müşterilerini muhafaza etmek hem de yeni yolcuları işletmelerine çekebilmek için yoğun çaba sarf etmektedir. Özellikle yolcu taşımacılığında her geçen gün yeni firmaların katılması, şirketlerin müşterilerini korumak adına birtakım yenilikler yapmak durumunda bırakmıştır. Konforun artırılması, güvenlik, ulaşım sürelerinin düşürülmesi, fiyatlarda farklılaşma gibi yenilikler yapmaktadırlar. Bunlardan tabii ki de en önemlisi hizmette farklılaşmadır. Firmalar, uçuş öncesi ve sonrası da dâhil olmak üzere yolculuk boyunca sundukları hizmetler ile yolcularda memnuniyet düzeylerini artırmayı ve de yolcuların bağlılıklarını kazanmayı hedeflemektedir. Çünkü sunulan hizmetin kalitesi, müşteri memnuniyeti ve yolcuların sadakati üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Hizmet kalitesini ölçme konusunda literatürde çok sayıda çalışma olup SERVQUAL ve SERPERF gibi ölçekler en sık yararlanılan modellerdir. SERVQUAL ölçeği, 1985 yılında Parasuraman, Zeithaml ve Berry tarafından geliştirilmiş olup çok farklı disiplinler tarafından başarı ile uygulanmıştır. SERVQUAL modeli, beklenti ve algılama arasındaki farka göre hizmet kalitesini ölçmekte ve değerlendirmektedir. SERVQUAL hizmet kalitesi ölçüm modelinde konu beş boyutta ele alınmaktadır. Bunlar fiziksel özellikler, güvenilirlik, yanıt verilebilirlik, güvence ve empati olarak ele alınmıştır. Özellikle hava yolu taşımacılığında hizmet kalitesinin ölçülmesinde SERVQUAL ölçeği birçok çalışmada kullanılmıştır. Gourdin (1988) yaptığı modellerden birinde, havayolu hizmet kalitesini üç farklı boyutta ele almıştır. Bunlar; fiyat, güvenlik ve uçuşların zamanında olmasıdır. Yine Ostrowski vd. (1993) tarafından yapılan havayolu hizmet kalitesi modeli incelendiğinde koltukların rahatlığı, yiyeceklerin ve uçuşların zamanında yapılmasını görmekteyiz. Yine Ataman vd, (2011) yaptıkları çalışmada Türk Hava Yollarının iş amaçlı yolculuklarında sunduğu hizmet kalitesini SERVQUAL ölçeğiyle ele almış ve sonuç olarak algı beklenti farkının en düşük olduğu kalite boyutu “fiziksel özellik”, en yüksek olduğu ise “güvenilirlik” olarak ortaya koymuştur. Hizmet kalitesinin sadakat ve memnuniyet üzerinde etkisinin araştırıldığı çalışmalarda; Zin (2001) havayolu firmalarında müşteri sadakatini araştırmıştır. Bu sonuçlarına göre, hizmet kalitesinin soyut bileşenleri yolcuların gelecek sadakat davranışlarını etkilediğini belirlemiştir. An ve Noh (2009)’un bilet sınıfına göre, hizmet kalitesinin müşteri sadakatine etkisinin farklılaşıp/farklılaşmadığını incelemiş ve buna göre uçak içinde verilen yiyecek ile alkolsüz-alkollü içecek kalitesi, güvenilirlik, duyarlılık, güven olarak belirlenen hizmet kalitesi bileşenlerinin müşteri sadakatini etkilediği görülmüştür. Yapacağımız çalışmada da havayolu yolcu taşımacılığında SERVQUAL hizmet kalitesi ölçeği kullanılarak, müşteri memnuniyeti ve müşteri sadakati üzerindeki etkisinin ölçülmesi planlanmaktadır. Anket çalışmamız Türk Hava Kurumu Üniversitesi Havacılık Yönetimi, Pilotaj ve Kabin Hizmetleri bölümü öğrencilerine uygulanması hedeflenmektedir. Elde edilen veriler SPSS programında analiz edilecektir. Özellikle anketimizin havacılık konusunda teorik bilgiye sahip öğrencilere uygulanacak olması ve bu öğrencilerin hizmet kalitesi algısı ve beklentilerinin havacılık bilgisi olmayan müşterilere göre farklı olacağı ve araştırmanın

literatürde yer alan çalışmalara göre daha farklı sonuçlar elde edileceği düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Havacılık, Havayolu Yolcu Taşımacılığı, Hizmet Kalitesi, Müşteri Memnuniyeti, Müşteri Sadakati

The Effect of Service Quality on Customer Satisfaction and Customer Loyalty in Air Passenger Transport

Halil Hazar Emeksiz

Araş.Gör., Türk Hava Kurumu Üniversitesi
hemeksiz@thk.edu.tr

Abstract

Although it has been easy to reach new markets in today's world with globalization, this situation has caused competition to a great extent. Competition in air transportation, which makes a great contribution to globalization, is also increasing. In the airline transportation sector, where competition is increasing, the understanding of service by the enterprises is becoming increasingly important for the future of the companies. Businesses make great efforts both to retain their existing customers and to attract new passengers to their businesses. Particularly, the participation of new companies in passenger transportation every day has forced companies to make some innovations in order to protect their customers. They make innovations such as increasing comfort, safety, reducing transportation times, and differentiation in prices. Of course, the most important of these is differentiation in service. The companies aim to increase the satisfaction levels of the passengers and to gain the loyalty of the passengers with the services they provide throughout the journey, including before and after the flight. Because the quality of the service offered has a significant impact on customer satisfaction and passenger loyalty. There are many studies in the literature on measuring service quality, and scales such as SERVQUAL and SERPERF are the most frequently used models. The SERVQUAL scale was developed by Parasuraman, Zeithaml and Berry in 1985 and has been successfully applied by many different disciplines. SERVQUAL model measures and evaluates service quality according to the difference between expectation and perception. In the SERVQUAL service quality measurement model, the subject is addressed in five dimensions. These are physical properties, reliability, responsiveness, assurance and empathy. The SERVQUAL scale has been used in many studies, especially in measuring service quality in air transport. In one of his models, Gourdin (1988) considered airline service quality in three different dimensions. These; price, safety and timeliness of flights. Again, Ostrowski et al. (1993), when the airline service quality model is examined, we see the comfort of the seats, the timeliness of the food and the flights. Again, Ataman et al., (2011) in their study, handled the service quality provided by Turkish Airlines in business trips with the SERVQUAL scale, and as a result, the quality dimension with the lowest perception-expectation difference was "physical property" and the highest was "reliability". In studies investigating the effect of service quality on loyalty and satisfaction, Zin (2001) investigated customer loyalty in airline companies. According to these results, it was determined that the intangible components of service quality affect the future loyalty behaviors of passengers. An and Noh (2009) examined whether the effect of service quality on customer loyalty differs according to ticket class, and according to this, it was seen that the service quality components determined as the quality of the food served on the plane and non-alcoholic-alcoholic beverage, reliability, sensitivity, and trust affect customer loyalty. In our study, it is planned to measure the effect on customer satisfaction and customer loyalty by using the SERVQUAL service quality scale in air passenger transportation. Our survey is aimed to be applied to the students of the Turkish Aeronautical Association University Aviation Management, Pilotage and Cabin Services department. The obtained data will be analyzed in SPSS program. In particular, it is thought that our survey will be applied to students who have theoretical knowledge on aviation, and the service quality perception and expectations of these students will be different from

customers who do not have aviation knowledge, and the research will yield different results compared to the studies in the literature.

Keywords: Aviation, Air Passenger Transportation, Service Quality, Customer Satisfaction, Customer Loyalty

Kültürlerarası İletişimin Yerinden Ediciliğinde Kültürün Siyasallığının Ötegeçesi; Bir Kültürel Ontoloji/Varlıkbilim Denemesi

Yeşim Özden Özdemir
Dr., Antalya AKEV Üniversitesi
ozdenyesim@gmail.com

Özet

Günümüz siyasetinin ana konularından biri olan, başta eğitim ve ekonomik nedenlere bağlı olarak köyden kente, kentlerarası, ülkelerarası göç eğilimi, sığınmacıların yurt sorunu ile iletişim ve ulaşım alanındaki gelişmeler sonucunda kültürlerarasındaki iletişim ve etkileşim (kültürleşme) artmıştır. Kültürlerarası iletişim alanı, kültürel ötekiyle kurulan iletişim sürecini çözümler. 1950'lerde başlayan kültürlerarası iletişim çalışmalarının odağı kültürel davranışı öngörmek, kültürel ayrımları yönetmek iken 1980 sonrasında eleştirel-yorumsamacı yaklaşımla, odağın öngörme ve yönetmeden anlama ve betimlemeye kaydığını görürüz. Liberal kuramın çokkültürlülük siyaseti ile eleştirel kuramın kimlik çalışmaları kültürlerarası iletişim alanının güncel tartışmalarına egemen olmuş durumdadır. Kültür kavramına içkin olanı izleyerek öteye uzanırsak: En genel ve bilindik kültür tanımına göre, kültür bizi, biz-olmayandan ayırır. İrdelemeksizin onadığımız inançlarımız, kanılarımız ve bunların sonucu olarak yargılarımız, değer biçmelerimiz, törelerimiz, gelenek göreneklerimiz, davranış biçimlerimiz, anlatımlarımız 'biz ile onlar' arasındaki ayrımı çizer. Demek öteki, kültürün özgünlüğünü kurandır. Ancak öteyandan kültür, durağan değildir. Toplumsalın içinde gelişir ve değişir. Öyleyse yalnızca kültürel görelilik (cultural relativism); kültürlerarası ayrımları görebilme, başkalıklara saygı duyma, buna uygun davranabilme, duyarlılık geliştirme, çatışmalara son verebilme üzerine değil kültürlerarası iletişimin ötesi üzerine de konuşmak gerekir. Kültürlerarası iletişimin ötesinden kastımız; kültür kavramına içkin olan 'biz ile öteki' ayrımına yönelik eleştirel bir tutum takınmak, biz ile öteki ayrımının ötesine uzanmaktır. Kültür, 'öteki'nin gölgesinde kendini oluşturmakla birlikte kendi devingenliğinde biz ile öteki ayrımını karıştıran, karıştırandır da. Öyleyse kültür karmaşası, kültürel değişme, kültürel özümseme, kültürel yozlaşma terimleriyle yüzleşmeyi konu edinen kültürlerarası iletişim alanı, biz ile öteki ayrımını sorgulamayı da üstlenmelidir. Böylesi bir sorgulama, kültürün siyasallığını (politicality); biz ile öteki arasındaki ayrımın bozumunu açık ederken kültürün yaratıcılığını da ortaya serecektir. Şimdi kültürlerarası iletişimi atadığımız bu konumda, sunumum kültür kavramıyla kültürlerarası iletişim alanında yüzleşmek amacını güder. Bu amaç doğrultusunda, kültürün devingenliği ve yaratıcılığı ise yorumsamacılık (hermeneutics) temelinde anlaşılmaya ve ontolojik/varlıkbilimsel olarak yorumlanmaya çalışılacaktır. Bunun için, toplumbilim alanında bilgi kuramı üzerine çalışmalarıyla tanınan Karl Mannheim ile yorumsamacılık alanında çalışmalarıyla tanınan Hans Georg Gadamer'in, yorumcunun ve de yorumlananın ufuklarını/gözerimlerini kaynaştıran paylaşılmış anlam ve önyargıların -tarihte ve zamanda konumlanmışlığı- metnin anlamını kurduğu düşüncesine atıf yapılacaktır. Yorumsamacılık alanında karşıt kuramları yetkin biçimde bireştirmesiyle tanınan Paul Ricœur'ün anlama ve yorumlamaya dair savı tartışılacaktır. Böylece kültürlerarası iletişim alanı ontolojik bakımdan yorumlanırken içkin olan siyasalın ne'liği serimlenmeye çalışılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Kültürlerarası İletişim, Kültür, Ontoloji/varlıkbilim, Siyasal, Yorumsamacılık